

DEPREM BÖLGESİ 5 KENTTE ÇOCUK HAK İHLALLERİ VE FARKINDALIĞA İLİŞKİN ANKET SAHA ÇALIŞMA RAPORU

KOMELEYA BERİ HER TİŞTİ ZAROK
ÖNCE ÇOCUKLAR DERNEĞİ

CHILDREN FIRST ASSOCIATION

KOMELEYA BERÎ HER TİŞTÎ ZAROK
ÖNCE ÇOCUKLAR DERNEĞİ

CHILDREN FIRST ASSOCIATION

NİSAN 2025

Adres: Seyrantepe Sanayi Mah. Elazığ Bulvarı, Çeysa Twin Towers,
B Blok, No: 47, Daire: 95 Yenişehir/Diyarbakır

Tel: (+90) 536 451 85 21

E-posta: info@oncecocuklar.org.tr

Kuruluş Tarihi: 2017

Yönetim Kurulu:

Rezan Kaya Akengin

Yasemin Karadağ Alp

Dilek Demiral

Hakanet Sadak Karakaş

Necdet İpekyüz

Faruk Korkmaz

Murat Gökdağ

İÇİNDEKİLER

Giriş / 6

I.Bölüm / 23

II.Bölüm / 42

III.Bölüm / 97

IV.Bölüm / 139

V.Bölüm: ANKETÖR GÖZLEM NOTLARI / 156

VI.Bölüm: GÖRÜŞ VE ÖNERİLER / 163

Giriş

6 Şubat 2023 tarihinde her ikisi Kahramanmaraş merkez üslü gerçekleşen, Hatay, Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa illerini etkileyen depremin üzerinden 2 yıl geçti.

Geçen bu süre zarfında depremin mekânsal, toplumsal, psikolojik, ekonomik etkileri her bir ilde farklı düzeyde sürmektedir. Depremle birlikte yaşanan yıkım ve travma ile baş etme, iyileşme, iyi olma, yaşamı sağlıklı ve güvenle sürdürebilme halleri açısından kat edilmesi gereken yolun illere göre farklılık gösterse de hiç de kısa olmadığı deprem bölgelerinde yapılan pek çok gözlem ve araştırma ile desteklenmektedir.

Özellikle çocukların iyi ve güvende olma hallerinin, hak ve güvencelerinin ne derece yaşam bulduğu, geçen iki yıllık sürecin çocuklarda deprem travmasının ve koşullarının etkisini ne denli aşabildiği ya da aşabilmek için ne tür olanaklara erişebildikleri meseleleri en tartışmalı konulardan biri olarak görülmektedir.

Gözlem ve saha çalışmaları, çocukları depremin etkisinden korumaya; sosyal, duygusal ve psikolojik olarak desteklemeye yönelik etkinlik ve girişimlerin oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir.

Oysa Türkiye'nin de taraf olduğu BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 4. Maddesi uyarınca; Devletin güç koşullar altındaki çocuklar için, her türlü yasal, idari ve diğer önlemleri alması yasal zorunluluktur. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin olarak, Devletin eldeki kaynaklarını olabildiğince geniş tutarak, gerekirse uluslararası iş birliği çerçevesinde önlemler alması bir gerekliliktir.

Sözleşme'nin 27. maddesi “Taraf Devletler, her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu kabul ederler.” demektedir.

Bununla birlikte 2023 yılında gerçekleşen, 11 ili etkileyen deprem ve sonrasında yaşananlar, doğal afetlerde çocuğun korunmasına ve çocuk hak ihlallerinin önlenmesine dair özel bir yasal düzenleme eksikliğinin derinden hissedilmesine yol açmıştır.

Çocuk haklarının deprem bölgesinde görünürlüğü, süreçsel gelişimi, hakların sosyal ve kamusal karşılıklarının oluşmasını sağlayan, çocukların katılım haklarının ne denli işlevlendiğini gösteren araştırmalar ise oldukça sınırlı gerçekleşmiştir. Gerçekleşen araştırmaların önemli kısmının ise çocuk yerine anne/ebeveyn ve vasilerle gerçekleştiği, özne olarak çocuklarla konuşularak gerçekleşen çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür.

Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi 10-20 Mart 2025 tarihleri arasında, deprem yaşanan şehirlerde yaşayan çocuklarla gerçekleştirdiği saha çalışması ile bu sınırlılıkları aşmayı hedeflemiş; önce ocuklar Derneği adına, depremden en çok etkilenen 5 kentte, araştırmanın konusu olan çocuklarla yüz yüze görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Hatay, Gaziantep, Malatya, Kahramanmaraş ve Adıyaman'da, yaşları 7 ile 18 arasında değişen 525 çocukla yüz yüze gerçekleşen saha araştırması; depremin zerinden geçen 2 yıl içinde çocukların hl deprem etkilerini nasıl yaşadıklarını, deprem etkilerini ne denli aştıklarını, haklarına dönük farkındalıklarını ve haklarını uygulama olanaklarını tespit etmeyi ve deprem kentlerinde yaşayan çocukların güncel ihtiyaç, talep ve eğilimlerini ölçmeyi amaçlamıştır.

Amaca uygun nicel verilere erişmeyi hedefleyen çalışmanın soru formu 5 bölümden oluşmuştur: ilk bölüm çocukların cinsiyet, yaş, eğitim durumlarını içerecek biçimde demografik verilere erişmeyi hedeflerken; ikinci bölüm Depremden etkilenme hallerine ve temel ihtiyaçlarına erişim olanaklarına dair verilere; üçüncü bölüm maruz kalmış olabilecekleri ayrımcılık ve ihlallere, haklarına dair farkındalık düzeylerine; Dördüncü bölüm ise haklarına erişim, pratikleştirme ve yaşama olanaklarını öğrenmeye dönük sorulara odaklanmıştır. Devamla göçmen ve mülteci çocukların öznel olarak uğramış olabileceği ayrımcılığı ölçmeyi de hedeflemiştir. Beşinci bölümde ise saha çalışmasını yürüten anketörlerin sahadaki gözlemlerine yer verilmiştir.

Çocukların verdiği yanıtlar cinsiyet, yaş ve eğitim durumları ile karşılaştırılarak bu üç değişkenin yanıtların niteliğine etkileri de ölçülmüştür.

Göçmen ve Mülteci çocukların bu özelliklerinden kaynaklı yaşanması olası farklılığı, ayrımcılığı yanıtlamamayı tercih ettiği gözlenen çalışmanın en çok öne çıkan ve önemsenmesi gereken bir diğer verisi; çocukların temel haklarını bilme düzeylerindeki yüksekliktir. Deprem sürecinde sivil toplum yapılarının ve okulların çocuk haklarına dönük yaptığı bilgilendirmelerin bu yüksek verilerde etkisi olduğu çalışma sırasında öğrenilmiştir.

Bununla birlikte çocukların kendilerine sunulan olanakların ve hakların çerçevesini olumlama eğiliminde yaklaştığı, ancak olanakların ve hak farkındalığının oldukça sınırlı geliştiği gözlenmiştir. Çocukların “var, biliyoruz, sahibiz” dediği çok fazla konunun yaşamlarında yeterince yer edinmediği, ciddi bir yetinmecilik ya da olumlama eğilimine sahip oldukları çalışma sırasında gözlenmiştir.

10-20 Mart arasında gelişen nicel verileme çalışmasında, öne çıkan verileri özetleyecek olursak;

%22,7’si Gaziantep, %19,6’sı Adıyaman, %19,4’ü Malatya, %19,4’ü Hatay, %18,9’u Kahramanmaraş kentlerinden gerçekleşen çalışmanın araştırma grubunun %56’sını Kız Çocukları, %44’ünü Oğlan Çocukları oluşturmuştur.

%56,6'sının 15-18 Yaş aralığında yer aldığı görüşmeci çocukların en küçüğü 7 yaşında olduğunu bildirmiştir. Görüşmecilerin %4,2'si Herhangi Bir Eğitim Sürecine Dahil Olmadığını; bunların %40,9'u Mezuniyet, %18,2'si Çalışıyorum, %9,1'i Öğrenim Güçlüğü, %9,1'i Maddi İmkânsızlık, %9,1'i İstemediğim İçin okula gitmiyorum demiştir.

Yine araştırma grubunun %9'u Ailelerinde Okula Devam Edemeyen Öğrenci Olduğunu bildirmiştir.

Görüşme gerçekleştirilen çocukların büyük bir çoğunluğunun (%97,7'si) depremi şehirlerinde yaşadıkları öğrenilmiştir.

Görüşmeci çocukların %5,9'unun Bir İşte Çalıştığı; çırak, işçi, garson, terzi ve tarla işçiliği yaptığını söyleyen bu çocukların çoğunluğunun 15 yaş ve üstündeki çocuklardan oluştuğu görülmüştür.

Çalışan çocukların %54,8'i Aileye Destek Olmak İçin, %6,5'i Deprem Nedeniyle Ailenin Yaşadığı Ekonomik Kayıplar Nedeniyle çalıştığını bildirmiştir.

Ayrıca şu an çalışan çocukların 2/3'ünün depremde önce çalışmadığı, dolayısı ile deprem sonrası sürecin çocukları çalışmaya ittiği ölçülmüştür.

Görüşmeci çocukların depremde psikolojik, duygusal olarak etkilenme hallerine dönük sorulara gelen yanıtlara göre Depremde Duygusal/Psikolojik Olarak Etkilendiğini söyleyenlerin toplam oranı %71,6'dır! (%46,3'ü Çok Etkilendim, %25,3'ü Etkilendim) Depremde etkilenmediğini söyleyen Oğlan çocuklarının sayısının Kız çocukların 2 katı olmasında toplumsal cinsiyetçilik öğretilerinin etkili olduğu gözlenmiştir. Ayrıca yaş küçüldükçe depremde çok etkilendiğini bildirenlerinde oranı da artmıştır.

Depremde etkilenme halleri içinde araştırma grubunu oluşturan çocuklara yöneltilen ve çoklu yanıt alınan sorunun verilerine baktığımızda;

%89,6'sı Korku Gelişti, %77,8'i Kaygı Gelişti, %63,9'u Güvensizlik, %48'i İçime Kapandım, %65,7'si Ani ve Yüksek Seslere Karşı Tepki Gelişti, %50,1'i Alınan Oldum, %48,6'sı Sebep-li/Sebepsiz Ağlama Gelişti, %44,3'ü Daha Hırçın Oldum/Şiddet Eğilimi Gelişti biçiminde yanıtlar vermişlerdir.

Buna karşın "Depremde Sonra Psikolojik Destek" aldığını söyleyenlerin oranının %10,6'da kaldığı; Konteyner/Çadır Desteği Aldığını söyleyenlerin oranının %78 olduğu, Giyim/Gıda Desteği Alanların oranının %61,9 olduğu, Para Desteği Alanların oranının %27,1 olduğu, Oyun Oynayabileceği Yer Desteği Aldığını söyleyenlerin oranının %14,2 olduğu, Eğitim Desteği Aldığını bildirenlerin oranının ise %32,9 olduğu görülmektedir.

Bu veriler deprem sonrasında çocukların psikolojik, maddi, ekonomik ihtiyaçlarını oyun, eğitim gibi haklarını içeren desteklerden ciddi anlamda yoksun kaldığını, iyi ve güvende olma hallerinin -sınırlı- gözetildiğini göstermektedir.

Sağlıklı ve iyi koşullarda barınma hakkının ne denli yaşam bulduğunu gösteren sorulardan biri olan “Şu An Nerede Kalıyorsunuz/Barınıyorsunuz?” Sorusuna görüşmeciler çocukların %52,2’si Ev (Kendi Evimiz), %33,7’si Konteyner, %9,9’u Ev (Kira), %2,1’i Ev (Geçici Konut), %1,3’ü Prefabrik Ev, %0,6’sı Çadır, %0,2’si Pansiyon yanıtlarını vermişlerdir.

Konteynerde yaşayanların ağırlıklı kısmının küçük yaş gruplarına ait çocuklar olduğu görülmüştür. 7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %56,7’si; 11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin ise %45,7’si Konteynerlerde yaşadıklarını bildirmişlerdir.

Çalışmada çocukların sahip olduğu olanakların ve hakların çerçevesini olumlama eğiliminde yaklaştığı, ancak olanakların ve hak farkındalığının oldukça sınırlı geliştiği gözlenmiştir. Çocukların “var, biliyoruz, sahibiz” dediği çok fazla konunun yaşamlarında yeterince yer edinmediği, ciddi bir yetinmecilik eğilimine sahip oldukları çalışma sırasında görülmüştür. Bu bağlamda;

“Kaldığınız Yerin Fiziksel Koşulları Günlük İhtiyaçlarınızı Karşılamaya Uygun Mu? (Tuvalet, Banyo, Yatak, Su-Elektrik Altyapısı vb.)” Sorusuna görüşmecilerin %83,5’i Evet derken, çocukların çoğunun bu ihtiyaçlarını karşıladıkları ortamların sağlıklı ve konforlu olmadığı gözlenmiştir.

Yaşadığınız Yere Yakın Aile Sağlığı Merkezi, Hastane gibi Yerler Var Mı? Sorusuna görüşmecilerin %91,5'i Evet derken; "Yaşadığınız Yerde Size Hiç Sağlık Taraması Yaptılar Mı?" Sorusuna ise görüşmecilerin sadece %28,6'sı Evet demiştir.

"Evet" diyenlere sorulan "En Son Sağlık Taraması Ne Zaman Yaptılar?" Sorusuna ise görüşmecilerin %38'i En Son Sağlık Taraması Çok Daha Eski Zamanlarda Yapıldı derken, verilere göre çalışma grubuna dahil olan her beş görüşmeden en az dördü deprem sonrasında sağlık taraması geçirmemiştir.

Düzenli Sağlık Kontrolüne İhtiyacı Olan Çocukların oranı %11,7 iken, bu grubun %27,1'i ihtiyacı olduğu halde düzenli olarak doktora gidemediğini bildirmiştir.

Buna karşın "Sağlık Sorunlarınız Olduğunda Hastaneye/Doktora Rahatlıkla Gidebiliyor Musunuz?" Sorusuna görüşmecilerin %86,6'sı Evet demiştir.

Yine çocukların %90,2'si Sabun, Su, Peçete, Şampuan gibi Hijyen ve Temizlik Ürünlerine Erişim İmkânı olduğunu bildirirken; %95'i Yaşadığı Yerde/Yakınlarında Eğitim Alma İmkânı Sağlayan Okul Binası olduğunu söylemiştir.

Önemli Çocuk haklarından biri olan oyun hakkına erişim hallerini tespit edebilmek için sorulan sorulardan biri de "Yaşadığınız Yerde Daha Çok Nerede Oyun Oynuyorsunuz?" olmuştur. Bu soruya çocukların %48,6'sı Sokakta, %18,8'i Bahçede, %13,6'sı Başka Yerlerde, %13'ü Parkta, %1,4'ü Evde biçiminde yanıtlar vermiş; %4,7'si Oyun Oynamadığını bildirmiştir. Veriler çocukların güvenli konforlu alanlarda oyun oynama imkanlarının sınırlı olduğunu da göstermektedir.

Zira “Oyun Oynadığınız Yerlerde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz?” Sorusuna görüşme-
ci çocukların %17,6’sı Evet yanıtını verebilmiştir. %53,4’ü ise Kısmen demiştir.

Oyun oynadığı yerlerde kendini en çok güvende hissetmeyen grubu kız çocuklarının oluştur-
duğu görülmüştür. Kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla çok daha fazla güvensizlik hisset-
melerinin nedenlerini salt deprem gerçeği ile değil, toplumsal travmalarla veya toplumsal cinsi-
yetçiliğin yansımaları ile değerlendirmek önemli görünmektedir.

Depremden bu yana geçen Son 2 yıl İçinde Hangi Sosyal/Kültürel/Eğlence Etkinliklerine
Katılabildiklerine dair sorulara verilen yanıtlarda çocukların iyi olma süreçlerini destekleyecek,
ruhsal, kültürel, zihinsel, bilişsel gelişimlerini destekleyecek olanakların sınırlılığına işaret
etmiştir. Zira çocukların; %17,7’si bu iki yılda herhangi bir Tiyatro Etkinliğine; %36,1’i Sinema
Etkinliğine; %24,3’ü Konser Etkinliğine; %21’i Yarışma Etkinliğine; %17,3’ü Festival Etkinliğine
Evet Katılabildim demiştir. Bu yanıtlar çocukların sanatsal kültürel etkinliklere katılım oranının
veya erişim olanağının sınırlı olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte araştırma grubundaki çocuklara “Ne Tür Etkinliklerin Sizin İçin iyi Olabileceğini
Düşünürsünüz?” Sorusu da yöneltilmiştir. Gelen yanıtlara göre;

Oyun Atölyeleri Etkinliğine %78,6’sı; Enstrüman Atölyeleri Etkinliğine %69,4’ü; Resim Atölyeleri
Etkinliğine %73,6’sı; Konser/Sinema/Tiyatro gibi Görsel Atölyeleri Etkinliğine %77,8’i; Eğitim
Destek Atölyeleri Etkinliğine %80,8’i; Sportif Etkinlik Atölyelerine %53,9’u Evet yanıtını vermiştir.

Yanıtlar çocukların zihinsel, duygusal, sanatsal ve bilişsel gelişimlerine dair talepleri daha fazla önelediğini ve ihtiyaç duyduğunu göstermiştir.

Saha araştırmasının önemli hedeflerinden biri de Deprem bölgesinde yaşayan çocukların dil, kimlik, inanç veya kültür farklılıklarından kaynaklı uğramaları muhtemel ayrımcılığı tespit etmek olmuştur. Türkiye’de yaşayan farklı dil, kimlik, inanç ve kültürlerin bir arada olduğu deprem bölgesi, aynı zamanda bu farklı kimlik ve kültürlerin en fazla eridiği ya da kamusal görünürlüğünün en aza indirildiği gözlenen kentleri de içinde barındırmaktadır.

Bu bağlamda ilk olarak görüşmeci çocuklara “Anadiliniz Nedir?” Sorusu yöneltilmiştir.

Araştırma grubuna dahil olan çocukların önemli bir kısmının, resmi dili ve evde/sokakta, okulda konuşulan dili anadil olarak söyleme ihtiyacı ile hareket ettikleri gözlenmiştir. Yanıtlarken bile Türkçe dilinden başka bir dil konuşan çocuğun “Anadilim Türkçe” demesini bu durumun tipik bir örneği saymak mümkündür. Bununla birlikte gelen yanıtlara göre görüşmecilerin %66,5’i anadilini Türkçe, %24,2’si Kürtçe (Kurmanci), %6,9’u Arapça olarak tanımlamış; %1,5’i Bilmediğini söylemiş, %1’i de yanıt vermek istememiştir.

Ayrıca “Evinizde Çoğunlukla Hangi Dilde Konuşulur?” Sorusuna görüşmecilerin %83,9’u Türkçe, %14,7’si Kürtçe (Kurmanci), %1’i Arapça yanıtlarını vermişlerdir.

Bununla birlikte Deprem Süreci ve/ya Sonrasında Anadilinden Kaynaklı Ayrımcılığa Maruz Kalmadığını söyleyenlerin oranı %85,7 olmuştur.

Yine “Anadilinizden Kaynaklı Yararlanamadığınız Hizmetler Oldu Mu?” Sorusuna görüşmecilerin %89,9’u Hayır derken; bu soruya Evet diye yanıt veren çocuklar anadillerinden kaynaklı alamadıkları hizmetleri; %42,3’ü Anadilde Hizmet Alamıyoruz, %38,5’i Rahatlıkla Konuşamıyoruz, %15,4’ü Yardım Vermediler, %3,8’i Anadilde Eğitim Vermediler biçiminde tariflemişlerdir.

Araştırma grubunda yer alan çocuklara “Deprem Sürecinde veya Sonrasında Herhangi Bir Nedenle Ayrımcılığa Maruz” kalıp kalmadıkları da sorulmuştur. Bu soruya görüşmeci çocukların %87’si Hayır demiştir.

Ayrımcılığa kısmen veya tamamen uğradıklarını söyleyenlerin ise ne tür bir ayrımcılığa uğradıklarına dair ifadeleri ise şöyle olmuştur; %31,4’ü Yardımlar Adil Dağıtılmadı, %20’si Fırsat Eşitsizliği Vardı, %14,3’ü Irkçılık Yapıldı, %14,3’ü Merkezi Sınav Sisteminin Mağduru Olduk, %14,3’ü Kimliğimden Dolayı Ayrımcılık Yapılıyor, %5,7’si Anadilimden Dolayı Dışlandım.

Çalışma kapsamında araştırma grubuna “Deprem Süreci ve/ya Sonrasında Ne Tür İhlal ve Şiddet Biçimlerine Maruz Kaldıkları” da sorulmuş, gelen yanıtlara göre görüşmecilerin; %2,3’ü Fiziksel Şiddete, %8,3’ü Psikolojik Şiddete, %6’sı Ekonomik Şiddete, %9,8’i Eğitim Hizmetine Erişememe, %6,8 i Sağlık Hizmetine Erişememe problemine maruz kaldığını bildirmiştir.

Yine %25’i Oyun Oynayacak Güvenli Mekanlardan Yoksun Kılındığını bildirirken, %20’si Yaşananlar Hakkında Bilgi Sahibi Olamama/Bilgilendirilmeme problemi yaşadığını bildirmiştir.

Çocuğun yaşadığı katılım, karar ve bilgi sahibi olma hakkını ne denli yaşayabildiğine dair sorulan sorulardan bir diğeri de “Evde Size ya da Aileye Ait Konularda Görüşlerinize Ne Sıklıkla Başvurulur?” sorusu olmuştur. Buna göre görüşmecilerin %38,3’ü Sadece Bana Ait Konularda Her Zaman Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %34,9’u Her Konuda Her Zaman Fikrim Görüşüm Sorulur/Alınır, %8’i Her İkisi İçin de Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %5,3’ü Bana Ait Konularda Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur demiştir. Hiçbir konuda hiçbir biçimde görüşlerine başvurulmadığını söyleyen çocukların oranı %4’dür.

Yanıtlar çocuğun ailevi konularda, ortak yaşam ihtiyaç ve planlamalarına dair katılım hakkını güçlü kullanamadığını, kendisi hakkındaki karar ve planlama süreçlerine de etkin müdahil olamadığını düşündürmektedir.

Deprem bölgesinde olan kentlerde çocuğun bilişim ve teknolojik olanaklara erişim hakkını ve kullanım sıklığını tespit etmek amacıyla sorulan sorulara dair gelen yanıtlara göre; %2,9’unun Telefon, Tablet, Bilgisayar gibi Dijital/Teknolojik Aletleri bulunmuyor. %2,1’i ise bu aletleri hiç kullan(a)mıyor. %52,2’si de Telefon, Tablet, Bilgisayar gibi Dijital/Teknolojik Aletleri Her Zaman kullanabiliyor.

Ayrıca, Teknolojik aletlere sahip olmayan Kız Çocuklarının oranının Oğlan Çocuklarından 4 kat fazla olması dikkate değerdir. Bu veri, Kız Çocukları üzerindeki kontrol edimlerinin daha yüksek olduğunu düşünmemizi sağlayabilecek niteliktedir.

Yine Telefon, Tablet, Bilgisayar gibi Dijital/Teknolojik Aletleri %33,5'i Derslerini Yapmak İçin, %19,6'sı Oyun Oynamak İçin, %8,4'ü Sosyalleşmek İçin, %7,8'i Eğlence Platformlarına Girmek İçin, %2,9'u Müzik Dinlemek İçin, %22,9'u Ders yapmak, oyun oynamak Müzik dinlemek, eğlenmek vs. tüm etkinlikler için kullanırken, %5'i Telefon, Tablet, Bilgisayar gibi Dijital/Teknolojik Aletlerinin olmadığını ya da Kullanmadığını ifade etmişlerdir.

Çalışma kapsamında araştırma grubuna “Aşağıda Sayılan Haklardan Hangisi ve/ya Hangileri Sizce Çocuk Haklarıdır?” Sorusu yöneltilmiş, çocukların haklarını ne kadar bildikleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Çalışma esnasında çocukların önemli bir kısmının, özellikle depremden sonra “Çocuk hakları” konusunda bir dizi bilgilendirmeye tabi tutuldukları, yeterli olmasa da haklarının önemli bir kısmını bildikleri öğrenilmiştir.

Buna göre görüşmeciler çocukların haklarına dair bilme oranları şu biçimdedir;

Barınma Hakkı için %84,9'u Evet, Eğitim Hizmetine Erişim Hakkı için %87,8'i Evet, Sağlık Hizmetine Erişim Hakkı için %87,4'ü Evet, Sağlıklı Beslenme Hakkı için %87,6'sı Evet, Oyun ve Eğlence Hakkı için %87,6'sı Evet, İfade Özgürlüğü Hakkı için %86,9'u Evet, Şiddetten Korunma Hakkı için %87,3'ü Evet, Sömürüye Karşı Korunma Hakkı için %85,6'sı Evet, Ebeveyn Bakım Hakkı için %70,9'u Evet, Engellilik Durumunda Özel Bakım Hakkı için %79,8'i Evet, bu haklar çocuk haklarıdır demiştir.

Akabinde sorulan “Size Sayılan Haklardan Hangisi ve/ya Hangilerine Erişebiliyorsunuz?” Sorusuna, gelen yanıtlara göre;

Barınma Hakkına %63'ü Erişebiliyorum; Eğitim Hizmetine Erişim Hakkına %78,8'i Erişebiliyorum; Sağlık Hizmetine Erişim Hakkına %79,2'si Erişebiliyorum; Sağlıklı Beslenme Hakkına %62,4'ü Erişebiliyorum; Oyun ve Eğlence Hakkına %61,6'sı Erişebiliyorum; İfade Özgürlüğü Hakkına %74,1'i Erişebiliyorum; Şiddetten Korunma Hakkına %77,3'ü Erişebiliyorum; Sömürüye Karşı Korunma Hakkına %77,2'si Erişebiliyorum; Ebeveyn Bakım Hakkına %77,9'u Erişebiliyorum; Engellilik Durumunda Özel Bakım Hakkına %62,2'si Erişebiliyorum demıştır. Yanıtlardan da anlaşılacağı üzere Oyun ve eğlence hakkına, engellilik durumunda özel bakım hakkına, Sağlıklı Beslenme hakkına ve Barınma hakkına erişim diğer haklara kıyasla en düşük erişimler durumundadır.

Ayrıca; Rahatlıkla Ders Çalışabiliyor Musunuz? Sorusuna %65,1'i Evet, Ders Çalışabileceğiniz Bir Odanız Bulunuyor Mu? Sorusuna %53,6'sı Evet, Oyun Oynayabiliyor Musunuz? Sorusuna %69,2'si Evet, Oyun Oynayabileceğiniz Bir Alan Bulunuyor Mu? Sorusuna %60,8'i Evet, yanıtlarını vermişlerdir.

Yine, Yaşadığınız Yerde Oyun Oynarken Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna %61,8'i Evet; Aile İçinde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna %93,5'i Evet;

Sokakta Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna %38,7'si Evet; Okulda Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna %70,6'sı Evet; Çevrenizde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna %51,3'ü Evet yanıtlarını vermişlerdir.

Yanıtlara göre çocuğun kendini en çok güvende hissettiği ortam aile içi iken en az güvende hissettiği ortam sokak olmuştur.

Çocukların yaşadıkları yerle kurduğu bağı ve memnuniyet düzeylerini anlamayı kolaylaştıran sorulardan biri olan “Yaşadığınız Yer Dışında Başka Bir Yerde Yaşamak İster Misiniz?” Sorusuna görüşmecilerin %63,2’si Evet, %36,8’i Hayır yanıtlarını vermişlerdir. Evet diyen görüşmeci çocukların %53’ü Başka Bir Ülkede, %30,7’si Başka Bir Şehirde yaşamak istediğini bildirmiştir. Gözlemler ise yaşadığı şehri/ülkeyi terk etmek isteyenlerin oranının daha fazla olduğu yönündedir. Yanıtlar cinsiyet bağlamı ile incelendiğinde başka yerde yaşamak isteyen kız çocuklarının oranının erkek çocuklardan çok daha fazla olduğu; Yine yaş büyüdükçe ve eğitim seviyesi yükseldikçe yaşadığı şehri/ülkeyi terk etmek isteyenlerin oranının da kategorik olarak arttığı görülmüştür.

Aileniz Daha Önce Göç Etmek Zorunda Kaldı mı? Sorusuna görüşmecilerin %90,1’i Hayır derken; Bu soruya Evet yanıtı veren %6,1’lik kesime Evet ise Nerden? Sorusu da sorulmuştur. Görüşmeci çocukların %21,9’u bu soruya Yanıt Vermek istemez iken, %21,9’u Suriye yanıtlarını vermişlerdir.

Bulundukları kente başka şehir veya başka ülkeden gelen çocuk görüşmecilere “Deprem Sürecinde Dağıtılan Yardımlarda, Göçmen Olmaktan Kaynaklı Ayrımcılığa Uğradığınızı Düşünüyor Musunuz?” Sorusu yöneltilmiş; görüşmecilerin %65,6’sı Yanıt Vermezken, %21,9’u Hayır, %12,5’i Evet yanıtlarını vermişlerdir.

Çalışma sonuçları ve gözlemlerden yola çıkarak deprem bölgesinde yaşayan çocuklar için öncelikli öneriler de şu şekilde sıralanabilir:

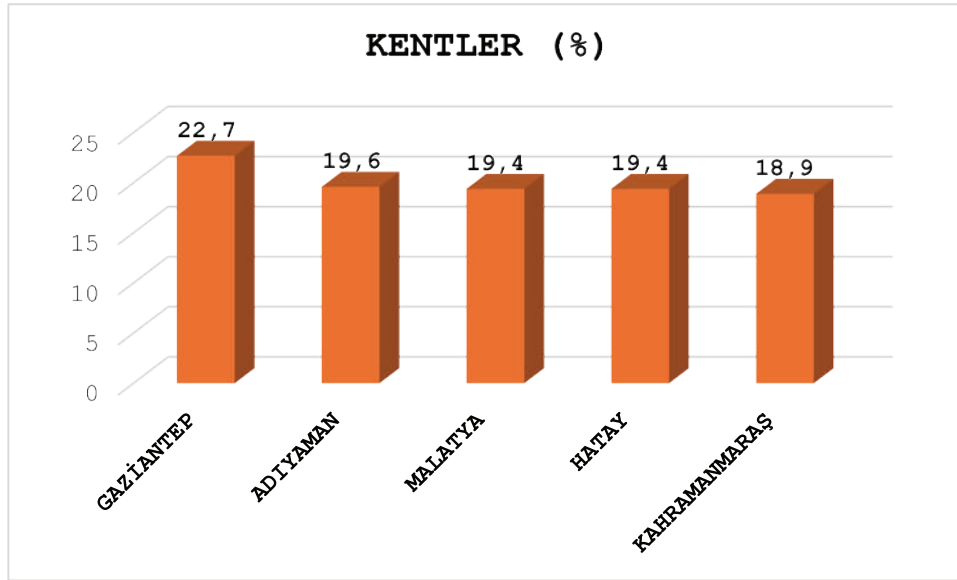
- 1) Çocuk haklarına dair daha çok çocuğun bilgilendirilmesi sağlanmalı, haklara dair bilgilerin yaşamsal karşılıkları çocuklara öğretilmeli.
- 2) Çocuklar ve aileleri için erişilebilir ve etkili psikososyal destek hizmetleri sağlanmalı, depremin psikososyal, ruhsal, bedensel etkilerinin iyileştirilmesi için bir dizi faaliyet planlanmalı.
- 3) Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Çocuk Koruma Kanununun ayırım gözetmeksizin tüm çocuklara nasıl uygulandığını tespit eden, hak ihlallerine hızla müdahale edebilen bir izleme ve raporlama sistemi geliştirilmeli.
- 4) Konteyner kentler ve çadır alanları gibi geçici yerleşimler başta olmak üzere, her çocuğun daha güvenli barınma, hijyen, sağlıklı gıda ve temiz suya erişimi sağlanmalı.
- 5) Eğitimini yarım bırakmış çocukların eğitime erişimini sağlayacak projeler geliştirilmeli, eğitime erişemeyen çocuklar için sosyal ve ekonomik desteklerin sağlanmalı.
- 6) Çocuğun bedensel, ruhsal ve bilişsel gelişimine dair eksikler tespit edilip giderilmeli.
- 7) Kız çocukları başta olmak üzere deprem bölgesindeki tüm çocukların telefon, tablet, bilgisayar gibi dijital/teknolojik aletlere erişimi sağlanmalı ve bu aletlerle gelişimine dair maksimum fayda ilişkisini nasıl kuracağı öğretilmeli.

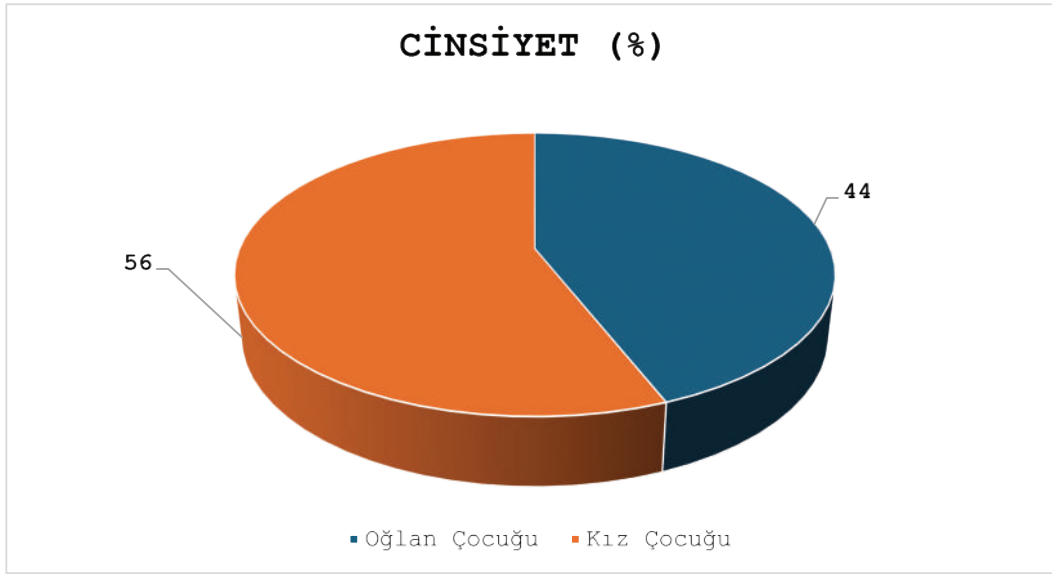
- 8) Çocukların çalıştırıldığı iş kolları tespit edilmeli ve çocuk işçi çalıştıran iş yerleri etkin şekilde denetlenmeli.
- 9) Çocuklara ve yetişkinlere yönelik ihmal, istismar, çocuk hakları, mahremiyet gibi konularda farkındalık çalışmaları yürütülmeli.
- 10) Çocuklar için güvenli ve destekleyici çevre koşulları oluşturulmalı; sokakların, parkların, yeşil alanların çocuğun güvenlik ve gelişim ihtiyacına uygun olarak dizaynı istenmeli.
- 11) Çocuklar için spor ve sanat faaliyetlerine uygun alanlar sağlanmalı, çocukların düzenli biçimde dahil olabileceği festival, sinema, tiyatro etkinlikleri, sportif müsabakalar vs. planlanmalı.
- 12) Çocuklarının fiziksel ve duygusal olarak güvende hissetmeleri ve kendilerini koruyabilmeleri için farkındalık çalışmaları yürütülmeli, riski fark etme ve yardım isteme yolları çocuklarla birebir çalışılmalı.
- 13) Sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere, toplumun her üyesi tarafından, haklarına erişemeyen her bir çocuk için savunuculuk çalışmaları yaygınlaştırılmalı ve çocuk haklarını destekleyen toplum temelli etkinlikler teşvik edilmeli.
- 14) Çocukların kendilerini ilgilendiren tüm konularda karar alma süreçlerine aktif katılım sağlayacağı mekanizmalar oluşturulmalı ve denetlenmeli.

I.BÖLÜM

Saha araştırmasına ait detaylar raporda grafik ve tablolarla ayrıntılı biçimde gösterilmiştir.

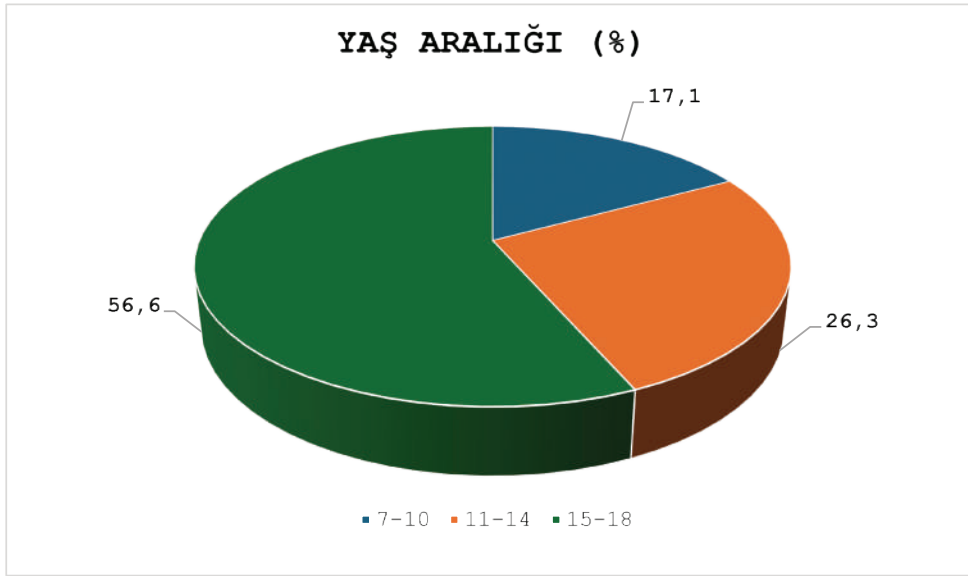

Araştırma grubunun örnekleminin Kent Dağılımına baktığımızda, %22,7'si Gaziantep, %19,6'sı Adıyaman, %19,4'ü Malatya, %19,4'ü Hatay, %18,9'u Kahramanmaraş kentlerinden katılımcı görüşmecilerden oluşmaktadır.

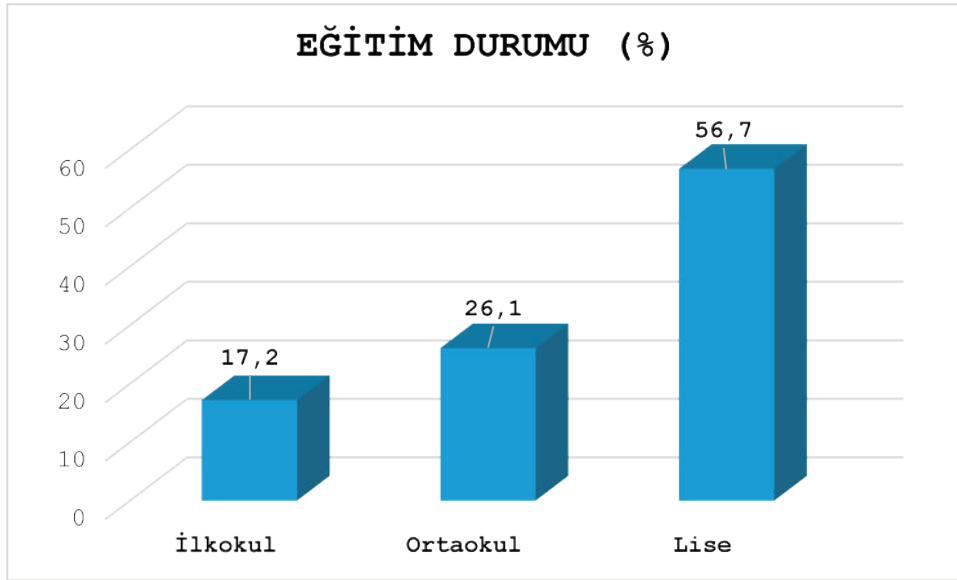
Araştırma grubunun Cinsiyet dağılımına baktığımızda, %56'sı Kız Çocuğu, %44'ü Oğlan Çocuğu görüşmecilerden oluşmaktadır.

Araştırma grubunun Yaş Aralığı dağılımına baktığımızda, %17,1'i 7-10 Yaş, %26,3'ü 11-14 Yaş, %56,6'sı 15-18 Yaş aralığında yer almaktadır.

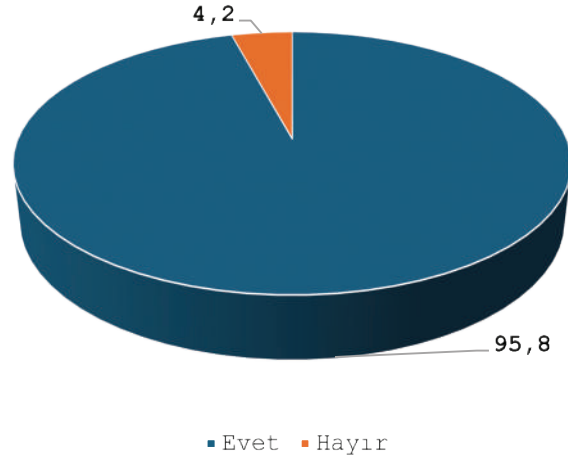

Araştırma grubunun Eğitim Durumu dağılımına baktığımızda, %17,2'si İlkokul öğrencisi, %26,1'i Ortaokul öğrencisi ve %56,7'si Lise öğrencisi ve/ya mezunu durumunda yer almaktadırlar.

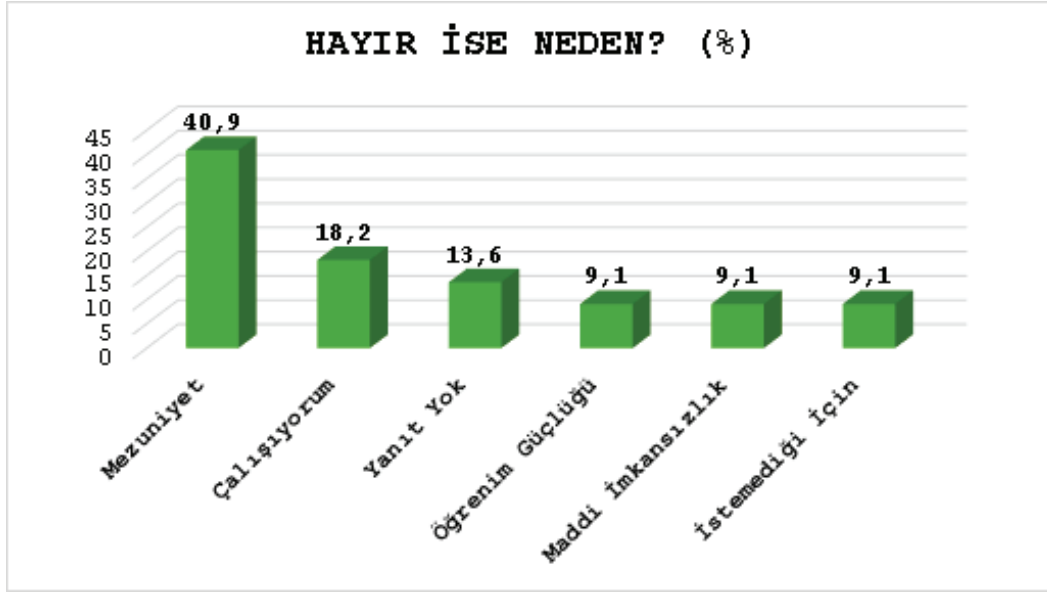

EĞİTİME DEVAM EDİYOR MUSUNUZ? (%)

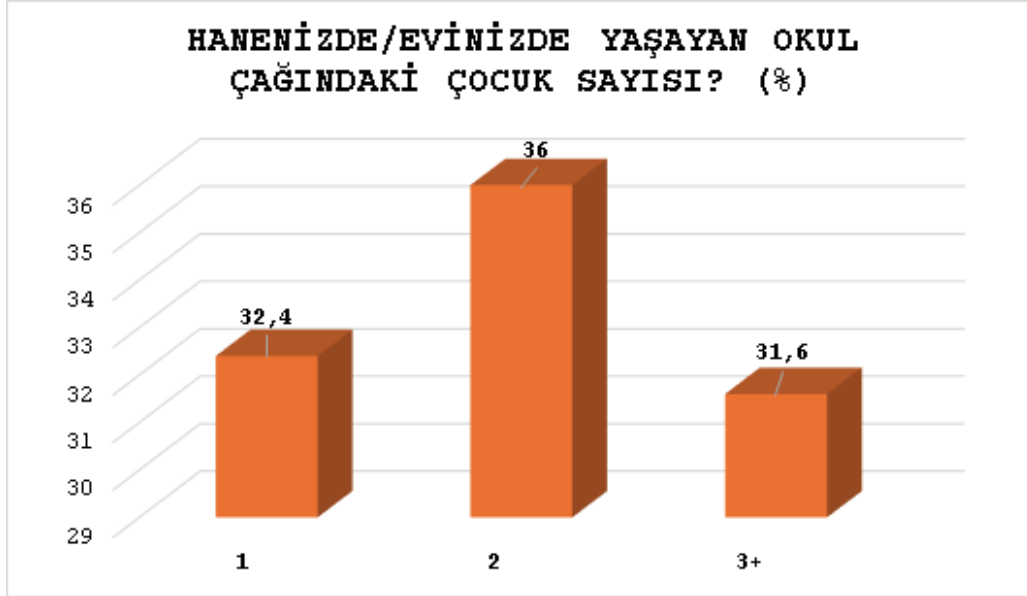
Araştırma grubuna yöneltilen Eğitime Devam Ediyor Musunuz?

Sorusuna, görüşmecilerin %4,2'si Hayır derken; %95,8'i Evet yanıtını vermişlerdir.

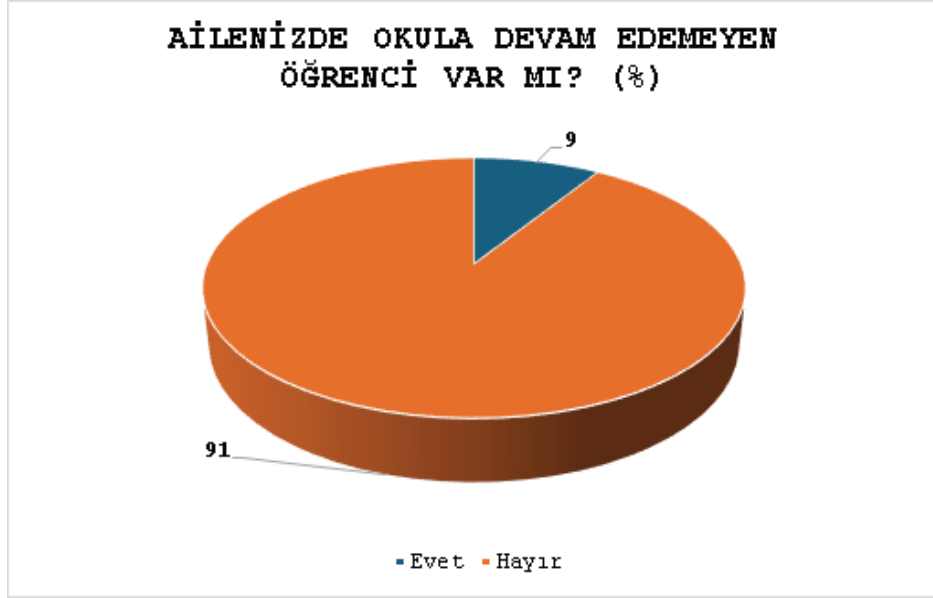
Eğitime devam etmeyen %4,2'lik kesime yöneltilen Hayır ise Neden?

Sorusuna %40,9'u Mezuniyet, %18,2'si Çalışıyorum, %9,1'i Öğrenim Güçlüğü, %9,1'i Maddi İmkânsızlık, %9,1'i İstemediğim İçin yanıtlarını vermişlerdir.

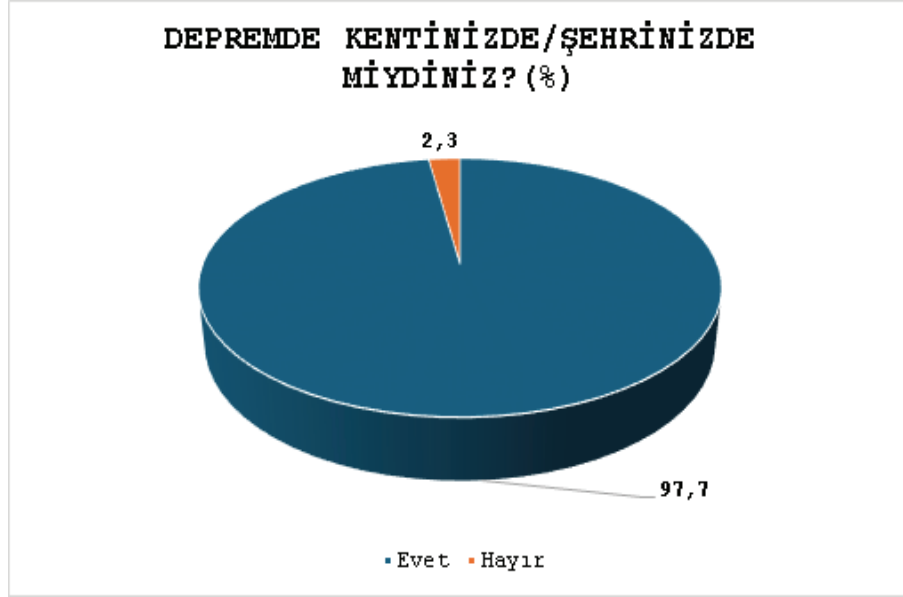
Araştırma grubuna yöneltilen Hanenizde/Evinizde Yaşayan Okul Çağındaki Çocuk Sayısı?

Sorusuna görüşmecilerin %32,4'ü 1 (bir), %36'sı 2 (iki), %31,6'sı 3+ (üç ve fazlası) yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Ailenizde Okula Devam Edemeyen Öğrenci Var Mı?

Sorusuna görüşmecilerin %9'u Evet, %91'i Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Depremde Kentinizde/Şehrinizde Miydiniz?

Sorusuna görüşmecilerin %2,3'ü Hayır yanıtını verirken; %97,7'si Evet yanıtını vermişlerdir.

Görüşme gerçekleştirilen çocukların büyük bir çoğunluğunun depremi şehirlerinde yaşadıkları görülmektedir.

DEPREMDE KENTİNİZDE/ŞEHRİNİZDE MİYDİNİZ? *CİNSİYET (%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
DEPREMDE KENTİNİZDE/ ŞEHRİNİZDE MİYDİNİZ?	Evet	97,80%	97,60%	97,70%
	Hayır	2,20%	2,40%	2,30%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Depremde Kentinizde/ Şehrinizde Miydiniz? Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %97,8'i Evet, %2,2'si Hayır;

Kız Çocuklarının %97,6'sı Evet, %2,4'ü Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

DEPREMDE KENTİNİZDE/ŞEHRİNİZDE MİYDİNİZ? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
DEPREMDE KENTİNİZDE/ŞEHRİNİZDE MİYDİNİZ?	Evet	97,80%	97,80%	97,60%	97,70%
	Hayır	2,20%	2,20%	2,40%	2,30%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Depremde Kentinizde/Şehrinizde Miydiniz? sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %97,8'i Evet, %2,2'si Hayır;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %97,8'i Evet, %2,2'si Hayır;

15+ Yaş görüşmecilerin %97,6'sı Evet, %2,4'ü Hayır yanıtını vermişlerdir.

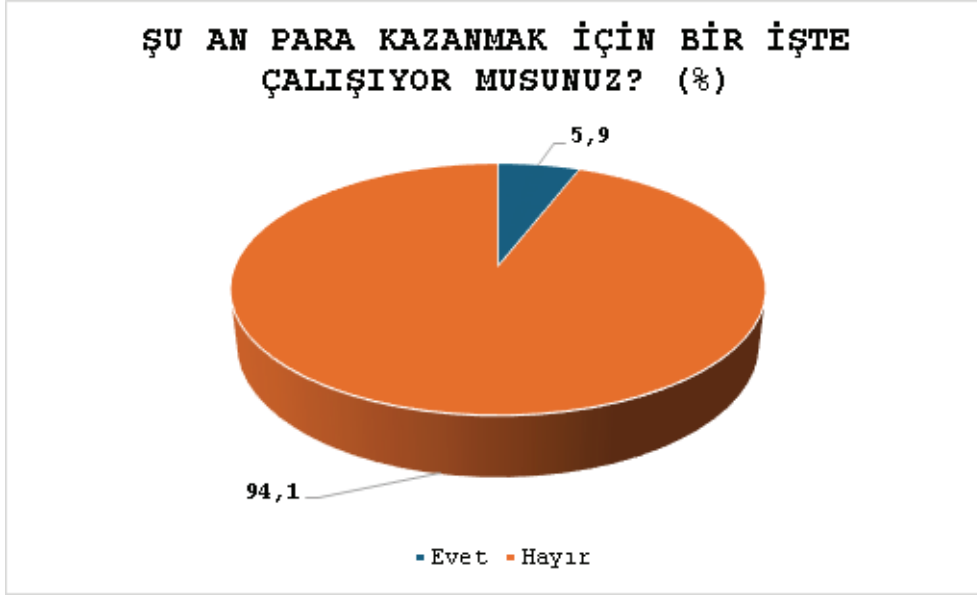
DEPREMDE KENTİNİZDE/ŞEHRİNİZDE MİYDİNİZ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
DEPREMDE KENTİNİZDE/ŞEHRİNİZDE MİYDİNİZ?	Evet	97,80%	97,80%	97,60%	97,70%
	Hayır	2,20%	2,20%	2,40%	2,30%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Depremde Kentinizde/Şehrinizde Miydiniz? sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %97,8'i Evet, %2,2'si Hayır;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %97,8'i Evet, %2,2'si Hayır;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %97,6'sı Evet, %2,4'ü Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Şu An Para Kazanmak İçin Bir İşte Çalışıyor Musunuz? Sorusuna görüşmecilerin %5,9'u Evet, %94,1'i Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

ŞU AN PARA KAZANMAK İÇİN BİR İŞTE ÇALIŞIYOR MUSUNUZ? *CİNSİYET (%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
ŞU AN PARA KAZANMAK İÇİN BİR İŞTE ÇALIŞIYOR MUSUNUZ?	Evet	10,00%	2,70%	5,90%
	Hayır	90,00%	97,30%	94,10%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Şu An Para Kazanmak İçin Bir İşte Çalışıyor Musunuz?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %10'u Evet, %90'ı Hayır;

Kız Çocuklarının %2,7'si Evet, %97,3'ü Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

ŞU AN PARA KAZANMAK İÇİN BİR İŞTE ÇALIŞIYOR MUSUNUZ? (GELİR GETİRİCİ BİR İŞ YAPIYOR MUSUNUZ?) *YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
ŞU AN PARA KAZANMAK İÇİN BİR İŞTE ÇALIŞIYOR MUSUNUZ? (GELİR GETİRİCİ BİR İŞ YAPIYOR MUSUNUZ?)	Evet		0,70%	10,10%	5,90%
	Hayır	100,00%	99,30%	89,90%	94,10%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Şu An Para Kazanmak İçin Bir İşte Çalışıyor Musunuz?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %100'ü Hayır;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %0,7'si Evet, %99,3'ü Hayır;

15+ Yaş görüşmecilerin %10,1'i Evet, %89,9'u Hayır yanıtını vermişlerdir.

ŞU AN PARA KAZANMAK İÇİN BİR İŞTE ÇALIŞIYOR MUSUNUZ? (GELİR GETİRİCİ BİR İŞ YAPIYOR MUSUNUZ?) * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
ŞU AN PARA KAZANMAK İÇİN BİR İŞTE ÇALIŞIYOR MUSUNUZ? (GELİR GETİRİCİ BİR İŞ YAPIYOR MUSUNUZ?)	Evet		0,70%	10,10%	5,90%
	Hayır	100,00%	99,30%	89,90%	94,10%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

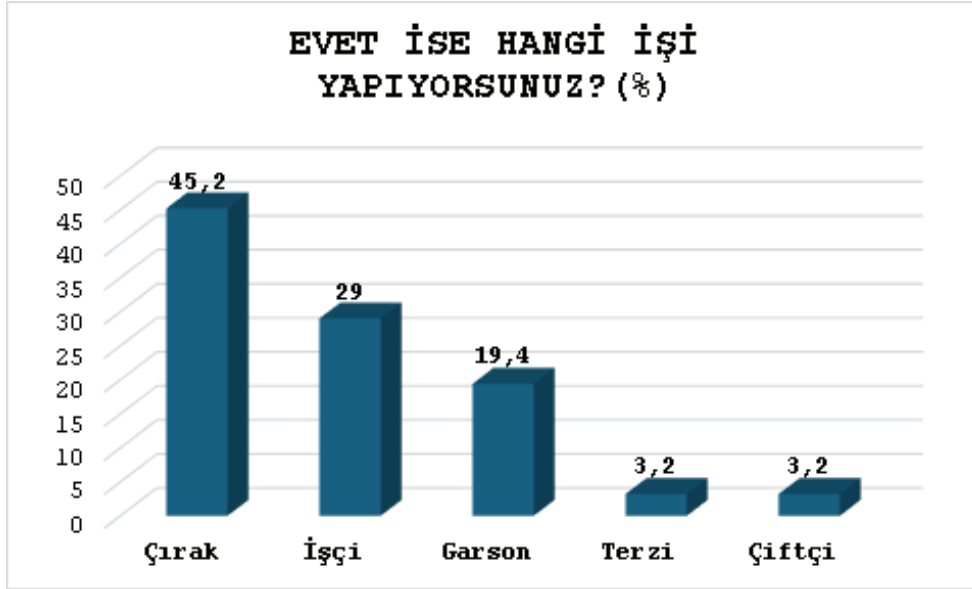
Araştırma grubuna yöneltilen Şu An Para Kazanmak İçin Bir İşte Çalışıyor Musunuz?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %100'ü Hayır;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %0,7'si Evet, %99,3'ü Hayır;

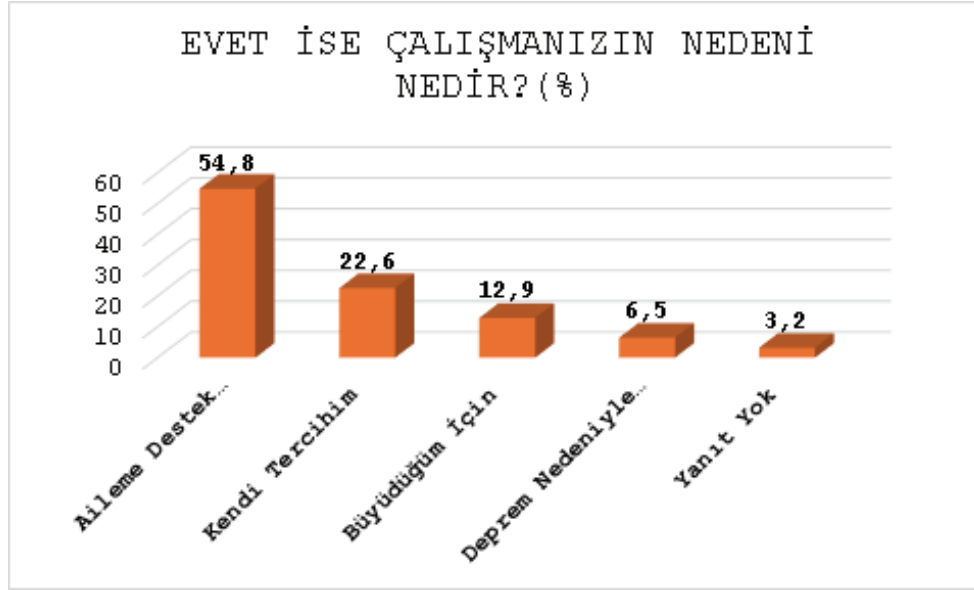
Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %10,1'i Evet, %89,9'u Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Şu an çalıştığını belirten %5,9'luk kesime sorulan Evet ise Hangi İş Yapıyorsunuz?

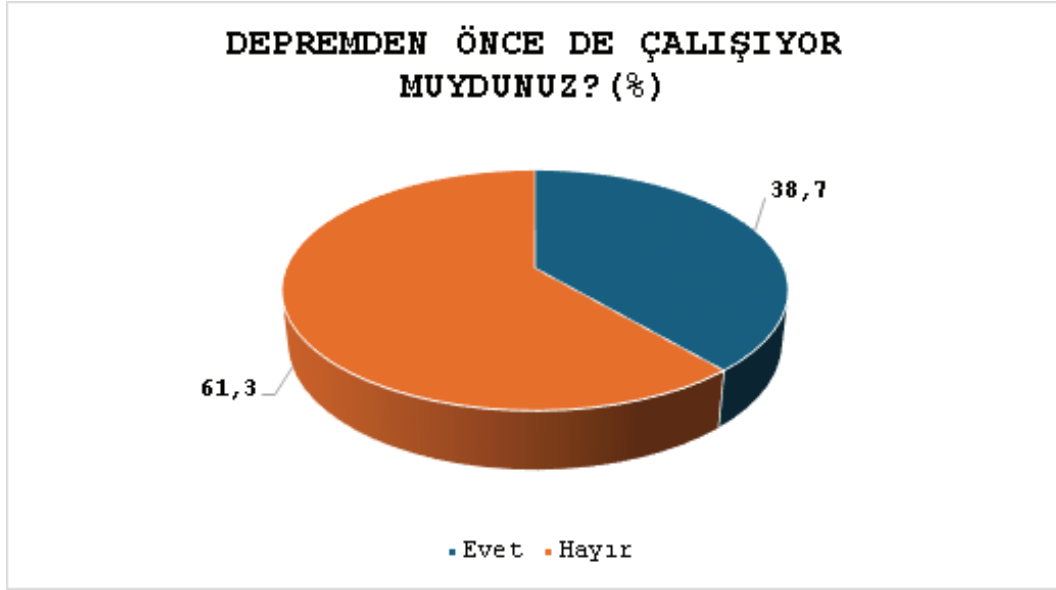
Sorusuna görüşmecilerin %45,2'si Çırak, %29'u İşçi, %19,4'ü Garson, %3,2'si Terzi, %3,2'si Çiftçi yanıtlarını vermişlerdir.

Şu an çalıştığını belirten %5,9'luk kesime sorulan Evet ise Çalışmanızın Nedeni Nedir?

Sorusuna görüşmecilerin %54,8'i Aileme Destek Olmak İçin, %22,6'sı Kendi Tercihim, %12,9'u Büyüdüğüm İçin, %6,5'i Deprem Nedeniyle Yaşadığımız Ekonomik Kayıplar, %3,2'si Yanıt Yok yanıtlarını vermişlerdir.

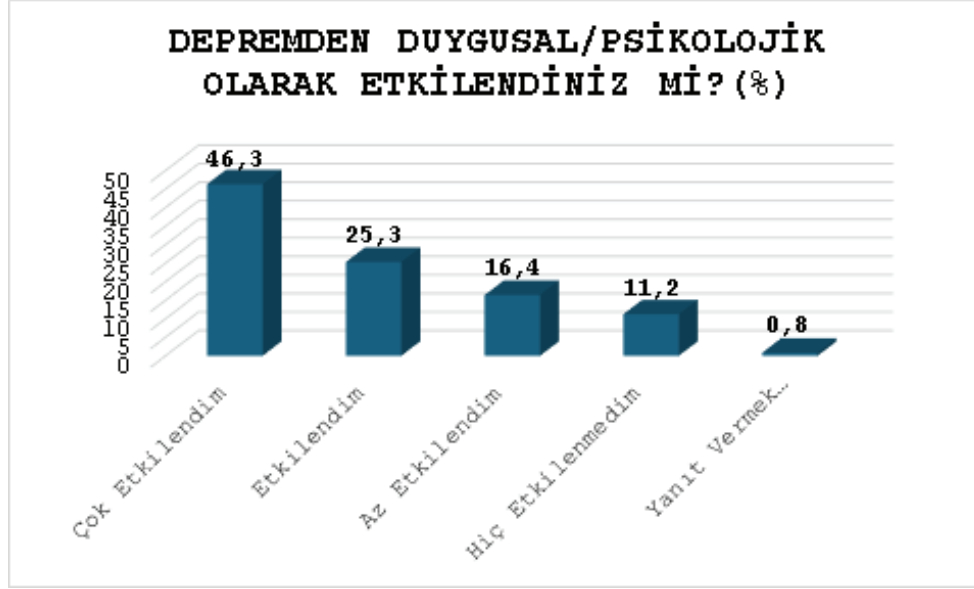

Şu an çalıştığını belirten %5,9'luk kesime devamla sorulan Depremden Önce de Çalışıyor Mıydunuz?

Sorusuna görüşmecilerin %38,7'si Evet, %61,3'ü Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Yanıtlardan da anlaşılacağı üzere, şu an çalışan çocukların 2/3'ü depremden önce çalışmıyor görünmektedirler. Bu da deprem sonrası sürecin çocukları çalışmaya ittiğini göstermektedir.

II.BÖLÜM

Araştırma grubuna yöneltilen Depremden Duygusal/Psikolojik Olarak Etkilendiniz Mi?

Sorusuna görüşmecilerin %46,3'ü Çok Etkilendim, %25,3'ü Etkilendim, %16,4'ü Az Etkilendim, %11,2'si Hiç Etkilenmedim yanıtlarını vermişlerdir.

DEPREMDEN DUYGUSAL/ PSİKOLOJİK OLARAK ETKİLENDİNİZ Mİ?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
DEPREMDEN DUYGUSAL/ PSİKOLOJİK OLARAK ETKİLENDİNİZ Mİ?	Çok Etkilendim	38,50%	52,40%	46,30%
	Etkilendim	23,40%	26,90%	25,30%
	Az Etkilendim	21,60%	12,20%	16,40%
	Hiç Etkilenmedim	15,60%	7,80%	11,20%
	Yanıt Vermek İstemiyorum	0,90%	0,70%	0,80%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Depremden Duygusal/Psikolojik Olarak Etkilendiniz Mi?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %38,5'i Çok Etkilendim, %23,4'ü Etkilendim, %21,6'sı Az Etkilendim, %15,6'sı Hiç Etkilenmedim;

Kız Çocuklarının %52,4'ü Çok Etkilendim, %26,9'u Etkilendim, %12,2'si Az Etkilendim, %7,8'i Hiç Etkilenmedim yanıtlarını vermişlerdir.

DEPREMDEN DUYGUSAL/PSİKOLOJİK OLARAK ETKİLENDİNİZ Mİ? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
DEPREMDEN DUYGUSAL/PSİKOLOJİK OLARAK ETKİLENDİNİZ Mİ?	Çok Etkilendim	65,60%	52,20%	37,70%	46,30%
	Etkilendim	22,20%	21,70%	27,90%	25,30%
	Az Etkilendim	10,00%	18,10%	17,50%	16,40%
	Hiç Etkilenmedim	2,20%	8,00%	15,50%	11,20%
	Yanıt Vermek İstemiyorum			1,30%	0,80%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Depremden Duygusal/Psikolojik Olarak Etkilendiniz Mi?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %65,6'sı Çok Etkilendim, %22,2'si Etkilendim, %10'u Az Etkilendim, %2,2'si Hiç Etkilenmedim;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %52,2'si Çok Etkilendim, %21,7'si Etkilendim, %18,1'i Az Etkilendim, %8'i Hiç Etkilenmedim;

15+ Yaş görüşmecilerin %37,7'si Çok Etkilendim, %27,9'u Etkilendim, %17,5'i Az Etkilendim, %15,5'i Hiç Etkilenmedim, %1,3'ü Yanıt Vermek İstemiyorum yanıtlarını vermişlerdir.

DEPREMDEN DUYGUSAL/PSİKOLOJİK OLARAK ETKİLENDİNİZ Mİ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
DEPREMDEN DUYGUSAL/PSİKOLOJİK OLARAK ETKİLENDİNİZ Mİ?	Çok Etkilendim	65,60%	51,80%	37,70%	46,20%
	Etkilendim	22,20%	21,90%	27,90%	25,40%
	Az Etkilendim	10,00%	18,20%	17,50%	16,40%
	Hiç Etkilenmedim	2,20%	8,00%	15,50%	11,30%
	Yanıt Vermek İstemiyorum			1,30%	0,80%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Depremden Duygusal/Psikolojik Olarak Etkilendiniz Mi?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %65,6'sı Çok Etkilendim, %22,2'si Etkilendim, %10'u Az Etkilendim, %2,2'si Hiç Etkilenmedim;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %51,8'i Çok Etkilendim, %21,9'u Etkilendim, %18,2'si Az Etkilendim, %8'i Hiç Etkilenmedim;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %37,7'si Çok Etkilendim, %27,9'u Etkilendim, %17,5'i Az Etkilendim, %15,5'i Hiç Etkilenmedim yanıtlarını vermişlerdir.

ETKİLENDİYSENİZ NASIL ETKİLENDİNİZ? (%)			
	EVET	HAYIR	TOPLAM
Korku Gelişti	89,6	10,4	100
Kaygı Gelişti	77,8	22,2	100
Güvensizlik Gelişti	63,9	36,1	100
İçime Kapandım	48	52	100
Ani ve Yüksek Seslere Karşı Tepki Gelişti	65,7	34,3	100
Alıngan Oldum	50,1	49,9	100
Sebepli/Sebepsiz Ağlama Gelişti	48,6	51,4	100
Daha Hırçın Oldum/ Şiddet Eğilimi Gelişti	44,3	55,7	100

Depremden farklı derecelerde de olsa Duygusal/Psikolojik olarak etkilendiğini belirten görüşmecilere etkilene biçimleri de ayrıştırılarak yöneltilen Etkilendiyseniz Nasıl Etkilendiniz?

Sorusuna görüşmecilerin;

Korku Gelişti önermesine, %89,6'sı Evet, %10,4'ü Hayır;

Kaygı Gelişti önermesine, %77,8'i Evet, %22,2'si Hayır;

Güvensizlik Gelişti önermesine, %63,9'u Evet, %36,1'i Hayır;

İçime Kapandım önermesine, %48'i Evet, %52'si Hayır;

Ani ve Yüksek Seslere Karşı Tepki Gelişti önermesine, %65,7'si Evet, %34,3'ü Hayır;

Alınan Oldum önermesine, %50,1'i Evet, %49,9'u Hayır;

Sebepli/Sebepsiz Ağlama Gelişti önermesine, %48,6'sı Evet, %51,4'ü Hayır;

Daha Hırçın Oldum/Şiddet Eğilimi Gelişti önermesine, %44,3'ü Evet, %55,7'si Hayır şeklinde yanıtlar vermişlerdir.

DEPREMDEN SONRA HANGİ DESTEKLERİ ALDINIZ? (%)				
	EVET	HAYIR	KISMEN	TOPLAM
Psikolojik Destek	10,6	87,3	2,1	100
Konteyner/Çadır Desteği	78	20,1	1,9	100
Giyim/Gıda Desteği	61,9	34,4	3,7	100
Para Desteği	27,1	69,8	3,1	100
Oyun Oynayabileceğimiz Yer Desteği	14,2	83,7	2,1	100
Eğitim Desteği	32,9	64	3,1	100

Depremden sonra alınmış olması muhtemel bazı destek kalemleriyle ilgili görüşmecilere yöneltilen Depremden Sonra Hangi Destekleri Aldınız?

Sorusuna,

Psikolojik Destek kalemine %10,6'sı Evet, %87,3'ü Hayır, %2,1'i Kısmen;
Konteyner/Çadır Desteği kalemine %78'i Evet, %20,1'i Hayır, %1,9'u Kısmen;

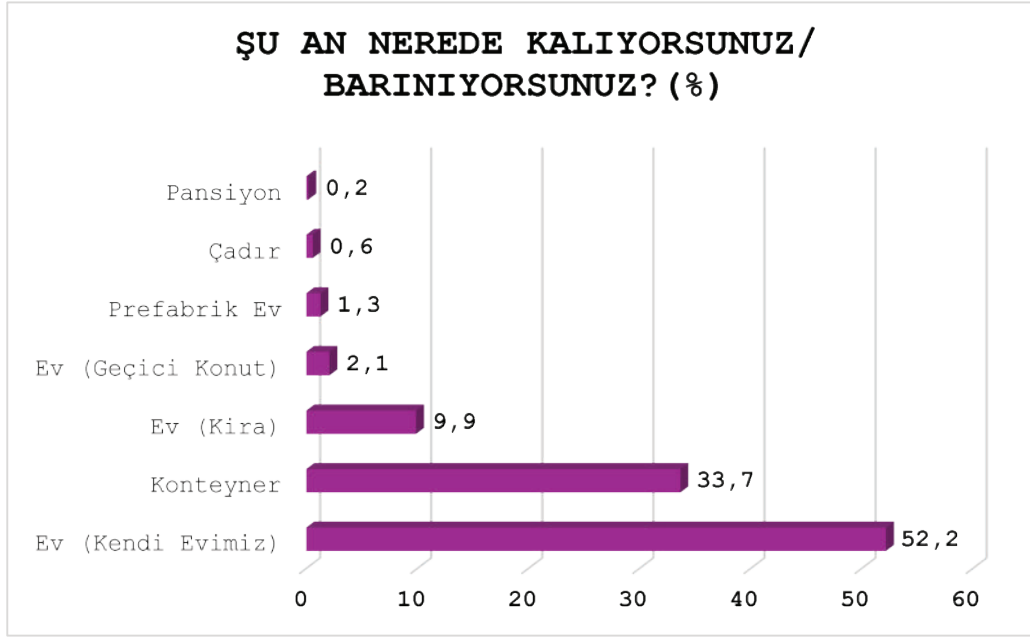
Giyim/Gıda Desteği kalemine %61,9'u Evet, %34,4'ü Hayır, %3,7'si Kısmen;

Para Desteği kalemine %27,1'i Evet, %69,8'i Hayır, %3,1'i Kısmen;

Oyun Oynayabileceğimiz Yer Desteği kalemine %14,2'si Evet, %83,7'si Hayır, %2,1'i Kısmen;

Eğitim Desteği kalemine %32,9'u Evet, %64'ü Hayır, %3,1'i Kısmen şeklinde yanıtlar vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Şu An Nerede Kalıyorsunuz/Barınıyorsunuz?

Sorusuna görüşmecilerin %52,2'si Ev (Kendi Evimiz), %33,7'si Konteyner, %9,9'u Ev (Kira), %2,1'i Ev (Geçici Konut), %1,3'ü Prefabrik Ev, %0,6'sı Çadır, %0,2'si Pansiyon yanıtlarını vermişlerdir.

ŞU AN NEREDE KALİYORSUNUZ/BARINIYORSUNUZ? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
ŞU AN NEREDE KALİYORSUNUZ/BARINIYORSUNUZ?	Ev (Kendi Evimiz)	34,40%	40,60%	63,10%	52,20%
	Ev (Kira)	5,60%	8,00%	12,20%	9,90%
	Ev (Geçici Konut)	2,20%	2,90%	1,70%	2,10%
	Prefabrik Ev	1,10%	2,20%	1,00%	1,30%
	Konteyner	56,70%	45,70%	21,00%	33,70%
	Çadır		0,70%	0,70%	0,60%
	Pansiyon			0,30%	0,20%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Şu An Nerede Kalıyorsunuz/Barınıyorsunuz?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %56,7'si Konteyner, %34,4'ü Ev (Kendi Evimiz), %5,6'sı Ev (Kira);

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %45,7'si Konteyner, %40,6'sı Ev (Kendi Evimiz), %8'i Ev (Kira);

15+ Yaş görüşmecilerin %63,1'i Ev (Kendi Evimiz), %21'i Konteyner, %12,2'si Ev (Kira) yanıtlarını vermişlerdir.

ŞU AN NEREDE KALİYORSUNUZ/BARINIYORSUNUZ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
ŞU AN NEREDE KALİYORSUNUZ/BARINIYORSUNUZ?	Ev (Kendi Evimiz)	34,40%	40,90%	63,10%	52,30%
	Ev (Kira)	5,60%	8,00%	12,20%	10,00%
	Ev (Geçici Konut)	2,20%	2,90%	1,70%	2,10%
	Prefabrik Ev	1,10%	2,20%	1,00%	1,30%
	Konteyner	56,70%	45,30%	21,00%	33,50%
	Çadır		0,70%	0,70%	0,60%
	Pansiyon			0,30%	0,20%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Şu An Nerede Kalıyorsunuz/Barınıyorsunuz?

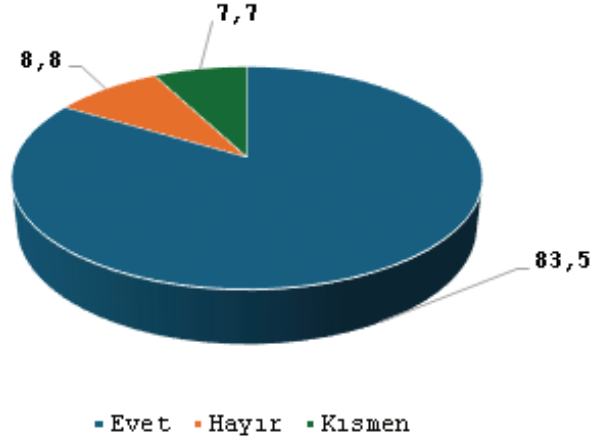
Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %56,7'si Konteyner, %34,4'ü Ev (Kendi Evimiz), %5,6'sı Ev (Kira);

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %45,3'ü Konteyner, %40,9'u Ev (Kendi Evimiz), %8'i Ev (Kira);

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %63,1'i Ev (Kendi Evimiz), %21'i Konteyner, %12,2'si Ev (Kira) yanıtlarını vermişlerdir.

**KALDIĞINIZ YERİN FİZİKSEL KOŞULLARI
GÜNLÜK İHTİYAÇLARINIZI KARŞILAMAYA
UYGUN MU? (TUVALET, BANYO, YATAK, SU-
ELEKTRİK ALT YAPISI VB.)**

Araştırma grubuna yöneltilen Kaldığınız Yerin Fiziksel Koşulları Günlük İhtiyaçlarınızı Karşılamaya Uygun Mu?

(Tuvalet, Banyo, Yatak, Su-Elektrik Altyapısı vb.) Sorusuna görüşmecilerin %83,5'i Evet, %8,8'i Hayır, %7,7'si Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

KALDIĞINIZ YERİN FİZİKSEL KOŞULLARI GÜNLÜK İHTİYAÇLARINIZI KARŞILAMAYA UYGUN MU? (TUVALET, BANYO, YATAK, SU-ELEKTRİK ALT YAPISI VB.) * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
KALDIĞINIZ YERİN FİZİKSEL KOŞULLARI GÜNLÜK İHTİYAÇLARINIZI KARŞILAMAYA UYGUN MU? (TUVALET, BANYO, YATAK, SU-ELEKTRİK ALT YAPISI VB.)	Evet	85,60%	81,20%	84,00%	83,50%
	Hayır	10,00%	14,50%	5,80%	8,80%
	Kismen	4,40%	4,30%	10,20%	7,70%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Kaldığınız Yerin Fiziksel Koşulları Günlük İhtiyaçlarınızı Karşılamaya Uygun Mu?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %85,6'sı Evet, %10'u Hayır, %4,4'ü Kismen;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %81,2'si Evet, %14,5'i Hayır, %4,3'ü Kismen;

15+ Yaş görüşmecilerin %84'ü Evet, %5,8'i Hayır, %10,2'si Kismen yanıtını vermişlerdir.

KALDIĞINIZ YERİN FİZİKSEL KOŞULLARI GÜNLÜK İHTİYAÇLARINIZI KARŞILAMAYA UYGUN MU? (TUVALET, BANYO, YATAK, SU-ELEKTRİK ALT YAPISI VB.) * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
KALDIĞINIZ YERİN FİZİKSEL KOŞULLARI GÜNLÜK İHTİYAÇLARINIZI KARŞILAMAYA UYGUN MU? (TUVALET, BANYO, YATAK, SU-ELEKTRİK ALT YAPISI VB.)	Evet	85,60%	81,80%	84,00%	83,70%
	Hayır	10,00%	13,90%	5,80%	8,60%
	Kısmen	4,40%	4,40%	10,20%	7,70%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Kaldığınız Yerin Fiziksel Koşulları Günlük İhtiyaçlarınızı Karşılamaya Uygun Mu?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

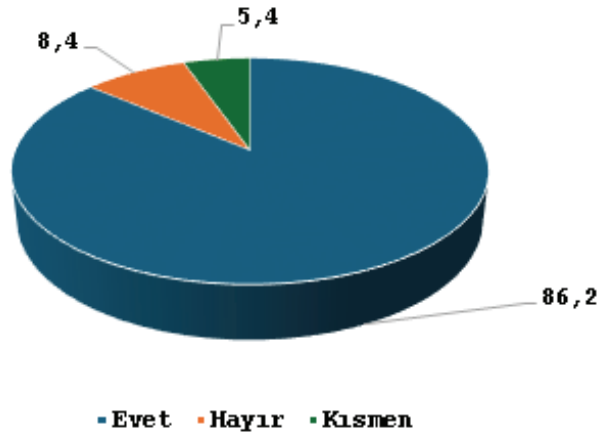
İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %85,6'sı Evet, %10'u Hayır, %4,4'ü Kısmen;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %81,8'i Evet, %13,9'u Hayır, %4,4'ü Kısmen;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %84'ü Evet, %5,8'i Hayır, %10,2'si Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

**TEMEL GIDA/BESLENME/GİYİM
İHTİYAÇLARINA RAHATLIKLA
ERİŞEBİLİYOR MUSUNUZ? (%)**

Araştırma grubuna yöneltilen Temel Gıda/Beslenme/Giyim İhtiyaçlarına Rahatlıkla Erişebiliyor Musunuz?

Sorusuna görüşmecilerin %86,2'si Evet, %8,4'ü Hayır, %5,4'ü Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

TEMEL GIDA/BESLENME/GİYİM İHTİYAÇLARINA RAHATLIKLA ERİŞEBİLİYOR MUSUNUZ?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
TEMEL GIDA/BESLENME/GİYİM İHTİYAÇLARINA RAHATLIKLA ERİŞEBİLİYOR MUSUNUZ?	Evet	87,70%	85,00%	86,20%
	Hayır	7,90%	8,90%	8,40%
	Kısmen	4,40%	6,10%	5,40%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Temel Gıda/Beslenme/Giyim İhtiyaçlarına Rahatlıkla Erişebiliyor Musunuz?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %87,7'si Evet, %7,9'u Hayır, %4,4'ü Kısmen;

Kız Çocuklarının %85'i Evet, %8,9'u Hayır, %6,1'i Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

TEMEL GIDA/BESLENME/GİYİM İHTİYAÇLARINA RAHATLIKLA ERİŞEBİLİYOR MUSUNUZ? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
TEMEL GIDA/BESLENME/GİYİM İHTİYAÇLARINA RAHATLIKLA ERİŞEBİLİYOR MUSUNUZ?	Evet	84,40%	81,80%	88,80%	86,20%
	Hayır	12,20%	11,70%	5,80%	8,40%
	Kısmen	3,30%	6,60%	5,40%	5,40%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Temel Gıda/Beslenme/Giyim İhtiyaçlarına Rahatlıkla Erişebiliyor Musunuz?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %84,4'ü Evet, %12,2'si Hayır, %3,3'ü Kısmen;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %81,8'i Evet, %11,7'si Hayır, %6,6'sı Kısmen;

15+ Yaş görüşmecilerin %88,8'i Evet, %5,8'i Hayır, %5,4'ü Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

TEMEL GIDA/BESLENME/GİYİM İHTİYAÇLARINA RAHATLIKLA ERİŞEBİLİYOR MUSUNUZ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
TEMEL GIDA/BESLENME/GİYİM İHTİYAÇLARINA RAHATLIKLA ERİŞEBİLİYOR MUSUNUZ?	Evet	84,40%	82,40%	88,80%	86,30%
	Hayır	12,20%	11,00%	5,80%	8,30%
	Kısmen	3,30%	6,60%	5,40%	5,40%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

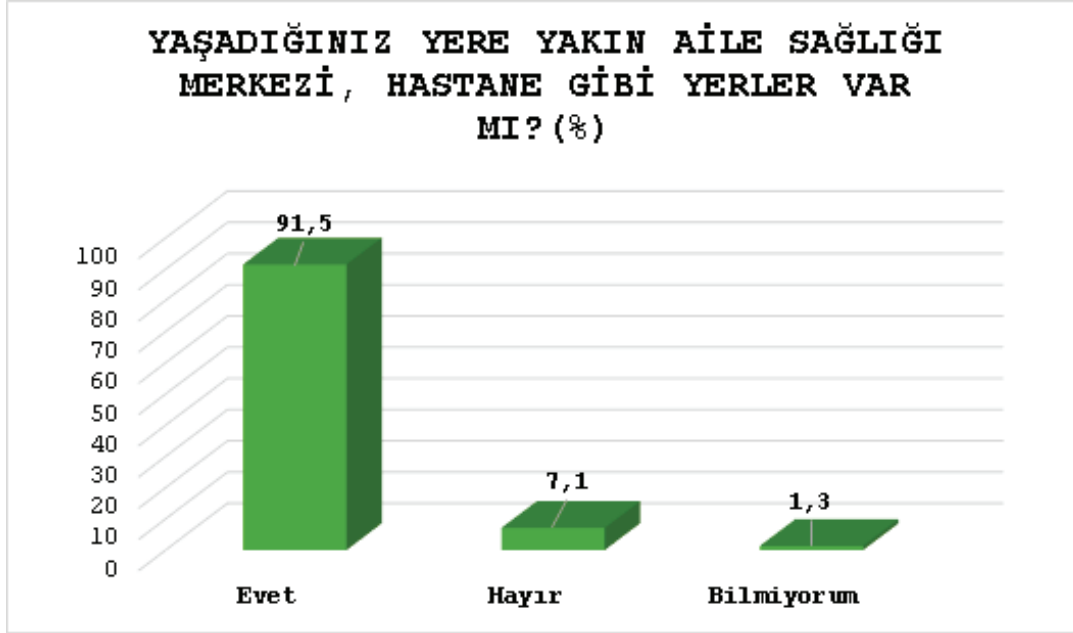
Araştırma grubuna yöneltilen Temel Gıda/Beslenme/Giyim İhtiyaçlarına Rahatlıkla Erişebiliyor Musunuz?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %84,4'ü Evet, %12,2'si Hayır, %3,3'ü Kısmen;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %82,4'ü Evet, %11'i Hayır, %6,6'sı Kısmen;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %88,8'i Evet, %5,8'i Hayır, %5,4'ü Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yere Yakın Aile Sağlığı Merkezi, Hastane gibi Yerler Var Mı?

Sorusuna görüşmecilerin %91,5'i Evet, %7,1'i Hayır, %1,3'ü Bilmiyorum yanıtlarını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERE YAKIN AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ, HASTANE GİBİ YERLER VAR MI?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
YAŞADIĞINIZ YERE YAKIN AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ, HASTANE GİBİ YERLER VAR MI?	Evet	92,10%	91,10%	91,50%
	Hayır	6,60%	7,60%	7,10%
	Bilmiyorum	1,30%	1,40%	1,30%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yere Yakın Aile Sağlık Merkezi, Hastane Gibi Yerler Var Mı?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %92,1'i Evet, %6,6'sı Hayır, %1,3'ü Bilmiyorum;

Kız Çocuklarının %91,1'i Evet, %7,6'sı Hayır, %1,4'ü Bilmiyorum yanıtlarını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERE YAKIN AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ, HASTANE GİBİ YERLER VAR MI? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
YAŞADIĞINIZ YERE YAKIN AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ, HASTANE GİBİ YERLER VAR MI?	Evet	97,80%	90,30%	90,20%	91,50%
	Hayır	2,20%	9,00%	7,80%	7,10%
	Bilmiyorum		0,70%	2,00%	1,30%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yere Yakın Aile Sağlığı Merkezi, Hastane Gibi Yerler Var Mı?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %97,8'i Evet, %2,2'si Hayır;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %90,3'ü Evet, %9'u Hayır, %0,7'si Bilmiyorum;

15+ Yaş görüşmecilerin %90,2'si Evet, %7,8'i Hayır, %2'si Bilmiyorum yanıtlarını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERE YAKIN AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ, HASTANE GİBİ YERLER VAR MI? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
YAŞADIĞINIZ YERE YAKIN AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ, HASTANE GİBİ YERLER VAR MI?	Evet	97,80%	90,20%	90,20%	91,50%
	Hayır	2,20%	9,00%	7,80%	7,10%
	Bilmiyorum		0,80%	2,00%	1,40%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yere Yakın Aile Sağlığı Merkezi, Hastane Gibi Yerler Var Mı?

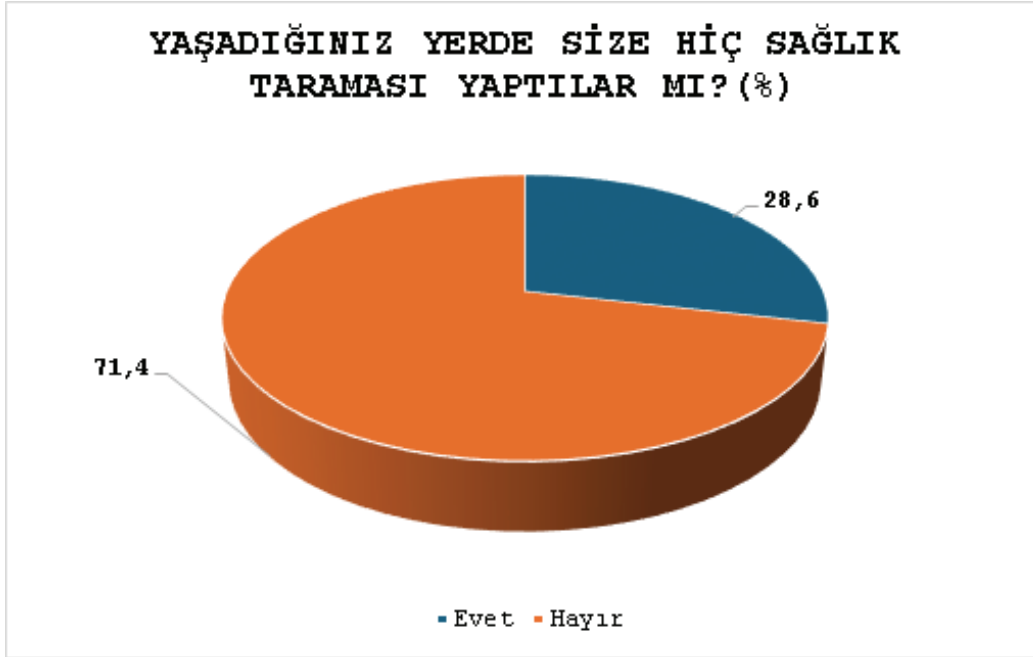
Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %97,8'i Evet, %2,2'si Hayır;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %90,2'si Evet, %9'u Hayır, %0,8'i Bilmiyorum;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %90,2'si Evet, %7,8'i Hayır, %2'si Bilmiyorum yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde Size Hiç Sağlık Taraması Yaptılar Mı?

Sorusuna görüşmecilerin %28,6'sı Evet, %71,4'ü Hayır yanıtını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERDE SİZE HİÇ SAĞLIK TARAMASI YAPTILAR MI?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
YAŞADIĞINIZ YERDE SİZE HİÇ SAĞLIK TARAMASI YAPTILAR MI?	Evet	30,90%	26,90%	28,60%
	Hayır	69,10%	73,10%	71,40%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde Size Hiç Sağlık Taraması Yaptılar Mı?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %30,9'u Evet, %69,1'i Hayır;

Kız Çocuklarının %26,9'u Evet, %73,1'i Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERDE SİZE HİÇ SAĞLIK TARAMASI YAPTIILAR MI? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
YAŞADIĞINNIZ YERDE SİZE HİÇ SAĞLIK TARAMASI YAPTIILAR MI?	Evet	40,00%	29,90%	24,60%	28,60%
	Hayır	60,00%	70,10%	75,40%	71,40%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde Size Hiç Sağlık Taraması Yaptılar Mı?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %40'ı Evet, %60'ı Hayır;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %29,9'u Evet, %70,1'i Hayır;

15+ Yaş görüşmecilerin %24,6'sı Evet, %75,4'ü Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERDE SİZE HİÇ SAĞLIK TARAMASI YAPTILAR MI? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
YAŞADIĞINIZ YERDE SİZE HİÇ SAĞLIK TARAMASI YAPTILAR MI?	Evet	40,00%	30,10%	24,60%	28,70%
	Hayır	60,00%	69,90%	75,40%	71,30%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde Size Hiç Sağlık Taraması Yaptılar Mı?

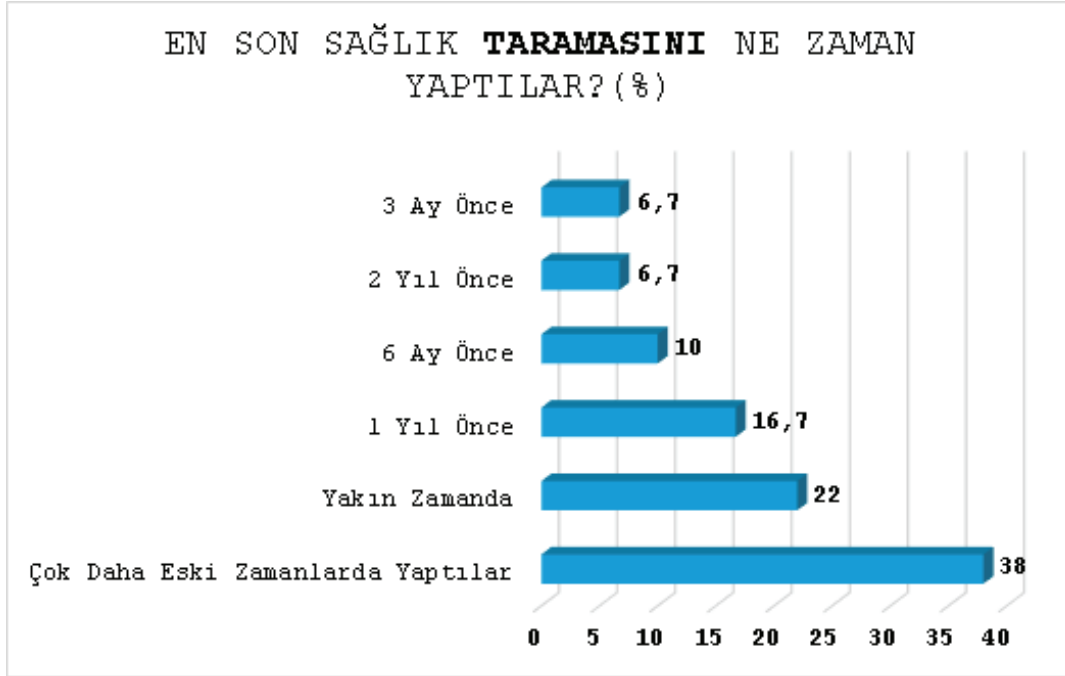
Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %40'ı Evet, %60'ı Hayır;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %30,1'i Evet, %69,9'u Hayır;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %24,6'sı Evet, %75,4'ü Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

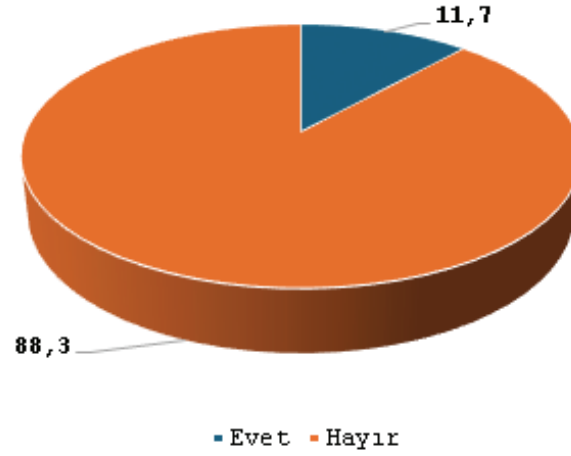

Araştırma grubuna yöneltilen En Son Sağlık Taraması Ne Zaman Yaptılar?

Sorusuna görüşmecilerin %38'i Çok Daha Eski Zamanda Yaptılar, %22'si Yakın Zamanda, %16,7'si 1 Yıl Önce, %10'u 6 Ay Önce, %6,7'si 2 Yıl Önce, %6,7'si 3 Ay Önce Yanıtlarını vermişlerdir.

DÜZENLİ KONTROLE İHTİYACI OLAN BİR SAĞLIK SORUNUNUZ VAR MI? (%)

Araştırma grubuna yöneltilen Düzenli Sağlık Kontrolüne İhtiyacı Olan Bir Sağlık Sorunuz Var Mı?

Sorusuna görüşmecilerin %11,7'si Evet, %88,3'ü Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

DÜZENLİ KONTROLE İHTİYACI OLAN BİR SAĞLIK SORUNUNUZ VAR MI?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
DÜZENLİ KONTROLE İHTİYACI OLAN BİR SAĞLIK SORUNUNUZ VAR MI?	Evet	10,00%	12,90%	11,70%
	Hayır	90,00%	87,10%	88,30%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Düzenli Kontrole İhtiyacı Olan Bir Sağlık Sorunuz Var Mı?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %10'u Evet, %90'ı Hayır;

Kız Çocuklarının %12,9'u Evet, %87,1'i Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

DÜZENLİ KONTROLE İHTİYACI OLAN BİR SAĞLIK SORUNUNUZ VAR MI? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
DÜZENLİ KONTROLE İHTİYACI OLAN BİR SAĞLIK SORUNUNUZ VAR MI?	Evet	18,60%	8,30%	11,10%	11,70%
	Hayır	81,40%	91,70%	88,90%	88,30%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Düzenli Kontrole İhtiyacı Olan Bir Sağlık Sorununuz Var Mı?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %18,6'sı Evet, %81,4'ü Hayır;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %8,3'ü Evet, %91,7'si Hayır;

15+ Yaş görüşmecilerin %11,1'i Evet, %88,9'u Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

DÜZENLİ KONTROLE İHTİYACI OLAN BİR SAĞLIK SORUNUNUZ VAR MI? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
DÜZENLİ KONTROLE İHTİYACI OLAN BİR SAĞLIK SORUNUNUZ VAR MI?	Evet	18,60%	8,40%	11,10%	11,70%
	Hayır	81,40%	91,60%	88,90%	88,30%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Düzenli Kontrole İhtiyacı Olan Bir Sağlık Sorununuz Var Mı?

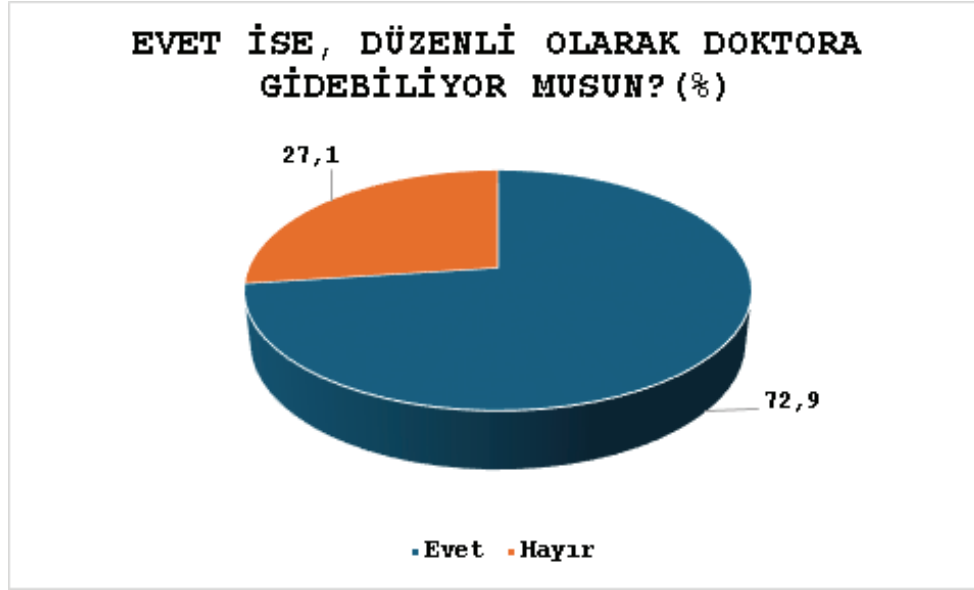
Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %18,6'sı Evet, %81,4'ü Hayır;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %8,4'ü Evet, %91,6'sı Hayır;

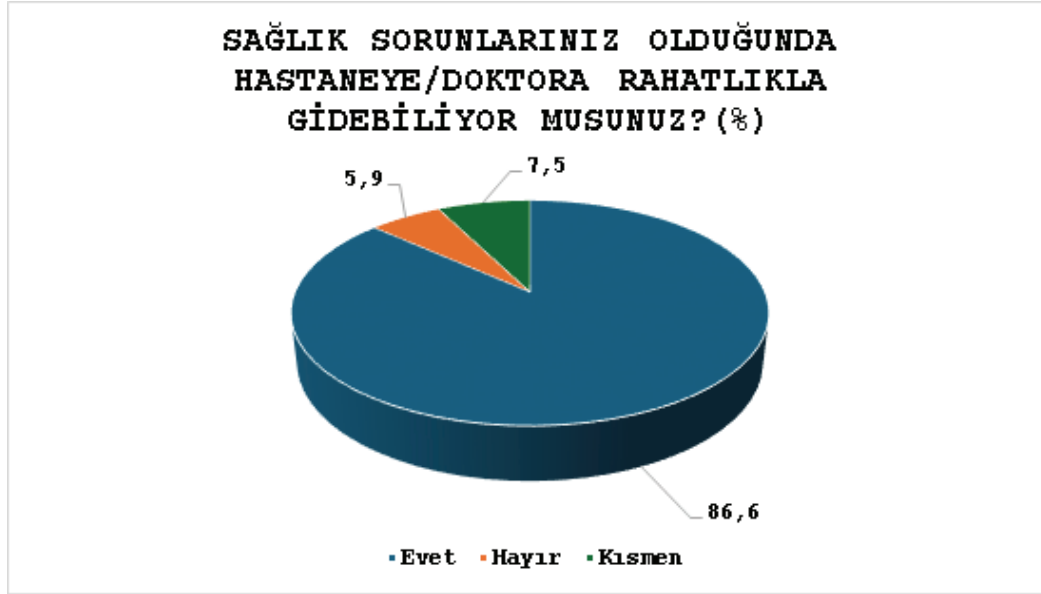
Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %11,1'i Evet, %88,9'u Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Evet ise, Düzenli Olarak Doktora Gidebiliyor Musun? Sorusuna görüşmecilerin %72,9'u Evet, %27,1'i Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Sağlık Sorunlarınız Olduğunda Hastaneye/Doktora Rahatlıkla Gidebiliyor Musunuz?

Sorusuna görüşmecilerin %86,6'sı Evet, %5,9'u Hayır, %7,5'i Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

SAĞLIK SORUNLARINIZ OLDUĞUNDA HASTANEYE/DOKTORA RAHATLIKLA GİDEBİLİYOR MUSUNUZ?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
SAĞLIK SORUNLARINIZ OLDUĞUNDA HASTANEYE/DOKTORA RAHATLIKLA GİDEBİLİYOR MUSUNUZ?	Evet	86,50%	86,70%	86,60%
	Hayır	6,60%	5,50%	5,90%
	Kısmen	7,00%	7,80%	7,50%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Sağlık Sorunlarınız Olduğunda Hastaneye/Doktora Rahatlıkla Gidebiliyor Musunuz?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %86,5'i Evet, %6,6'sı Hayır, %7'si Kısmen;

Kız Çocuklarının %86,7'si Evet, %5,5'i Hayır, %7,8'i Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

SAĞLIK SORUNLARINIZ OLDUĞUNDA HASTANEYE/DOKTORA RAHATLIKLA GİDEBİLİYOR MUSUNUZ? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
SAĞLIK SORUNLARINIZ OLDUĞUNDA HASTANEYE/DOKTORA RAHATLIKLA GİDEBİLİYOR MUSUNUZ?	Evet	78,70%	86,00%	89,20%	86,60%
	Hayır	11,20%	5,10%	4,70%	5,90%
	Kısmen	10,10%	8,80%	6,10%	7,50%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Sağlık Sorunlarınız Olduğunda Hastane/Doktora Rahatlıkla Gidebiliyor Musunuz?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %78,7'si Evet, %11,2'si Hayır, %10,1'i Kısmen;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %86'sı Evet, %5,1'i Hayır, %8,8'i Kısmen;

15+ Yaş görüşmecilerin %89,2'si Evet, %4,7'si Hayır, %6,1'i Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

SAĞLIK SORUNLARINIZ OLDUĞUNDA HASTANEYE/DOKTORA RAHATLIKLA GİDEBİLİYOR MUSUNUZ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
SAĞLIK SORUNLARINIZ OLDUĞUNDA HASTANEYE/DOKTORA RAHATLIKLA GİDEBİLİYOR MUSUNUZ?	Evet	78,70%	85,90%	89,20%	86,60%
	Hayır	11,20%	5,20%	4,70%	6,00%
	Kısmen	10,10%	8,90%	6,10%	7,50%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

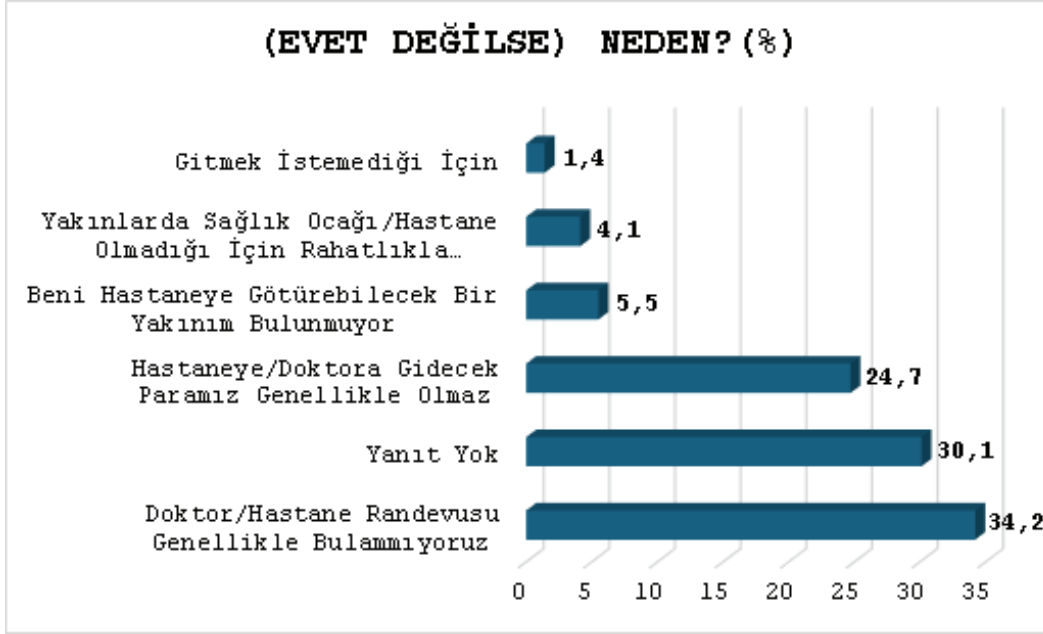
Araştırma grubuna yöneltilen Sağlık Sorunlarınız Olduğunda Hastane/Doktora Rahatlıkla Gidebiliyor Musunuz?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %78,7'si Evet, %11,2'si Hayır, %10,1'i Kısmen;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %85,9'u Evet, %5,2'si Hayır, %8,9'u Kısmen;

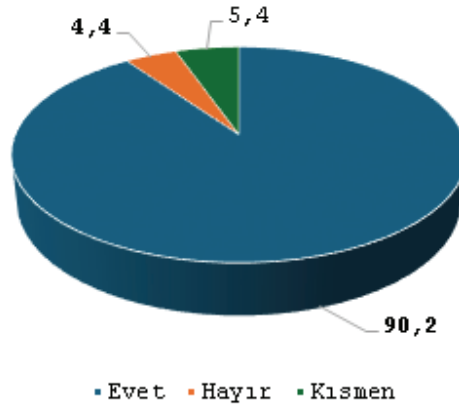
Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %89,2'si Evet, %4,7'si Hayır, %6,1'i Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen (Evet Değilse) Neden?

Sorusuna görüşmecilerin %34,2'si Doktor/Hastane Randevusu Genellikle Bulamıyoruz, %24,7'si Hastaneye/Doktora Gidecek Paramız Genellikle Olmaz, %5,5'i Beni Hastaneye Götürebilecek Bir Yakınım Bulunmuyor, %4,1'i Yakınlarda Sağlık Ocağı/Hastane Olmadığı İçin Rahatlıkla Hastaneye Gidemiyorum, %1,4'ü Gitmek İstemediği için Yanıtlarını verirken; görüşmecilerin %30,1'i yanıt vermemiştir.

**HİJYEN VE TEMİZLİK ÜRÜNLERİNE
RAHATLIKLA ERİŞİM İMKANINIZ VAR
MI? (%) (SABUN, SU, PEÇETE, ŞAMPUAN
VB.)**

Araştırma grubuna yöneltilen Hijyen ve Temizlik Ürünlerine Erişim İmkânınız Var mı (Sabun, Su, Peçete, Şampuan vb.)?

Sorusuna görüşmecilerin %90,2'si Evet, %4,4'ü Hayır, %5,4'ü Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

HİJYEN VE TEMİZLİK ÜRÜNLERİNE RAHATLIKLA ERİŞİM İMKANINIZ VAR MI?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
HİJYEN VE TEMİZLİK ÜRÜNLERİNE RAHATLIKLA ERİŞİM İMKANINIZ VAR MI?	Evet	91,70%	89,00%	90,20%
	Hayır	3,10%	5,50%	4,40%
	Kısmen	5,20%	5,50%	5,40%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Hijyen ve Temizlik Ürünlerine Rahatlıkla Erişim İmkânınız Var Mı?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %91,7'si Evet, %3,1'i Hayır, %5,2'si Kısmen;

Kız Çocuklarının %89'u Evet, %5,5'i Hayır, %5,5'i Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

HİJYEN VE TEMİZLİK ÜRÜNLERİNE RAHATLIKLA ERİŞİM İMKANINIZ VAR MI? (SABUN, SU, PEÇETE, ŞAMPUAN VB.) *YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
HİJYEN VE TEMİZLİK ÜRÜNLERİNE RAHATLIKLA ERİŞİM İMKANINIZ VAR MI? (SABUN, SU, PEÇETE, ŞAMPUAN VB.)	Evet	90,00%	85,70%	92,20%	90,20%
	Hayır	7,80%	4,50%	3,40%	4,40%
	Kısmen	2,20%	9,80%	4,40%	5,40%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Hijyen ve Temizlik Ürünlerine Rahatlıkla Erişim İmkânınız Var Mı?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %90'ı Evet, %7,8'i Hayır, %2,2'si Kısmen;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %85,7'si Evet, %4,5'i Hayır, %9,8'i Kısmen;

15+ Yaş görüşmecilerin %92,2'si Evet, %3,4'ü Hayır, %4,4'ü Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

HİJYEN VE TEMİZLİK ÜRÜNLERİNE RAHATLIKLA ERİŞİM İMKANINIZ VAR MI? (SABUN, SU, PEÇETE, ŞAMPUAN VB.) * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
HİJYEN VE TEMİZLİK ÜRÜNLERİNE RAHATLIKLA ERİŞİM İMKANINIZ VAR MI? (SABUN, SU, PEÇETE, ŞAMPUAN VB.)	Evet	90,00%	86,40%	92,20%	90,30%
	Hayır	7,80%	3,80%	3,40%	4,20%
	Kısmen	2,20%	9,80%	4,40%	5,40%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Hijyen ve Temizlik Ürünlerine Rahatlıkla Erişim İmkânınız Var Mı?

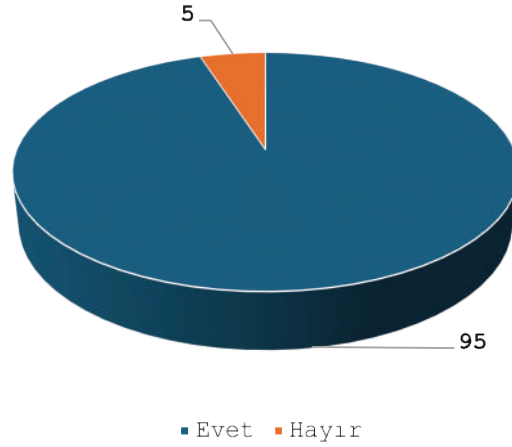
Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %90'ı Evet, %7,8'i Hayır, %2,2'si Kısmen;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %86,4'ü Evet, %3,8'i Hayır, %9,8'i Kısmen;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %92,2'si Evet, %3,4'ü Hayır, %4,4'ü Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

**YAŞADIĞINIZ YERDE/YAKINLARINIZDA
EĞİTİM ALMA İMKANI SAĞLAYAN OKUL
BİNANIZ VAR MI? (%)**

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde/Yakınlarınızda Eğitim Alma İmkanı Sağlayan Okul Binanız Var mı?

Sorusuna görüşmecilerin %95'i Evet, %5'i Hayır yanıtını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERDE/YAKINLARINIZDA EĞİTİM ALMA İMKANI SAĞLAYAN OKUL BİNANIZ VAR MI?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
YAŞADIĞINIZ YERDE/YAKINLARINIZDA EĞİTİM ALMA İMKANI SAĞLAYAN OKUL BİNANIZ VAR MI?	Evet	96,90%	93,40%	95,00%
	Hayır	3,10%	6,60%	5,00%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde/Yakınlarınızda Eğitim Alma İmkanı Sağlayan Okul Binanız Var Mı?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %96,9'u Evet, %3,1'i Hayır;

Kız Çocuklarının %93,4'ü Evet, %6,6'sı Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERDE/YAKINLARINIZDA EĞİTİM ALMA İMKANI SAĞLAYAN OKUL BİNANIZ VAR MI? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
YAŞADIĞINIZ YERDE/YAKINLARINIZDA EĞİTİM ALMA İMKANI SAĞLAYAN OKUL BİNANIZ VAR MI?	Evet	98,90%	91,20%	95,50%	95,00%
	Hayır	1,10%	8,80%	4,50%	5,00%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde/Yakınlarınızda Eğitim Alma İmkânı Sağlayan Okul Binası Var mı?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %98,9'u Evet, %1,1'i Hayır;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %91,2'si Evet, %8,8'i Hayır;

15+ Yaş görüşmecilerin %95,5'i Evet, %4,5'i Hayır yanıtını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERDE/YAKINLARINIZDA EĞİTİM ALMA İMKANI SAĞLAYAN OKUL BİNANIZ VAR MI? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
YAŞADIĞINIZ YERDE/YAKINLARINIZDA EĞİTİM ALMA İMKANI SAĞLAYAN OKUL BİNANIZ VAR MI?	Evet	98,90%	91,10%	95,50%	95,00%
	Hayır	1,10%	8,90%	4,50%	5,00%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde/Yakınlarınızda Eğitim Alma İmkânı Sağlayan Okul Binası Var mı?

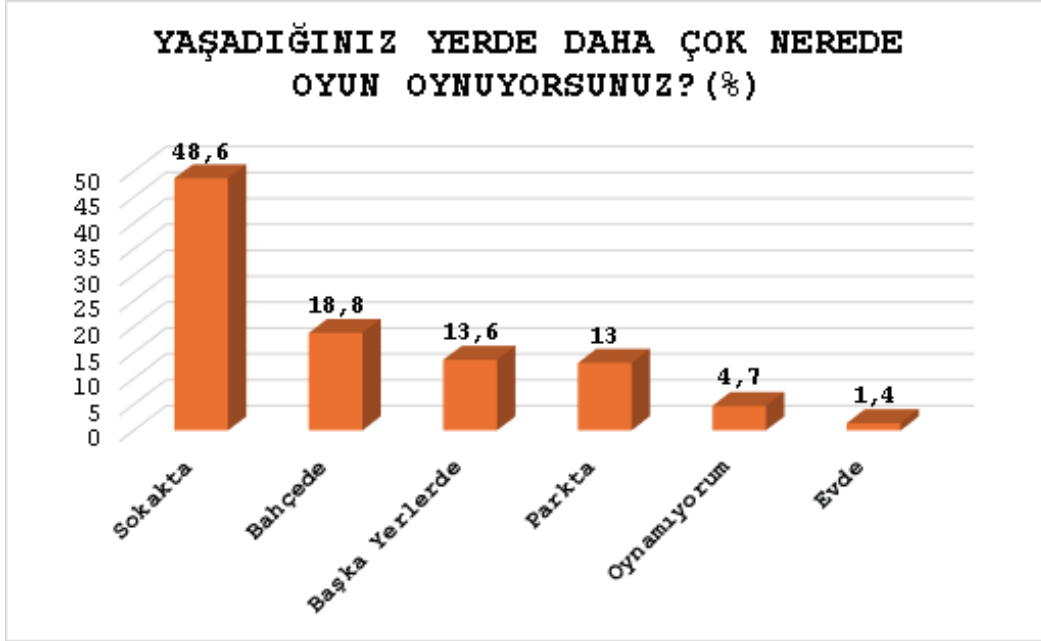
Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %98,9'u Evet, %1,1'i Hayır;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %91,1'i Evet, %8,9'u Hayır;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %95,5'i Evet, %4,5'i Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde Daha Çok Nerede Oyun Oynuyorsunuz?

Sorusuna görüşmecilerin %48,6'sı Sokakta, %18,8'i Bahçede, %13,6'sı Başka Yerlerde, %13'ü Parkta, %1,4'ü Evde yanıtını verirken; %4,7'si Oynamadığını söylemişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERDE DAHA ÇOK NEREDE OYUN OYNUYORSUNUZ?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
YAŞADIĞINIZ YERDE DAHA ÇOK NEREDE OYUN OYNUYORSUNUZ?	Parkta	14,70%	11,60%	13,00%
	Bahçede	16,50%	20,70%	18,80%
	Sokakta	50,90%	46,70%	48,60%
	Başka Yerlerde	12,40%	14,50%	13,60%
	Evde	0,90%	1,80%	1,40%
	Oynamıyorum	4,60%	4,70%	4,70%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde Daha Çok Nerde Oyun Oynuyorsunuz?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %50,9'u Sokakta, %16,5'i Bahçede, %14,7'si Parkta, %12,4'ü Başka Yerlerde;

Kız Çocuklarının %46,7'si Sokakta, %20,7'si Bahçede, %14,5'i Başka Yerlerde, %11,6'sı Parkta, yanıtlarını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERDE DAHA ÇOK NEREDE OYUN OYNUYORSUNUZ? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
YAŞADIĞINIZ YERDE DAHA ÇOK NEREDE OYUN OYNUYORSUNUZ?	Parkta	17,80%	15,20%	10,30%	13,00%
	Bahçede	23,30%	15,90%	18,80%	18,80%
	Sokakta	57,80%	55,30%	42,30%	48,60%
	Başka Yerlerde		7,60%	21,00%	13,60%
	Evde	1,10%	1,50%	1,50%	1,40%
	Oynamıyorum		4,50%	6,30%	4,70%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde Daha Çok Nerede Oyun Oynuyorsunuz?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %57,8'i Sokakta, %23,3'ü Bahçede, %17,8'i Parkta;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %55,3'ü Sokakta, %15,9'u Bahçede, %15,2'si Parkta;

15+ Yaş görüşmecilerin %42,3'ü Sokakta, %21'i Başka Yerlerde, %18,8'i Bahçede yanıtını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YERDE DAHA ÇOK NEREDE OYUN OYNUYORSUNUZ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
YAŞADIĞINIZ YERDE DAHA ÇOK NEREDE OYUN OYNUYORSUNUZ?	Parkta	17,80%	15,30%	10,30%	13,00%
	Bahçede	23,30%	15,30%	18,80%	18,70%
	Sokakta	57,80%	55,70%	42,30%	48,70%
	Başka Yerlerde		7,60%	21,00%	13,60%
	Evde	1,10%	1,50%	1,50%	1,40%
	Oynamıyorum		4,60%	6,30%	4,70%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

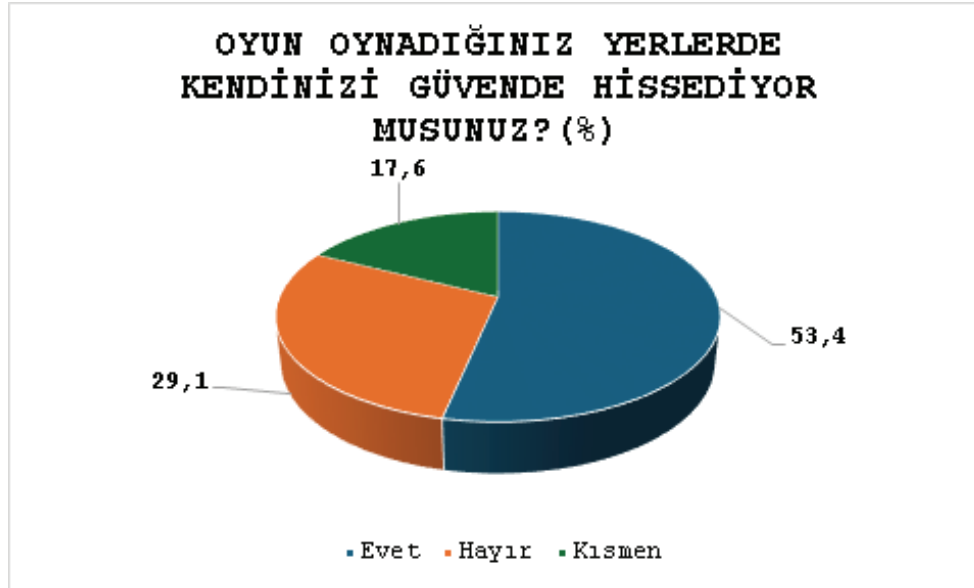
Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yerde Daha Çok Nerede Oyun Oynuyorsunuz?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %57,8'i Sokakta, %23,3'ü Bahçede, %17,8'i Parkta;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %55,7'si Sokakta, %15,3'ü Parkta, %15,3'ü Bahçede;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %42,3'ü Sokakta, %21'i Başka Yerlerde, %18,8'i Bahçede yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Oyun Oynadığınız Yerlerde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna görüşmecilerin %17,6'sı Evet, %29,1'i Hayır, %53,4'ü Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

OYUN OYNADIĞINIZ YERLERDE KENDİNİZİ GÜVENDE HİSSEDİYOR MUSUNUZ?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
OYUN OYNADIĞINIZ YERLERDE KENDİNİZİ GÜVENDE HİSSEDİYOR MUSUNUZ?	Evet	58,60%	49,20%	53,40%
	Hayır	22,20%	34,50%	29,10%
	Kısmen	19,20%	16,30%	17,60%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Oyun Oynadığınız Yerde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %58,6'sı Evet, %22,2'si Hayır, %19,2'si Kısmen;

Kız Çocuklarının %49,2'si Evet, %34,5'i Hayır, %16,3'ü Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

Oyun oynama alanları olarak çoğunlukla sokak, bahçe ve park gibi yerlerin seçildiğini göz önünde bulundurduğumuzda, Kız Çocuklarının kendilerini kamusal alanlarda oyun oynarken bile güvende hissetmemelerin, deprem gerçeği dışında toplumsal travmalarla tanımlanması öncelenmelidir.

OYUN OYNADIĞINIZ YERLERDE KENDİNİZİ GÜVENDE HİSSEDİYOR MUSUNUZ? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
OYUN OYNADIĞINIZ YERLERDE KENDİNİZİ GÜVENDE HİSSEDİYOR MUSUNUZ?	Evet	61,80%	49,60%	52,20%	53,40%
	Hayır	25,80%	32,80%	28,30%	29,10%
	Kısmen	12,40%	17,60%	19,40%	17,60%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Oyun Oynadığınız Yerlerde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %61,8'i Evet, %25,8'i Hayır, %12,4'ü Kısmen;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %49,6'sı Evet, %32,8'i Hayır, %17,6'sı Kısmen;

15+ Yaş görüşmecilerin %52,2'si Evet, %28,3'ü Hayır, %19,4'ü Kısmen yanıtını vermişlerdir.

OYUN OYNADIĞINIZ YERLERDE KENDİNİZİ GÜVENDE HİSSEDİYOR MUSUNUZ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
OYUN OYNADIĞINIZ YERLERDE KENDİNİZİ GÜVENDE HİSSEDİYOR MUSUNUZ?	Evet	61,80%	50,00%	52,20%	53,50%
	Hayır	25,80%	32,30%	28,30%	28,90%
	Kısmen	12,40%	17,70%	19,40%	17,60%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Oyun Oynadığınız Yerlerde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %61,8'i Evet, %25,8'i Hayır, %12,4'ü Kısmen;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %50'si Evet, %32,3'ü Hayır, %17,7'si Kısmen;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %52,2'si Evet, %28,3'ü Hayır, %19,4'ü Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

**SON 2 YIL İÇİNDE HANGİ SOSYAL/KÜLTÜREL/EĞLENCE ETKİNLİKLERİNE
KATILABİLDİNİZ? (%)**

	EVET	HAYIR	TOPLAM
Tiyatro	17,7	82,3	100
Sinema	36,1	63,9	100
Konser	24,3	75,7	100
Yarışmalar	21	79	100
Festival	17,3	82,7	100
Doğum Günü Partileri	48,3	51,7	100
Mezuniyet Partileri	18,7	81,3	100

Araştırma grubuna yöneltilen Son 2 yıl İçinde Hangi Sosyal/Kültürel/Eğlence Etkinliklerine Katılabildiniz?

Sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında;

Tiyatro Etkinliğine %17,7'si Evet, %82,3'ü Hayır;

Sinema Etkinliğine %36,1'i Evet, %63,9'u Hayır;

Konser Etkinliğine %24,3'ü Evet, %75,7'si Hayır;

Yarışma Etkinliğine %21'i Evet, %79'u Hayır;

Festival Etkinliğine %17,3'ü Evet, %82,7'si Hayır;

Doğum Günü Partileri Etkinliğine %48,3'ü Evet, %51,7'si Hayır;

Mezuniyet Partileri Etkinliğine %18,7'si Evet, %81,3'ü Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

**NE TÜR ETKİNLİKLER OLURSA SİZİN İÇİN İYİ OLABİLECEĞİNİ
DÜŞÜNÜRSÜNÜZ? (%)**

	EVET	HAYIR	TOPLAM
Oyun Atölyeleri	78,6	21,4	100
Enstrüman Atölyeleri	69,4	30,6	100
Resim Atölyeleri	73,6	26,4	100
Konser/Sinema/Tiyatro Gibi Görsel Etkinlikler	77,8	22,2	100
Eğitim Destek Atölyeleri	80,8	19,2	100
Sportif Etkinlikler Atölyeleri	53,9	46,1	100

Araştırma grubuna yöneltilen Ne Tür Etkinliklerin Sizin İçin iyi Olabileceğini Düşünürsünüz?

Sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında;

Oyun Atölyeleri etkinliğine %78,6'sı Evet, %21,4'ü Hayır;

Enstrüman Atölyeleri etkinliğine %69,4'ü Evet, %30,6'sı Hayır;

Resim Atölyeleri etkinliğine %73,6'sı Evet, %26,4'ü Hayır;

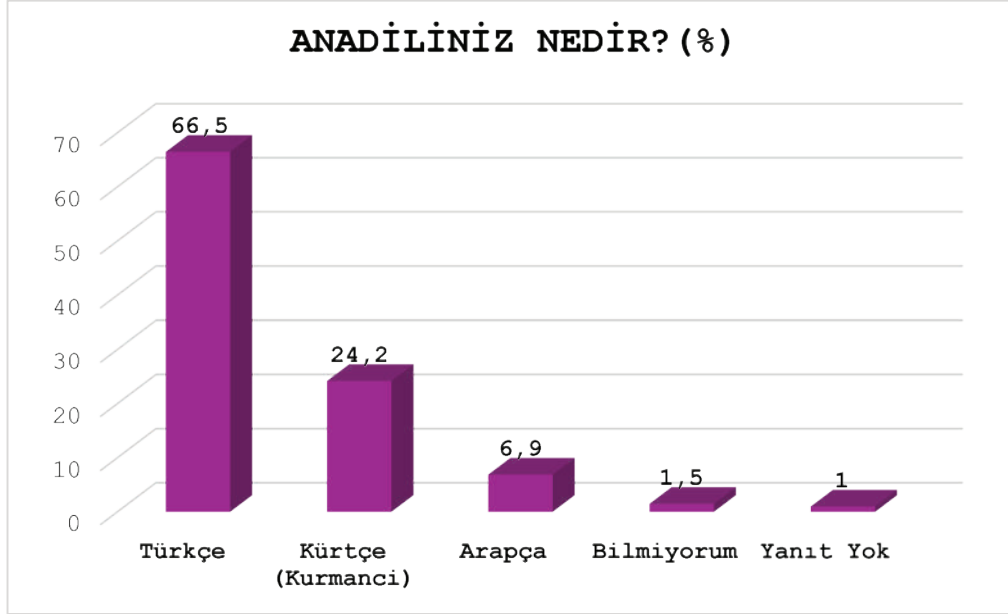
Konser/Sinema/Tiyatro gibi Görsel Atölyeleri etkinliğine %77,8'i Evet, %22,2'si Hayır;

Eğitim Destek Atölyeleri etkinliğine %80,8'i Evet, %19,2'si Hayır;

Sportif Etkinlik Atölyelerine %53,9'u Evet, %46,1'i Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

III.BÖLÜM

Araştırma grubuna yöneltilen Anadiliniz Nedir?

Sorusuna görüşmecilerin %66,5'i Türkçe, %24,2'si Kürtçe (Kurmanji), %6,9'u Arapça yanıtlarını verirken; %1,5'i Bilmediğini ifade etmiş, %1'i de yanıt vermemiştir.

ANADİLİNİZ NEDİR?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
ANADİLİNİZ NEDİR?	Yanıt Yok	1,70%	0,30%	1,00%
	Türkçe	65,80%	67,00%	66,50%
	Kürtçe (Kurmanci)	24,20%	24,10%	24,20%
	Arapça	6,90%	6,80%	6,90%
	Bilmiyorum	1,30%	1,70%	1,50%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Anadiliniz Nedir?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %65,8'i Türkçe, %24,2'si Kürtçe, %6,9'u Arapça;

Kız Çocuklarının %67'si Türkçe, %24,1'i Kürtçe, %6,8'i Arapça yanıtlarını vermişlerdir.

ANADİLİNİZ NEDİR? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
ANADİLİNİZ NEDİR?	Yanıt Yok	2,20%	1,40%	0,30%	1,00%
	Türkçe	65,60%	71,00%	64,60%	66,50%
	Kürtçe (Kurmanci)	23,30%	21,00%	25,90%	24,20%
	Arapça	6,70%	4,30%	8,10%	6,90%
	Bilmiyorum	2,20%	2,20%	1,00%	1,50%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Anadiliniz Nedir?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %65,6'sı Türkçe, %23,3'ü Kürtçe (Kurmancî), %6,7'si Arapça;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %71'i Türkçe, %21'i Kürtçe (Kurmancî), %4,3'ü Arapça;

15+ Yaş görüşmecilerin %64,6'sı Türkçe, %25,9'u Kürtçe (Kurmancî), %8,1'i Arapça yanıtını vermişlerdir.

ANADİLİNİZ NEDİR? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
ANADİLİNİZ NEDİR?	Yanıt Yok	2,20%	1,50%	0,30%	1,00%
	Türkçe	65,60%	71,50%	64,60%	66,60%
	Kürtçe (Kurmanci)	23,30%	20,40%	25,90%	24,00%
	Arapça	6,70%	4,40%	8,10%	6,90%
	Bilmiyorum	2,20%	2,20%	1,00%	1,50%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

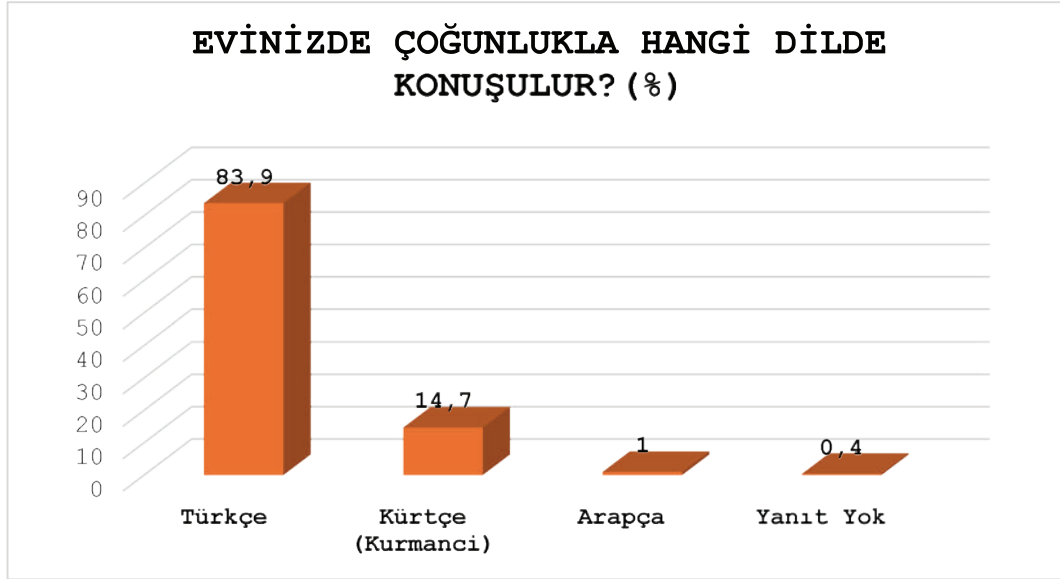
Araştırma grubuna yöneltilen Anadiliniz Nedir?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %65,6'sı Türkçe, %23,3'ü Kürtçe (Kurmancî), %6,7'si Arapça;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %71,5'i Türkçe, %20,4'ü Kürtçe (Kurmancî), %4,4'ü Arapça;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %64,6'sı Türkçe, %25,9'u Kürtçe (Kurmancî), %8,1'i Arapça yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Evinizde Çoğunlukla Hangi Dilde Konuşulur?

Sorusuna görüşmecilerin %83,9'u Türkçe, %14,7'si Kürtçe (Kurmanci), %1'i Arapça yanıtlarını vermişlerdir.

EVİNİZDE ÇOĞUNLUKLA HANGİ DİLDE KONUŞULUR?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
EVİNİZDE ÇOĞUNLUKLA HANGİ DİLDE KONUŞULUR?	Yanıt Yok	0,40%	0,30%	0,40%
	Türkçe	83,50%	84,00%	83,80%
	Kürtçe (Kurmanci)	15,20%	14,60%	14,90%
	Arapça	0,90%	1,00%	1,00%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Evinizde Çoğunlukla Hangi Dilde Konuşulur?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %83,5'i Türkçe, %15,2'si Kürtçe, %0,9'u Arapça;

Kız Çocuklarının %84'ü Türkçe, %14,6'sı Kürtçe, %1'i Arapça yanıtlarını vermişlerdir.

EVİNİZDE ÇOĞUNLUKLA HANGİ DİLDE KONUŞULUR? *YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
EVİNİZDE ÇOĞUNLUKLA HANGİ DİLDE KONUŞULUR?	Yanıt Yok		1,40%		0,40%
	Türkçe	83,30%	86,20%	82,80%	83,80%
	Kürtçe (Kurmanci)	15,60%	11,60%	16,20%	14,90%
	Arapça	1,10%	0,70%	1,00%	1,00%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Evinizde Çoğunlukla Hangi Dilde Konuşulur?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %83,3'ü Türkçe, %15,6'sı Kürtçe (Kurmancî), %1,1'i Arapça;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %86,2'si Türkçe, %11,6'sı Kürtçe (Kurmancî), %0,7'si Arapça;

15+ Yaş görüşmecilerin %82,8'i Türkçe, %16,2'si Kürtçe (Kurmancî), %1'i Arapça yanıtını vermişlerdir.

EVİNİZDE ÇOĞUNLUKLA HANGİ DİLDE KONUŞULUR? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
EVİNİZDE ÇOĞUNLUKLA HANGİ DİLDE KONUŞULUR?	Yanıt Yok		1,50%		0,40%
	Türkçe	83,30%	86,90%	82,80%	84,00%
	Kürtçe (Kurmancî)	15,60%	10,90%	16,20%	14,70%
	Arapça	1,10%	0,70%	1,00%	1,00%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Evinizde Çoğunlukla Hangi Dilde Konuşulur?

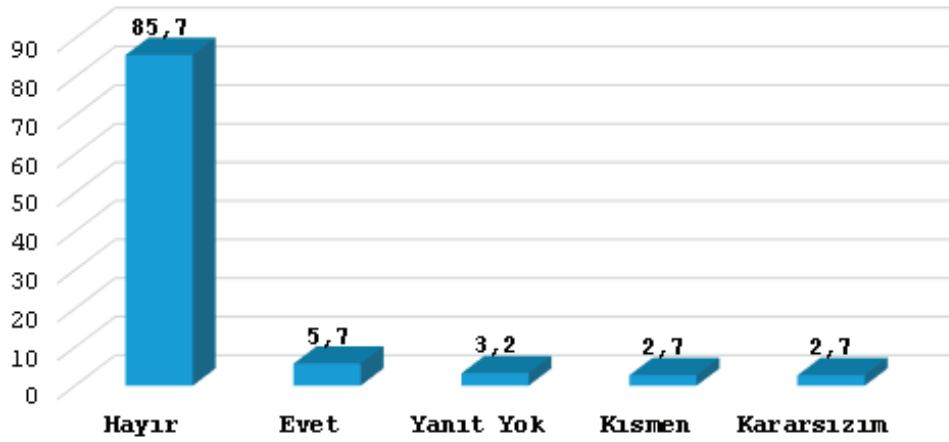
Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %83,3'ü Türkçe, %15,6'sı Kürtçe (Kurmancî), %1,1'i Arapça;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %86,9'u Türkçe, %10,9'u Kürtçe (Kurmancî), %0,7'si Arapça;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %82,8'i Türkçe, %16,2'si Kürtçe (Kurmancî), %1'i Arapça yanıtlarını vermişlerdir.

**DEPREM SÜRECİ VE/YA SONRASINDA
ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI AYRIMCILIĞA
MARUZ KALDINIZ MI? (%)**

Araştırma grubuna yöneltilen Deprem Süreci ve/ya Sonrasında Anadilinizden Kaynaklı Ayrımcılığa Maruz Kaldınız mı?

Sorusuna görüşmecilerin %85,7'si Hayır, %5,7'si Evet, %2,7'si Kısmen, %2,7'si Kararsızım yanıtlarını verirken; %3,2'si yanıt vermemiştir.

DEPREM SÜRECİ VE/YA SONRASINDA ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI AYRIMCILIĞA MARUZ KALDINIZ MI?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
DEPREM SÜRECİ VE/YA SONRASINDA ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI AYRIMCILIĞA MARUZ KALDINIZ MI?	Yanıt Yok	5,20%	1,70%	3,20%
	Evet	5,20%	6,10%	5,70%
	Hayır	84,40%	86,70%	85,70%
	Kısmen	2,20%	3,10%	2,70%
	Kararsızım	3,00%	2,40%	2,70%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Deprem Süreci Ve/ya Sonrasında Anadilinizden Kaynaklı Ayrımcılığa Maruz Kaldınız Mı?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %5,2'si Yanıt Yok, %5,2'si Evet, %84,4'ü Hayır, %2,2'si Kısmen, %3'ü Kararsızım;

Kız Çocuklarının %1,7'si Yanıt Yok, %6,1'i Evet, %86,7'si Hayır, %3,1'i Kısmen, %2,4'ü Kararsızım yanıtlarını vermişlerdir.

DEPREM SÜRECİ VE/YA SONRASINDA ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI AYRIMCILIĞA MARUZ KALDINIZ MI? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
DEPREM SÜRECİ VE/YA SONRASINDA ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI AYRIMCILIĞA MARUZ KALDINIZ MI?	Yanıt Yok	6,70%	3,60%	2,00%	3,20%
	Evet	4,40%	5,10%	6,40%	5,70%
	Hayır	82,20%	85,50%	86,90%	85,70%
	Kısmen	2,20%	2,20%	3,00%	2,70%
	Kararsızım	4,40%	3,60%	1,70%	2,70%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Deprem Süreci ve/ya Sonrasında Anadilinizden Kaynaklı Ayrımcılığa Maruz Kaldınız Mı?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %4,4'ü Evet, %82,2'si Hayır, %2,2'si Kısmen, %4,4'ü Kararsızım;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %5,1'i Evet, %85,5'i Hayır, %2,2'si Kısmen, %3,6'sı Kararsızım;

15+ Yaş görüşmecilerin %6,4'ü Evet, %86,9'u Hayır, %3'ü Kısmen, %1,7'si Kararsızım yanıtını vermişlerdir.

DEPREM SÜRECİ VE/YA SONRASINDA ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI AYRIMCILIĞA MARUZ KALDINIZ MI? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
DEPREM SÜRECİ VE/YA SONRASINDA ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI AYRIMCILIĞA MARUZ KALDINIZ MI?	Yanıt Yok	6,70%	3,60%	2,00%	3,20%
	Evet	4,40%	5,10%	6,40%	5,70%
	Hayır	82,20%	85,40%	86,90%	85,70%
	Kısmen	2,20%	2,20%	3,00%	2,70%
	Kararsızım	4,40%	3,60%	1,70%	2,70%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Deprem Süreci ve/ya Sonrasında Anadilinizden Kaynaklı Ayrımcılığa Maruz Kaldınız Mı?

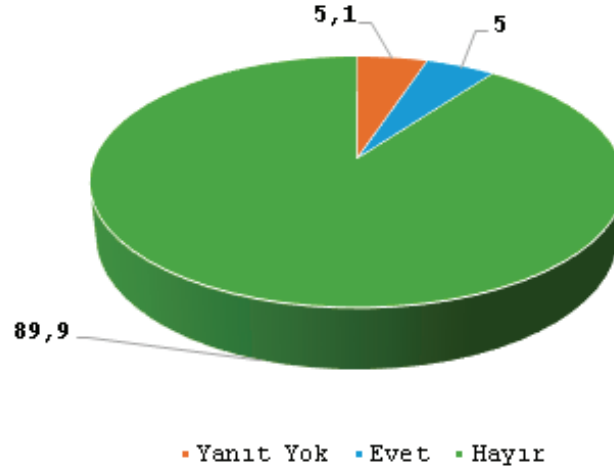
Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %4,4'ü Evet, %82,2'si Hayır, %2,2'si Kısmen, %4,4'ü Kararsızım;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %5,1'i Evet, %85,4'ü Hayır, %2,2'si Kısmen, %3,6'sı Kararsızım;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %6,4'ü Evet, %86,9'u Hayır, %3'ü Kısmen, %1,7'si Kararsızım yanıtlarını vermişlerdir.

**ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI
YARARLANAMADIĞINIZ HİZMETLER OLDU
MU? (%)**

Araştırma grubuna yöneltilen Anadilinizden Kaynaklı Yararlanamadığınız Hizmetler Oldu Mu?

Sorusuna görüşmecilerin %89,9'u Hayır, %5'i Evet derken, %5,1'i yanıt vermemiştir.

ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI YARARLANAMADIĞINIZ HİZMETLER OLDU MU?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI YARARLANAMADIĞINIZ HİZMETLER OLDU MU?	Yanıt Yok	5,60%	4,80%	5,10%
	Evet	5,20%	4,80%	5,00%
	Hayır	89,20%	90,50%	89,90%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Anadilinizden Kaynaklı Yararlanamadığınız Hizmetler Oldu Mu?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %5,6'sı Yanıt Yok, %5,2'si Evet, %89,2'si Hayır;

Kız Çocuklarının %4,8'i Yanıt Yok, %4,8'i Evet, %90,5'i Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI YARARLANAMADIĞINIZ HİZMETLER OLDU MU? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI YARARLANAMADIĞINIZ HİZMETLER OLDU MU?	Yanıt Yok	5,60%	7,20%	4,00%	5,10%
	Evet	5,60%	6,50%	4,00%	5,00%
	Hayır	88,90%	86,20%	91,90%	89,90%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Anadilinizden Kaynaklı Yararlanamadığınız Hizmetler Oldu Mu?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %5,6'sı Evet, %88,9'u Hayır;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %6,5'i Evet, %86,2'si Hayır;

15+ Yaş görüşmecilerin %4'ü Evet, %91,9'u Hayır yanıtını vermişlerdir.

ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI YARARLANAMADIĞINIZ HİZMETLER OLDU MU? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
ANADİLİNİZDEN KAYNAKLI YARARLANAMADIĞINIZ HİZMETLER OLDU MU?	Yanıt Yok	5,60%	7,30%	4,00%	5,20%
	Evet	5,60%	6,60%	4,00%	5,00%
	Hayır	88,90%	86,10%	91,90%	89,90%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

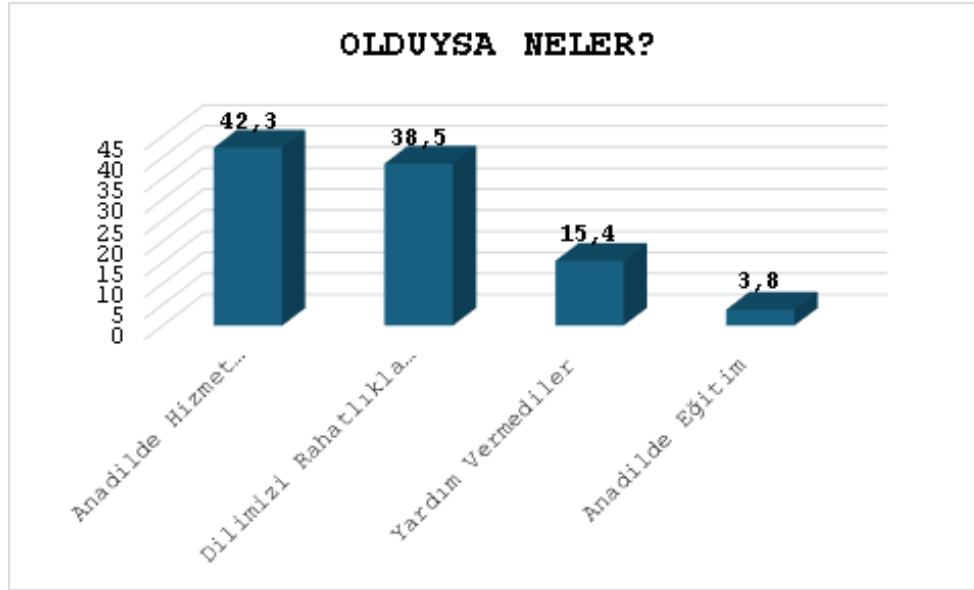
Araştırma grubuna yöneltilen Anadilinizden Kaynaklı Yararlanamadığınız Hizmetler Oldu Mu?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %5,6'sı Evet, %88,9'u Hayır;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %6,6'sı Evet, %86,1'i Hayır;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %4'ü Evet, %91,9'u Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

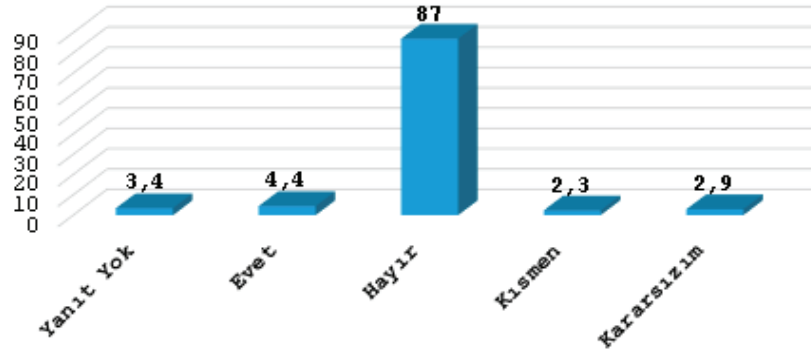

Araştırma grubuna yöneltilen Olduysa Neler?

Sorusuna görüşmecilerin %42,3'ü Anadilde Hizmet Alamamak, %38,5'i Dillimizi Rahatlıkla Konuşamıyoruz, %15,4'ü Yardım Vermediler, %3,8'i Anadilde Eğitim yanıtlarını vermişlerdir.

**DEPREM SÜRECİNDE VEYA SONRASINDA
HERHANGİ BİR NEDENLE AYRIMCILIĞA
MARUZ KALDIĞINIZI DÜŞÜNÜYOR
MUSUNUZ? (%)**

Araştırma grubuna yöneltilen Deprem Sürecinde veya Sonrasında Herhangi Bir Nedenle Ayrımcılığa Maruz Kaldığınızı Düşünüyor Musunuz?

Sorusuna görüşmecilerin %3,4'ü Yanıt Vermezken; %4,4'ü Evet, %87'si Hayır, %2,3'ü Kısmen, %2,9'u Kararsızım Yanıtlarını vermişlerdir.

DEPREM SÜRECİNDE VEYA SONRASINDA HERHANGİ BİR NEDENLE AYRIMCILIĞA MARUZ KALDIĞINIZI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
DEPREM SÜRECİNDE VEYA SONRASINDA HERHANGİ BİR NEDENLE AYRIMCILIĞA MARUZ KALDIĞINIZI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?	Yanıt Yok	4,30%	2,70%	3,40%
	Evet	4,80%	4,10%	4,40%
	Hayır	86,60%	87,40%	87,00%
	Kismen	0,90%	3,40%	2,30%
	Kararsızım	3,50%	2,40%	2,90%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Deprem Sürecinde veya Sonrasında Herhangi Bir Nedenle Ayrımcılığa Maruz Kaldığınızı Düşünüyor Musunuz?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %4,3'ü Yanıt Yok, %4,8'i Evet, %86,6'sı Hayır, %0,9'u Kismen, %3,5'i Kararsızım;

Kız Çocuklarının %2,7'si Yanıt Yok, %4,1'i Evet, %87,4'ü Hayır, %3,4'ü Kismen, %2,4'ü Kararsızım yanıtlarını vermişlerdir.

DEPREM SÜRECİNDE VEYA SONRASINDA HERHANGİ BİR NEDENLE AYRIMCILIĞA MARUZ KALDIĞINIZI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
DEPREM SÜRECİNDE VEYA SONRASINDA HERHANGİ BİR NEDENLE AYRIMCILIĞA MARUZ KALDIĞINIZI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?	Yanıt Yok	8,90%	3,60%	1,70%	3,40%
	Evet	1,10%	3,60%	5,70%	4,40%
	Hayır	86,70%	88,40%	86,50%	87,00%
	Kısmen	2,20%	0,70%	3,00%	2,30%
	Kararsızım	1,10%	3,60%	3,00%	2,90%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Deprem Sürecinde veya Sonrasında Herhangi Bir Nedenle Ayrımcılığa Maruz Kaldığınızı Düşünüyor Musunuz?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %1,1'i Evet, %86,7'si Hayır, %2,2'si Kısmen, %1,1'i Kararsızım;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %3,6'sı Evet, %88,4'ü Hayır, %0,7'si Kısmen, %3,6'sı Kararsızım;

15+ Yaş görüşmecilerin %5,7'si Evet, %86,5'i Hayır, %3'ü Kısmen, %3'ü Kararsızım yanıtını vermişlerdir.

DEPREM SÜRECİNDE VEYA SONRASINDA HERHANGİ BİR NEDENLE AYRIMCILIĞA MARUZ KALDIĞINIZI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
DEPREM SÜRECİNDE VEYA SONRASINDA HERHANGİ BİR NEDENLE AYRIMCILIĞA MARUZ KALDIĞINIZI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?	Yanıt Yok	8,90%	3,60%	1,70%	3,40%
	Evet	1,10%	3,60%	5,70%	4,40%
	Hayır	86,70%	88,30%	86,50%	87,00%
	Kısmen	2,20%	0,70%	3,00%	2,30%
	Kararsızım	1,10%	3,60%	3,00%	2,90%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

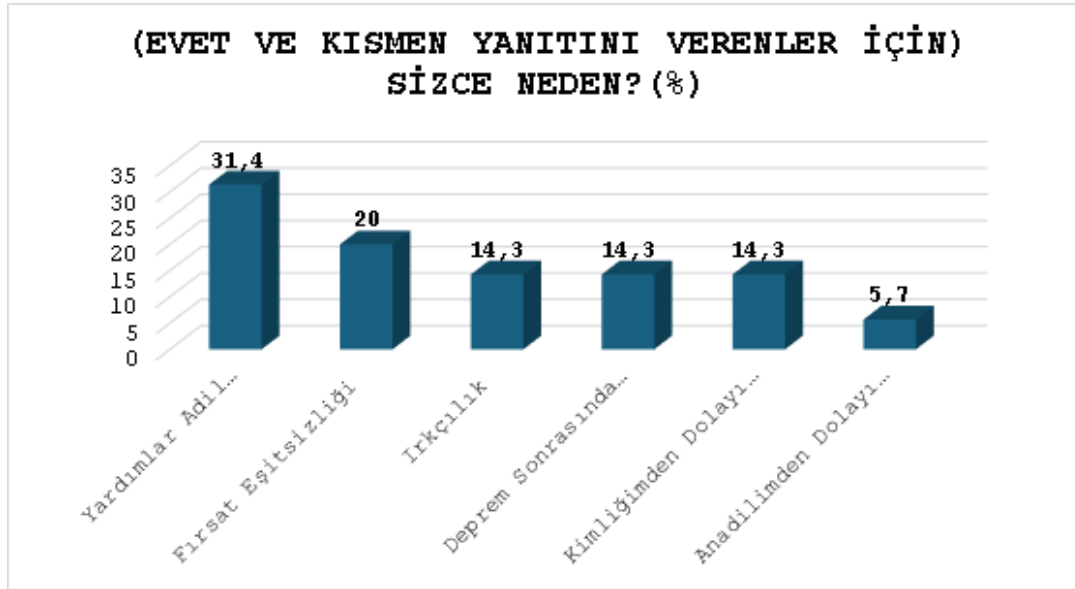
Araştırma grubuna yöneltilen Deprem Sürecinde veya Sonrasında Herhangi Bir Nedenle Ayrımcılığa Maruz Kaldığınızı Düşünüyor Musunuz?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %1,1'i Evet, %86,7'si Hayır, %2,2'si Kısmen, %1,1'i Kararsızım;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %3,6'sı Evet, %88,3'ü Hayır, %0,7'si Kısmen, %3,6'sı Kararsızım;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %5,7'si Evet, %86,5'i Hayır, %3'ü Kısmen, %3'ü Kararsızım yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen (Evet ve Kısmen Yanıtını Verenler İçin) Sizce Neden?

Sorusuna görüşmecilerin %31,4'ü Yardımlar Adil Dağıtılmalı, %20'si Fırsat Eşitsizliği, %14,3'ü Irkçılık, %14,3'ü Deprem Sonrasında Merkezi Sınav Sisteminin Mağduru Olduk, %14,3'ü Kimliğimden Dolayı Ayrımcılık Yapılıyor, %5,7'si Anadilimden Dolayı Dışlandım yanıtını vermişlerdir.

DEPREM SÜRECİ VE/YA SONRASINDA AŞAĞIDAKİ İHLALLERDEN HANGİSİ VE/YA HANGİLERİNE MARUZ BIRAKILDINIZ? (%)

	EVET	HAYIR	TOPLAM
Fiziksel Şiddet	2,3	97,7	100
Psikolojik Şiddet	8,3	91,7	100
Ekonomik Şiddet	6	94	100
Eğitim Hizmetine Erişememek	9,8	90,2	100
Sağlık Hizmetine Erişememek	6,8	93,2	100
Oyun Oynayacak Güvenli Mekanlardan Yoksun Olmak	25	75	100
Yaşananlar Hakkında Bilgi Sahibi Olamamak/Bilgilendirilmemek	20	80	100

Araştırma grubuna yöneltilen Deprem Süreci ve/ya Sonrasında Belirtilen İhlallerden Hangisi ve/ya Hangilerine Maruz Bırakıldınız?

Sorusuna görüşmecilerin belirtilen ihlallere göre yanıtlarına baktığımızda;

Fiziksel Şiddet sorusuna %2,3'ü Evet, %97,7'si Hayır;

Psikolojik Şiddet sorusuna %8,3'ü Evet, %91,7'si Hayır;

Ekonomik Şiddet sorusuna %6'sı Evet, %94'ü Hayır;

Eğitim Hizmetine Erişememek sorusuna %9,8'i Evet, %90,2'si Hayır;

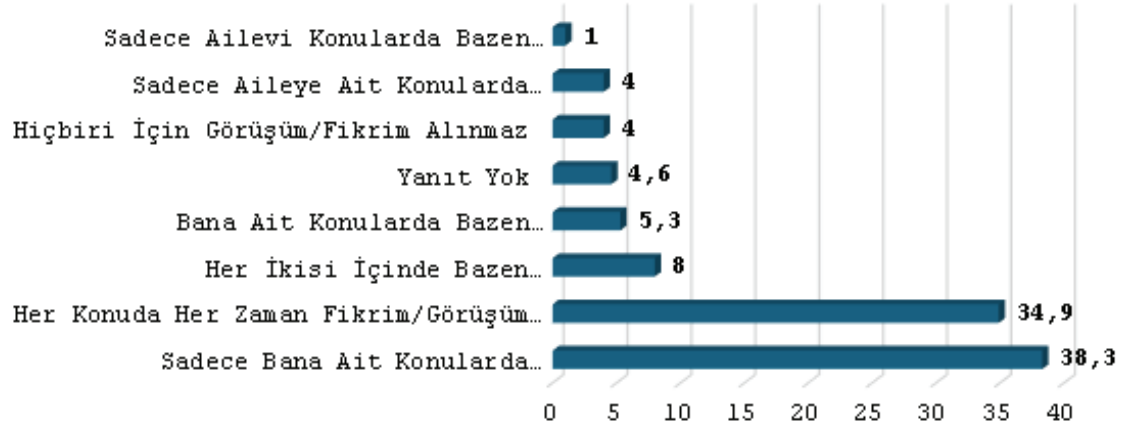
Sağlık Hizmetine Erişememek sorusuna %6,8 Evet, %93,2'si Hayır;

Oyun Oynayacak Güvenli Mekanlardan Yoksun Olmak sorusuna %25'i Evet, %75'i Hayır;

Yaşananlar Hakkında Bilgi Sahibi Olamamak/Bilgilendirilmemek sorusuna %20'si Evet, %80'i Hayır şeklinde yanıtlar vermişlerdir.

**EVDE SİZE YA DA AİLEYE AİT KONULARDA
GÖRÜŞLERİNİZE NE SIKLIKLA BAŞVURULUR?
SİZİNDE GÖRÜŞLERİNİZ NE SIKLIKLA
ALINIR? (%)**

Araştırma grubuna yöneltilen Evde Size ya da Aileye Ait Konularda Görüşlerinize Ne Sıklıkla Başvurulur? Sizin de Görüşleriniz Ne Sıklıkla Alınır? Sorusuna görüşmecilerin %38,3'ü Sadece Bana Ait Konularda Her Zaman Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %34,9'u Her Konuda Her Zaman Fikrim Görüşüm Sorulur/Alınır, %8'i Her İkisi içinde Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %5,3'ü Bana Ait Konularda Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur yanıtlarını vermişlerdir.

Yanıtların detayları grafikte yer almaktadır.

EVDE SİZE YA DA AİLEYE AİT KONULARDA GÖRÜŞLERİNİZE NE SIKLIKLA BAŞVURULUR? *CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
EVDE SİZE YA DA AİLEYE AİT KONULARDA GÖRÜŞLERİNİZE NE SIKLIKLA BAŞVURULUR?	Yanıt Yok	4,30%	4,80%	4,60%
	Hiçbiri İçin Görüşüm/Fikrim Alınmaz	5,60%	2,70%	4,00%
	Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır	33,80%	35,70%	34,90%
	Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur	40,30%	36,70%	38,30%
	Sadece Aileye Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur	3,00%	4,80%	4,00%
	Her İkisi İçin de Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur	7,40%	8,50%	8,00%
	Bana Ait Konularda Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur	4,30%	6,10%	5,30%
	Sadece Ailevi Konularda Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur	1,30%	0,70%	1,00%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Evde Size ya da Aileye Ait Konularda Görüşlerinize Ne Sıklıkla Başvurulur?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %40,3'ü Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %33,8'i Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır, %7,4'ü Her İkisi İçin de Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur;

Kız Çocuklarının %36,7'si Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %35,7'si Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır, %8,5'i Her İkisi İçin de Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur yanıtlarını vermişlerdir.

EVDE SİZE YA DA AİLEYE AİT KONUARD A GÖRÜŞLERİNİZE NE SIKLIKLA BAŞVURULUR? SİZİNDE GÖRÜŞLERİNİZ NE SIKLIKLA ALINIR? *YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
EVDE SİZE YA DA AİLEYE AİT KONUARD A GÖRÜŞLERİNİZE NE SIKLIKLA BAŞVURULUR? SİZİNDE GÖRÜŞLERİNİZ NE SIKLIKLA ALINIR?	Yanıt Yok	3,30%	5,10%	4,70%	4,60%
	Hiçbiri İçin Görüşüm/Fikrim Alınmaz	6,70%	4,30%	3,00%	4,00%
	Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır	24,40%	34,10%	38,40%	34,90%
	Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur	48,90%	36,20%	36,00%	38,30%
	Sadece Aileye Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur	5,60%	4,30%	3,40%	4,00%
	Her İkisi İçinde Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur	4,40%	8,70%	8,80%	8,00%
	Bana Ait Konularda Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur	6,70%	6,50%	4,40%	5,30%
	Sadece Ailevi Konularda Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur		0,70%	1,30%	1,00%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Evde Size ya da Aileye Ait Konularda Görüşlerinize Ne Sıklıkla Başvurulur?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %48,9'u Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %24,4'ü Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %36,2'si Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %34,1'i Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır, %8,7'si Her İkisi İçin De Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur;

15+ Yaş görüşmecilerin %38,4'ü Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır, %36'sı Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %8,8'i Her İkisi İçin De Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur yanıtlarını vermişlerdir.

EVDE SİZE YA DA AİLEYE AİT KONULARDA GÖRÜŞLERİNİZE NE SIKLIKLA BAŞVURULUR? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
EVDE SİZE YA DA AİLEYE AİT KONULARDA GÖRÜŞLERİNİZE NE SIKLIKLA BAŞVURULUR?	Yanıt Yok	3,30%	5,10%	4,70%	4,60%
	Hiçbiri İçin Görüşüm/Fikrim Alınmaz	6,70%	4,40%	3,00%	4,00%
	Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır	24,40%	34,30%	38,40%	34,90%
	Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur	48,90%	36,50%	36,00%	38,40%
	Sadece Aileye Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur	5,60%	4,40%	3,40%	4,00%
	Her İkisi İçinde Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur	4,40%	8,80%	8,80%	8,00%
	Bana Ait Konularda Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur	6,70%	5,80%	4,40%	5,20%
	Sadece Ailevi Konularda Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur		0,70%	1,30%	1,00%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Evde Size ya da Aileye Ait Konularda Görüşlerinize Ne Sıklıkla Başvurulur?

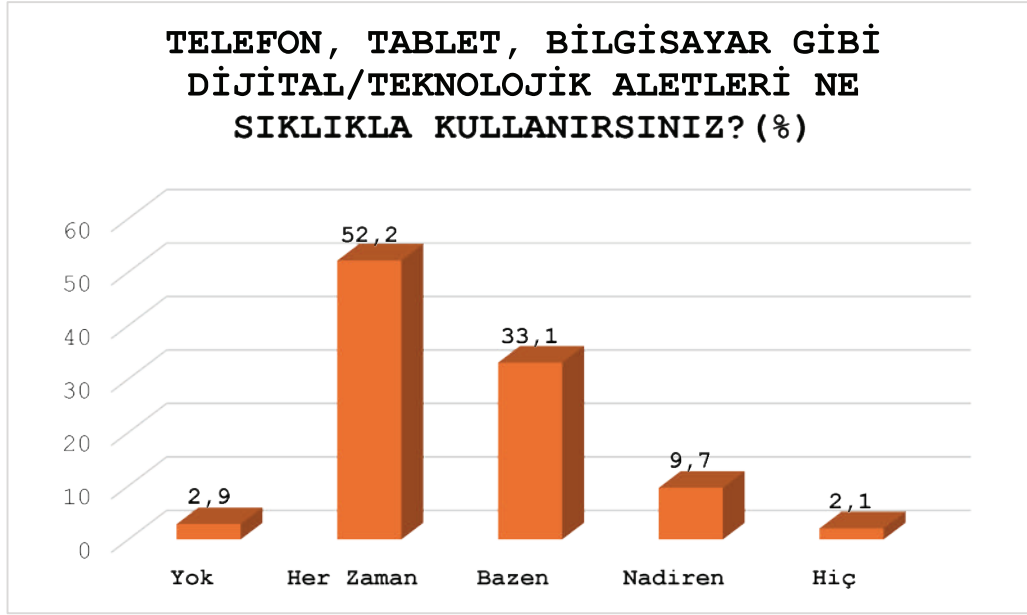
Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %48,9'u Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %24,4'ü Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %36,5'i Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %34,3'ü Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır, %8,8'i Her İkisi İçin De Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %38,4'ü Her Konuda Her Zaman Fikrim/Görüşüm Sorulur/Alınır, %36'sı Sadece Bana Ait Konularda Görüşüme/Fikrime Başvurulur, %8,8'i Her İkisi İçin De Bazen Görüşüme/Fikrime Başvurulur yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Telefon, Tablet, Bilgisayar gibi Dijital/Teknolojik Aletleri Ne Sıklıkla Kullanırsınız?

Sorusuna görüşmecilerin %52,2'si Her Zaman, %33,1'i Bazen, %9,7'si Nadiren, %2,1'i Hiç Yanıtlarını verirken; %2,9'u Telefon, Tablet, Bilgisayar gibi Dijital/Teknolojik Aletlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

**TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK
ALETLERİ NE SIKLIKLA KULLANIRSINIZ?*CİNSİYET(%)**

		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NE SIKLIKLA KULLANIRSINIZ?	Yok	0,90%	4,40%	2,90%
	Her Zaman	55,40%	49,70%	52,20%
	Bazen	31,60%	34,40%	33,10%
	Nadiren	10,00%	9,50%	9,70%
	Hiç	2,20%	2,00%	2,10%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Telefon, Tablet, Bilgisayar Gibi Dijital/Teknolojik Aletleri Ne Sıklıkla Kullanırsınız?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %0,9'u Yok, %55,4'ü Her Zaman, %31,6'sı Bazen, %10'u Nadiren, %2,2'si Hiç;

Kız Çocuklarının %4,4'ü Yok, %49,7'si Her Zaman, %34,4'ü Bazen, %9,5'i Nadiren, %2'si Hiç yanıtlarını vermişlerdir.

Teknolojik aletlere sahip olma oranlarındaki, Kız Çocuklarının Oğlan Çocuklarına oranla 4 kat fazla 'sahip olmaması' dikkate değerdir. Bu Kız Çocukları üzerindeki kontrol edimlerinin daha yüksek olduğunu gösterebilecek bir veri niteliğindedir.

TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NE SIKLIKLA KULLANIRSINIZ? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NE SIKLIKLA KULLANIRSINIZ?	Yok	2,20%	5,80%	1,70%	2,90%
	Her Zaman	31,10%	37,00%	65,70%	52,20%
	Bazen	45,60%	37,70%	27,30%	33,10%
	Nadiren	17,80%	15,90%	4,40%	9,70%
	Hiç	3,30%	3,60%	1,00%	2,10%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Telefon, Tablet, Bilgisayar Gibi Dijital/Teknolojik Aletleri Ne Sıklıkla Kullanırsınız?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %31,1'i Her Zaman, %45,6'sı Bazen, %17,8'i Nadiren, %3,3'ü Hiç;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %37'si Her Zaman, %37,7'si Bazen, %15,9'u Nadiren, %3,6'sı Hiç;

15+ Yaş görüşmecilerin %65,7'si Her Zaman, %27,3'ü Bazen, %4,4'ü Nadiren, %1'i Hiç yanıtlarını vermişlerdir.

TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NE SIKLIKLA KULLANIRSINIZ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NE SIKLIKLA KULLANIRSINIZ?	Yok	2,20%	5,10%	1,70%	2,70%
	Her Zaman	31,10%	37,20%	65,70%	52,30%
	Bazen	45,60%	38,00%	27,30%	33,20%
	Nadiren	17,80%	16,10%	4,40%	9,70%
	Hiç	3,30%	3,60%	1,00%	2,10%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Telefon, Tablet, Bilgisayar Gibi Dijital/Teknolojik Aletleri Ne Sıklıkla Kullanırsınız?

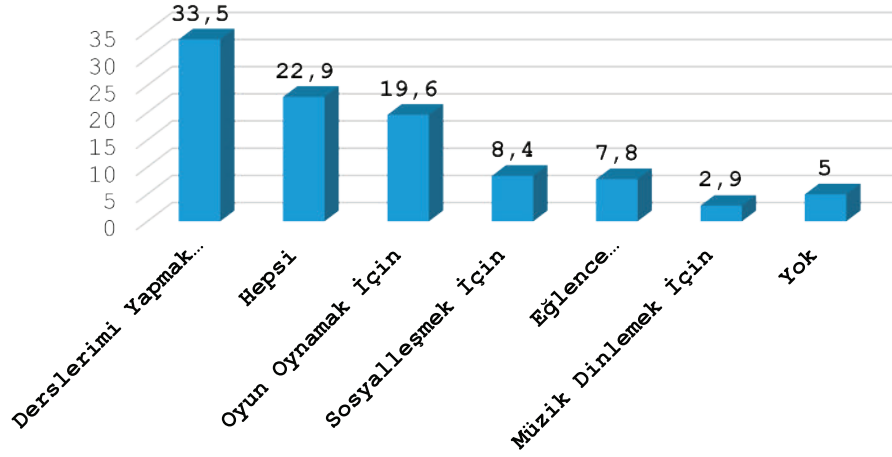
Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %31,1'i Her Zaman, %45,6'sı Bazen, %17,8'i Nadiren, %3,3'ü Hiç;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %37,2'si Her Zaman, %38'i Bazen, %16,1'i Nadiren, %3,6'sı Hiç;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %65,7'si Her Zaman, %27,3'ü Bazen, %4,4'ü Nadiren, %1'i Hiç yanıtlarını vermişlerdir.

**TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ
DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NİÇİN
KULLANIRSINIZ? (%)**

Araştırma grubuna yöneltilen Telefon, Tablet, Bilgisayar gibi Dijital/Teknolojik Aletleri Niçin Kullanırsınız?

Sorusuna görüşmecilerin %33,5'i Derslerimi Yapmak İçin, %19,6'sı Oyun Oynamak İçin, %8,4'ü Sosyalleşmek için, %7,8'i Eğlence Platformlarına Girmek için, %2,9'u Müzik Dinlemek için, %22,9'u Hepsi için yanıtlarını verirken, %5'i Telefon, Tablet, Bilgisayar gibi Dijital/Teknolojik Aletlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NİÇİN KULLANIRSINIZ?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NİÇİN KULLANIRSINIZ?	Yok	3,00%	6,50%	5,00%
	Derslerimi Yapmak İçin	31,20%	35,40%	33,50%
	Oyun Oynamak İçin	31,20%	10,50%	19,60%
	Sosyalleşmek İçin	5,60%	10,50%	8,40%
	Müzik Dinlemek İçin	1,30%	4,10%	2,90%
	Eğlence Platformlarına Girmek İçin	5,60%	9,50%	7,80%
	Hepsi	22,10%	23,50%	22,90%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Telefon, Tablet, Bilgisayar Gibi Dijital/Teknolojik Aletleri Niçin Kullanırsınız?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %31,2'si Derslerimi Yapmak İçin, %31,2'si Oyun Oynamak İçin, %22,1'i Hepsi, %5,6'sı Sosyalleşmek İçin, %5,6'sı Eğlence Platformlarına Girmek İçin;

Kız Çocuklarının %35,4'ü Derslerimi Yapmak İçin, %23,5'i Hepsi, %10,5'i Oyun Oynamak İçin, %10,5'i Sosyalleşmek İçin, %9,5'i Eğlence Platformlarına Girmek İçin yanıtlarını vermişlerdir.

TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NİÇİN KULLANIRSINIZ? *YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NİÇİN KULLANIRSINIZ?	Yok	5,60%	9,40%	2,70%	5,00%
	Derslerimi Yapmak İçin	36,70%	46,40%	26,60%	33,50%
	Oyun Oynamak İçin	43,30%	23,20%	10,80%	19,60%
	Sosyalleşmek İçin		1,40%	14,10%	8,40%
	Müzik Dinlemek İçin	2,20%	2,20%	3,40%	2,90%
	Eğlence Platformlarına Girmek İçin		1,40%	13,10%	7,80%
	Hepsi	12,20%	15,90%	29,30%	22,90%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Telefon, Tablet, Bilgisayar Gibi Dijital/Teknolojik Aletleri Niçin Kullanırsınız?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %43,3'ü Oyun Oynamak İçin, %36,7'si Derslerimi Yapmak İçin, %12,2'si Hepsi;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %46,4'ü Derslerimi Yapmak İçin, %23,2'si Oyun Oynamak İçin, %15,9'u Hepsi;

15+ Yaş görüşmecilerin %29,3'ü Hepsi, %26,6'sı Derslerimi Yapmak İçin, %14,1'i Sosyalleşmek İçin yanıtlarını vermişlerdir.

TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NİÇİN KULLANIRSINIZ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
TELEFON, TABLET, BİLGİSAYAR GİBİ DİJİTAL/TEKNOLOJİK ALETLERİ NİÇİN KULLANIRSINIZ?	Yok	5,60%	8,80%	2,70%	4,80%
	Derslerimi Yapmak İçin	36,70%	46,70%	26,60%	33,60%
	Oyun Oynamak İçin	43,30%	23,40%	10,80%	19,70%
	Sosyalleşmek İçin		1,50%	14,10%	8,40%
	Müzik Dinlemek İçin	2,20%	2,20%	3,40%	2,90%
	Eğlence Platformlarına Girmek İçin		1,50%	13,10%	7,80%
	Hepsi	12,20%	16,10%	29,30%	22,90%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Telefon, Tablet, Bilgisayar Gibi Dijital/Teknolojik Aletleri Niçin Kullanırsınız?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %43,3'ü Oyun Oynamak İçin, %36,7'si Derslerimi Yapmak İçin, %12,2'si Hepsi;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %46,7'si Derslerimi Yapmak İçin, %23,4'ü Oyun Oynamak İçin, %16,1'i Hepsi;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %29,3'ü Hepsi, %26,6'sı Derslerimi Yapmak İçin, %14,1'i Sosyalleşmek İçin yanıtlarını vermişlerdir.

AŞAĞIDA SİZE SAYILAN HAKLARDAN HANGİSİ VE/YA HANGİLERİ SİZCE ÇOCUK HAKLARIDIR? (%)

	EVET	HAYIR	TOPLAM
Barınma Hakkı	84,9	15,1	100
Eğitim Hizmetine Erişim Hakkı	87,8	12,2	100
Sağlık Hizmetine Erişim Hakkı	87,4	12,6	100
Sağlıklı Beslenme Hakkı	87,6	12,4	100
Oyun ve Eğlence Hakkı	87,6	12,4	100
İfade Özgürlüğü Hakkı	86,9	13,1	100
Şiddetten Korunma Hakkı	87,3	12,7	100
Sömürüye Karşı Korunma Hakkı	85,6	14,4	100
Ebeveyn Bakım Hakkı	70,9	29,1	100
Engellilik Durumunda Özel Bakım Hakkı	79,8	20,2	100

Araştırma grubuna yöneltilen Size Sayılan Haklardan Hangisi ve/ya Hangileri Sizce Çocuk Haklarıdır?

Sorusuna, sayılan seçeneklere görüşmecilerin verdiği yanıtlara bakıldığında;

Barınma Hakkı için %84,9'u Evet, %15,1'i Hayır;

Eğitim Hizmetine Erişim Hakkı için %87,8'i Evet, %12,2'si Hayır;

Sağlık Hizmetine Erişim Hakkı için %87,4'ü Evet, %12,6'sı Hayır;

Sağlıklı Beslenme Hakkı için %87,6'sı Evet, %12,4'ü Hayır;

Oyun ve Eğlence Hakkı için %87,6'sı Evet, %12,4'ü Hayır;

İfade Özgürlüğü Hakkı için %86,9'u Evet, %13,1'i Hayır;

Şiddetten Korunma Hakkı için %87,3'ü Evet, %12,7'si Hayır;

Sömürüye Karşı Korunma Hakkı için %85,6'sı Evet, %14,4'ü Hayır;

Ebeveyn Bakım Hakkı için %70,9'u Evet, %29,1'i Hayır;

Engellilik Durumunda Özel Bakım Hakkı için %79,8'i Evet, %20,2'si Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

IV.BÖLÜM

AŞAĞIDA SİZE SAYILAN HAKLARDAN HANGİSİ VE/YA HANGİLERİNE ERİŞEBİLİYORSUNUZ? (%)				
	ERİŞEBİLİYORUM	ERİŞEMİYORUM	SINIRLI ERİŞEBİLİYORUM	TOPLAM
Barınma Hakkı	63	19,5	17,5	100
Eğitim Hizmetine Erişim Hakkı	78,8	5,2	16	100
Sağlık Hizmetine Erişim Hakkı	79,2	4,4	16,4	100
Sağlıklı Beslenme Hakkı	62,4	13,5	24	100
Oyun ve Eğlence Hakkı	61,6	16	22,4	100
İfade Özgürlüğü Hakkı	74,1	5,6	20,3	100
Şiddetten Korunma Hakkı	77,3	4,6	18,1	100
Sömürüye Karşı Korunma Hakkı	77,2	5,2	17,6	100
Ebeveyn Bakım Hakkı	77,9	6,2	15,9	100
Engellilik Durumunda Özel Bakım Hakkı	62,2	18	19,8	100

Araştırma grubuna yöneltilen Size Sayılan Haklardan Hangisi ve/ya Hangilerine Erişebiliyorsunuz?

Sorusuna, sayılan seçeneklere görüşmecilerin verdiği yanıtlara bakıldığında;

Barınma Hakkı için %63'ü Erişebiliyorum, %19,5'i Erişemiyorum, %17,5'i Sınırlı Erişebiliyorum;

Eğitim Hizmetine Erişim Hakkı için %78,8'i Erişebiliyorum, %5,2'si Erişemiyorum, %16'sı Sınırlı Erişebiliyorum;

Sağlık Hizmetine Erişim Hakkı için %79,2'si Erişebiliyorum, %4,4'ü Erişemiyorum, %16,4'ü Sınırlı Erişebiliyorum;

Sağlıklı Beslenme Hakkı için %62,4'ü Erişebiliyorum, %13,5'i Erişemiyorum, %24'ü Sınırlı Erişebiliyorum;

Oyun ve Eğlence Hakkı için %61,6'sı Erişebiliyorum, %16'sı Erişemiyorum, %22,4'ü Sınırlı Erişebiliyorum;

İfade Özgürlüğü Hakkı için %74,1'i Erişebiliyorum, %5,6'sı Erişemiyorum, %20,3'ü Sınırlı Erişebiliyorum;

Şiddetten Korunma Hakkı için %77,3'ü Erişebiliyorum, %4,6'sı Erişemiyorum, %18,1'i Sınırlı Erişebiliyorum;

Sömürüye Karşı Korunma Hakkı için %77,2'si Erişebiliyorum, %5,2'si Erişemiyorum, %17,6'sı Sınırlı Erişebiliyorum;

Ebeveyn Bakım Hakkı için %77,9'u Erişebiliyorum, %6,2'si Erişemiyorum, %15,9'u Sınırlı Erişebiliyorum;

Engellilik Durumunda Özel Bakım Hakkı için %62,2'si Erişebiliyorum, %18'i Erişemiyorum, %19,8'i Sınırlı Erişebiliyorum yanıtlarını vermişlerdir.

ŞU AN YAŞADIĞINIZ BARINMA ALANINDA SİZE SAYILAN SEÇENEKLERE UYGUN YANITLAR VERİNİZ? (%)			
	EVET	HAYIR	TOPLAM
Rahatlıkla Ders Çalışabiliyor Musunuz?	65,1	34,9	100
Ders Çalışabileceğiniz Bir Odanız Bulunuyor Mu?	53,6	46,4	100
Oyun Oynayabiliyor Musunuz?	69,2	30,8	100
Oyun Oynayabileceğiniz Bir Alan Bulunuyor Mu?	60,8	39,2	100

Araştırma grubuna yöneltilen Şu An Yaşadığınız Barınma Alanında Size Sayılan Seçeneklere Uygun Yanıtlar Veriniz?

Sorusuna, sayılan seçeneklere görüşmecilerin verdiği yanıtlara bakıldığında;

Rahatlıkla Ders Çalışabiliyor Musunuz? Sorusuna %65,1'i Evet, %34,9'u Hayır;

Ders Çalışabileceğiniz Bir Odanız Bulunuyor Mu? Sorusuna %53,6'sı Evet, %46,4'ü Hayır;

Oyun Oynayabiliyor Musunuz? Sorusuna %69,2'si Evet, %30,8'i Hayır;

Oyun Oynayabileceğiniz Bir Alan Bulunuyor Mu? Sorusuna %60,8'i Evet, %39,2'si Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

**AŞAĞIDA SAYILAN ALANLARIN HANGİSİ VE/YA HANGİLERİNDE KENDİNİZİ
GÜVENDE HİSSEDİYORSUNUZ? (%)**

	EVET	HAYIR	KISMEN	TOPLAM
Yaşadığınız Yerde Oyun Oynarken Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz?	61,8	20,3	17,9	100
Aile İçinde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz?	93,5	3,4	3,1	100
Sokakta Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz?	38,7	49	12,3	100
Okulda Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz?	70,6	13,7	15,8	100
Çevrenizde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz?	51,3	30,3	18,4	100

Araştırma grubuna yöneltilen Size Sayılan Alanların Hangisi ve/ya Hangilerinde Kendinizi Güvende Hissediyorsunuz?

Sorusuna, sayılan seçeneklere görüşmecilerin verdiği yanıtlara bakıldığında;

Yaşadığınız Yerde Oyun Oynarken Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna %61,8'i Evet, %20,3'ü Hayır, %17,9'u Kısmen;

Aile İçinde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna %93,5'i Evet, %3,4'ü Hayır, %3,1'i Kısmen;

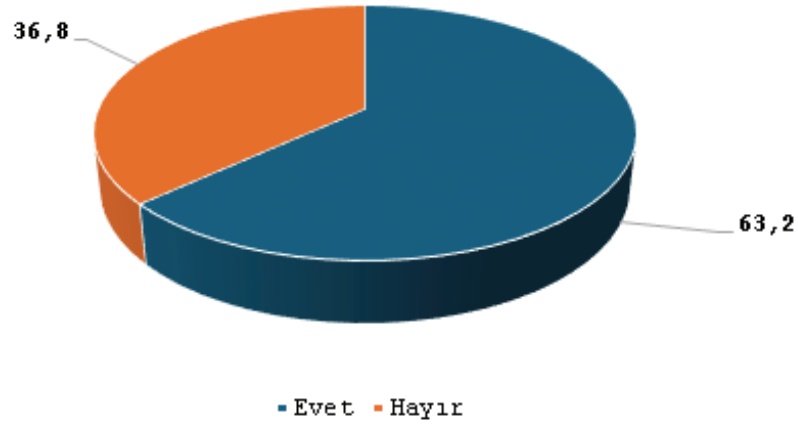
Sokakta Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna %38,7'si Evet, %49'u Hayır, %12,3'ü Kısmen;

Okulda Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna %70,6'sı Evet, %13,7'si Hayır, %15,8'i Kısmen;

Çevrenizde Kendinizi Güvende Hissediyor Musunuz? Sorusuna %51,3'ü Evet, %30,3'ü Hayır, %18,4'ü Kısmen yanıtlarını vermişlerdir.

**YAŞADIĞINIZ YER DIŞINDA BAŞKA BİR
YERDE YAŞAMAK İSTER MİSİNİZ? (%)**

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yer Dışında Başka Bir Yerde Yaşamak İster Misiniz?

Sorusuna görüşmecilerin %63,2'si Evet, %36,8'i Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YER DIŞINDA BAŞKA BİR YERDE YAŞAMAK İSTER MİSİNİZ?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
YAŞADIĞINIZ YER DIŞINDA BAŞKA BİR YERDE YAŞAMAK İSTER MİSİNİZ?	Evet	56,70%	68,30%	63,20%
	Hayır	43,30%	31,70%	36,80%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yer Dışında Başka Bir Yerde Yaşamak İster Misiniz?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %56,7'si Evet, %43,3'ü Hayır;

Kız Çocuklarının %68,3'ü Evet, %31,7'si Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Tablodan da görüleceği üzere Kız Çocuklarının yaşadıkları yerden gitme istenci Oğlan Çocuklarına göre daha yüksek orandadır. Bu, Kız Çocuklarının yaşadıkları yere dair olan memnuniyetsizliğinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

YAŞADIĞINIZ YER DIŞINDA BAŞKA BİR YERDE YAŞAMAK İSTER MİSİNİZ? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
YAŞADIĞINIZ YER DIŞINDA BAŞKA BİR YERDE YAŞAMAK İSTER MİSİNİZ?	Evet	51,10%	53,70%	71,60%	63,20%
	Hayır	48,90%	46,30%	28,40%	36,80%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yer Dışında Başka Bir Yerde Yaşamak İster Misiniz?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %51,1'i Evet, %48,9'u Hayır;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %53,7'si Evet, %46,3'ü Hayır;

15+ Yaş görüşmecilerin %71,6'sı Evet, %28,4'ü Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

YAŞADIĞINIZ YER DIŞINDA BAŞKA BİR YERDE YAŞAMAK İSTER MİSİNİZ? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
YAŞADIĞINIZ YER DIŞINDA BAŞKA BİR YERDE YAŞAMAK İSTER MİSİNİZ?	Evet	51,10%	53,30%	71,60%	63,10%
	Hayır	48,90%	46,70%	28,40%	36,90%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

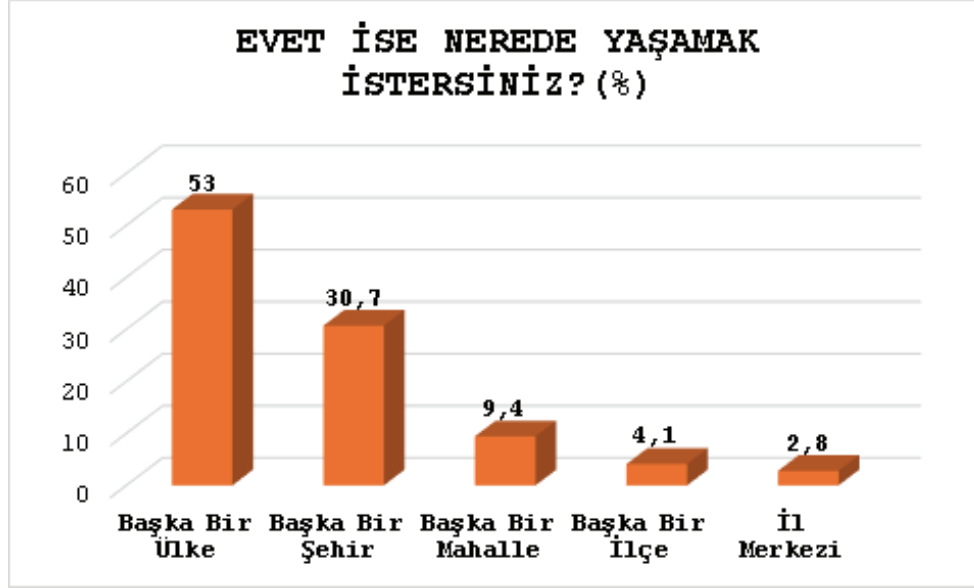
Araştırma grubuna yöneltilen Yaşadığınız Yer Dışında Başka Bir Yerde Yaşamak İster Misiniz?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %51,1'i Evet, %48,9'u Hayır;

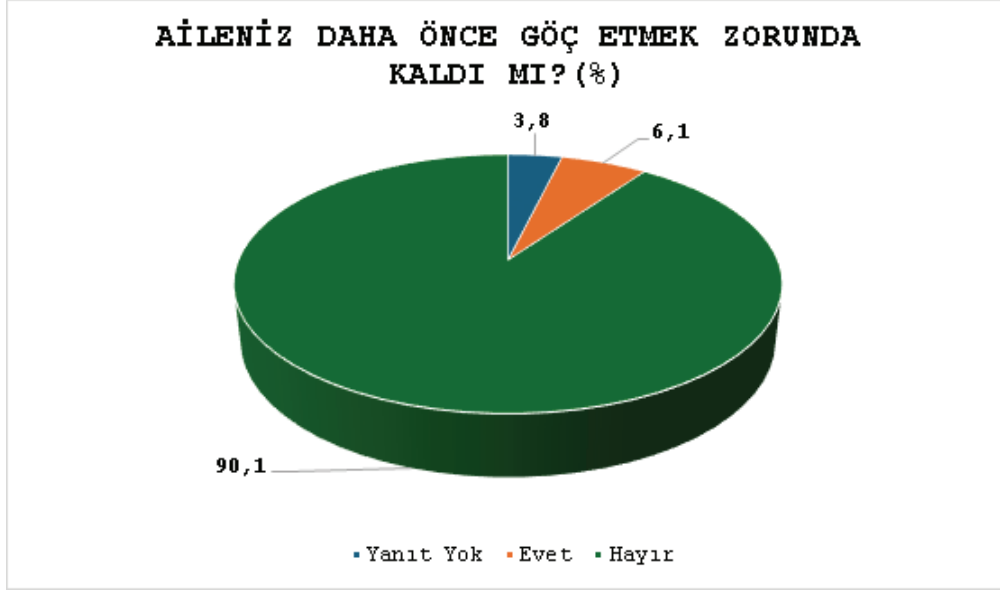
Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %53,3'ü Evet, %46,7'si Hayır;

Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %71,6'sı Evet, %28,4'ü Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Evet ise Nerede Yaşamak İstersiniz?

Sorusuna görüşmecilerin %53'ü Başka Bir Ülke, %30,7'si Başka Bir Şehir, %9,4'ü Başka Bir Mahalle, %4,1'i Başka Bir İlçe, %2,8'i İl Merkezi yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Aileniz Daha Önce Göç Etmek Zorunda Kaldı mı?

Sorusuna görüşmecilerin %3,8'i Yanıt Vermezken, %90,1'i Hayır, %6,1'i Evet yanıtlarını vermişlerdir.

AİLENİZ DAHA ÖNCE GÖÇ ETMEK ZORUNDA KALDI MI?*CİNSİYET(%)				
		CİNSİYET		TOPLAM
		Oğlan Çocuğu	Kız Çocuğu	
AİLENİZ DAHA ÖNCE GÖÇ ETMEK ZORUNDA KALDI MI?	Yanıt Yok	5,60%	2,40%	3,80%
	Evet	6,50%	5,80%	6,10%
	Hayır	87,90%	91,80%	90,10%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Aileniz Daha Önce Göç Etmek Zorunda Kaldı Mı?

Sorusunun Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda,

Oğlan Çocuklarının %5,6'sı Yanıt Yok, %6,5'i Evet, %87,9'u Hayır;

Kız Çocuklarının %2,4'ü Yanıt Yok, %5,8'i Evet, %91,8'i Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

AİLENİZ DAHA ÖNCE GÖÇ ETMEK ZORUNDA KALDI MI? * YAŞ ARALIĞI (%)					
		YAŞ ARALIĞI			TOPLAM
		7-10 YAŞ	11-14 YAŞ	15+ YAŞ	
AİLENİZ DAHA ÖNCE GÖÇ ETMEK ZORUNDA KALDI MI?	Yanıt Yok	4,40%	5,80%	2,70%	3,80%
	Evet	7,80%	8,80%	4,40%	6,10%
	Hayır	87,80%	85,40%	92,90%	90,10%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Araştırma grubuna yöneltilen Aileniz Daha Önce Göç Etmek Zorunda Kaldılar Mı?

Sorusunun Yaş Aralığı karşılaştırmasına baktığımızda;

7-10 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %7,8'i Evet, %87,8'i Hayır;

11-14 Yaş Aralığındaki görüşmecilerin %8,8'i Evet, %85,4'ü Hayır;

15+ Yaş görüşmecilerin %4,4'ü Evet, %92,9'u Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

AİLENİZ DAHA ÖNCE GÖÇ ETMEK ZORUNDA KALDI MI? * EĞİTİM DURUMU (%)					
		EĞİTİM DURUMU			TOPLAM
		İlkokul	Ortaokul	Lise	
AİLENİZ DAHA ÖNCE GÖÇ ETMEK ZORUNDA KALDI MI?	Yanıt Yok	4,40%	5,80%	2,70%	3,80%
	Evet	7,80%	8,80%	4,40%	6,10%
	Hayır	87,80%	85,40%	92,90%	90,10%
TOPLAM		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

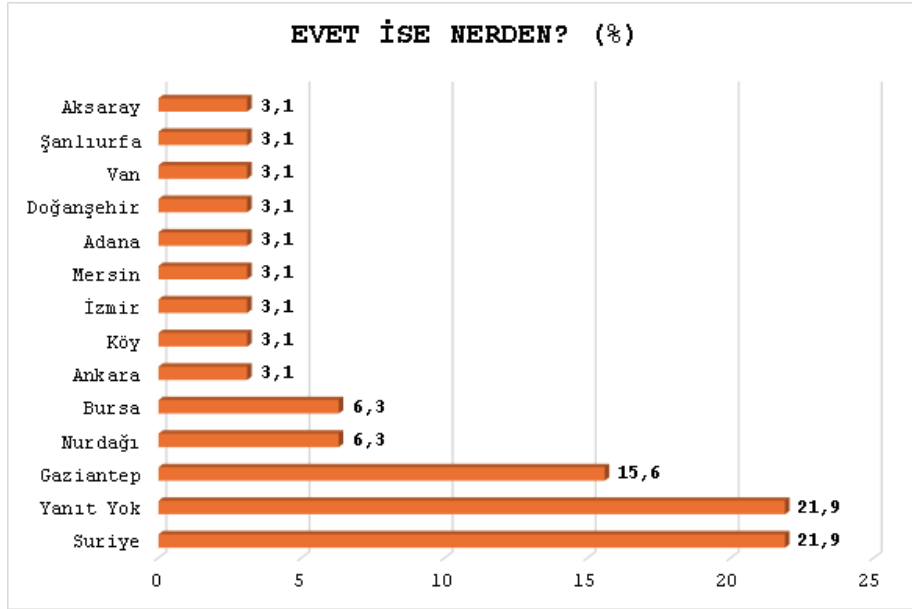
Araştırma grubuna yöneltilen Aileniz Daha Önce Göç Etmek Zorunda Kaldılar Mı?

Sorusunun Eğitim Durumu karşılaştırmasına baktığımızda;

İlkokul öğrencisi görüşmecilerin %7,8'i Evet, %87,8'i Hayır;

Ortaokul öğrencisi görüşmecilerin %8,8'i Evet, %85,4'ü Hayır;

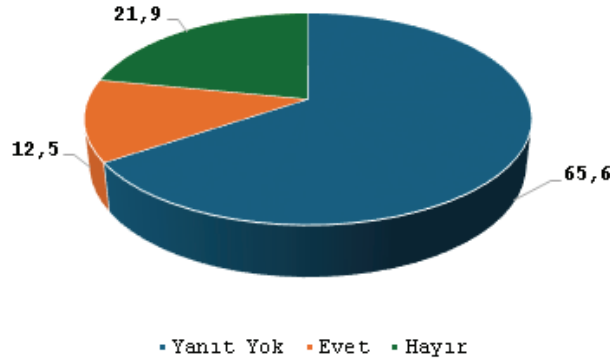
Lise öğrencisi/mezunu görüşmecilerin %4,4'ü Evet, %92,9'u Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna yöneltilen Evet ise Nerden?

Sorusuna görüşmecilerin %21,9'u Yanıt Vermezken, %21,9'u Suriye, %15,6'sı Gaziantep, %6,3'ü Nurdağı, %6,3'ü Bursa ve %3,1'lik oranlarla Ankara, Köy, İzmir, Mersin, Adana, Doğanşehir, Van, Şanlıurfa ve Aksaray yanıtlarını vermişlerdir.

**(GÖÇMEN OLANLAR YANITLAYACAK) DEPREM
SÜRECİNDE DAĞTILAN YARDIMLARDA,
GÖÇMEN OLMAKTAN KAYNAKLI AYRIMCILIĞA
UĞRADIĞINIZI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ? (%)**

Araştırma grubuna yöneltilen (Göçmen Olanlara Sorulan) Deprem Sürecinde Dağıtılan Yardımlarda, Göçmen Olmaktan Kaynaklı Ayrımcılığa Uğradığınızı Düşünüyor Musunuz?

Sorusuna görüşmecilerin %65,6'sı Yanıt Vermezken, %21,9'u Hayır, %12,5'i Evet yanıtlarını vermişlerdir.

V.BÖLÜM

ANKETÖR GÖZLEM NOTLARI

ADİYAMAN

Adıyaman sahasının önceliği çocuklar için güvenli oyun alanları ve aktiviteleri olmaması, çeşitli etkinliklerin sürelerinin kısa olması ve tekrarlanmaması gibi durumlar çocuklar açısından problem olarak gözlemlenmiştir. Ayrıca ankette belirtildiği gibi sinema, tiyatro vb. gibi eğlencelerin olmadığı ama çok talep edildiği görülmüştür. Ankette sayılan özellikle oyun, resim ve eğitim atölyelerine ilgi gösterilmiştir.

Konteyner kent özelinde bakılırsa ilk dönem gıda ve giyim yardımı yapılmış ama son süreçte bu yardımların devam etmediği gözlemlenmiştir. Bu yerlerde yardıma muhtaç birçok insan olduğu görülmüştür. Çocukların gıda, giyim gibi ihtiyaçlarının kendi aileleri tarafından karşılandığı ebeveynleri tarafından anket onayı alındığı süreçlerde dile getirilmiştir. Dile getirilen diğer bir husus da gıda, giyim ve para desteği gibi yardımların yapılmasına yönelik taleplerdir. Son olarak anketör gözlemlerine göre Adıyaman konteyner kent içerisinde çocukların güvenliği öncelikli ihtiyaç olmakla birlikte etkinlik-aktivitelerle çocukların sosyalleşebileceği alanların oluşturulması talepleri de yoğunlaşmaktadır.

KAHRAMANMARAŞ

Deprem bölgesi çocukları sosyal, kültürel, psikolojik birçok sorunla baş etmek zorunda bırakılmıştır. Bunların en başında güvenlik sorunu olduğu gözlemlenmiştir. Çocukların her anlamda güvenlik kaygısı yaşadığı gözlemlenmiştir. Bu kaygıyı sadece çocuklar değil ebeveynler de yaşamaktadır. Eğitim kısmen iyileştirilmiş gibi görünse de deprem öncesi ile arada pek bir fark olmadığı ebeveynler tarafından dile getirilmiştir. Çalışma süresince görüşülen çocukların öğretmenleriyle de çalışma hakkında görüşülmüştür. Bu görüşmelerden edindiğimiz gözlemlere göre deprem öncesi ve sonrasında eğitim anlamında bir fark oluşmadığı, bunun da zor koşullarda yaşayan çocukları olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir. Görüşülen eğitimciler kültürel etkinliklerin (sinema, resim, müzik vs) yeterli olmadığı ve atölye çalışmaları konusunda hiçbir destek alamadıklarını belirtmişlerdir. Anadil ve inanç konusuna gelecek olursak bunun aslında yazısı yazılmış, kurgusu yapılmış "öğrenilmiş bir çaresizlik" olarak yaşamak zorunda oldukları herkesin ortak fikri. Görüştüğümüz çocuklarda anadil tarifi-nin kabul gören resmi dil biçiminde olması bu kabulle ilgili görünüyor. Ve bu öğrenilmiş çaresizliğin tek çıkar yolunun başka bir ülkede yaşayarak atlatılacağı ortak bir kanı (anketlerin genelini yurt dışında yaşamak istiyorum demesi bunun somut delili) lakin kendimce önerim bu psikopatolojik durumlardan çıkışın tek yolunun sanat ve sanat terapileri olacağını belirtmek isterim. Bölgenin etnomüzikolojisini göze alacak olursak hem detaylı şekilde bilimsel olarak incelenmemiş bakir bir bölge olması hem araştırmaların yapılması hem de araştırmalar yapılırken bölgede 18 yaş altı kişilerin bölgeyi tanımasına ön ayak olunmuş olur.

Yapılan ankette genel görüş ve anket sonuçlarına göre çocukların ve gençlerin genel olarak depremin büyüklüğünün ve yıkımların verdiği hasarın boyutunu yeterince kavrayamadığı gözlemlenmiştir. Gençlerin bir kısmı depremden etkilenmediğini, korkmadığını ve kaygı yaşamadıklarını dile getirmiş olsa da çocukların etkilenme ve korku-kaygı düzeylerin yüksek olarak gözlemlenmiştir. Çocukların da yetişkinleri gözlemleyerek onların yaşadığı korku ve kaygı düzeyine göre etkilenmiş olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin depremde etkilendi mi sorusuna çocuklar etkilendiğini ve korktuğunu rahatça ifade etmekte. Anket esnasında küçük yaştaki çocuklar ebeveynlerinin yanında olmasından kaynaklı daha rahat hissedip kendini rahatça ifade etmiştir. Fakat yaş olarak daha büyük çocukların ebeveynleri yanlarında olduğu için fikir ve duygularını ifade etmekte zorlandığı gözlemlenmiştir.

Deprem sürecinde ve sonrasında çocukların psikolojik destek almadıkları ve yetkililer tarafından bilgilendirilmediği gözlemlenmiştir. Bu yüzden kendilerini ifade etmekte eksiklik yaşayıp etkilenmediklerini belirtmekteler.

Genel olarak görüşmecilerin büyük kısmı çocuk haklarını bilmekte ve bu konuda düşüncelerini rahatça ifade edebilmekteler. Ayrıca testlerde hak ihlaline maruz bırakılmadıklarını, sayılan hakların birçoğuna erişebildiklerini dile getirmekteler.

Teknolojik aletler konusunda hepsi bilgisayar, tablet ve telefon gibi aletleri çok sık kullandıklarını ve bunu genel olarak oyun, sosyalleşmek ve eğlence platformu için kullandıklarını ifade ettiler.

Oyun alanları ve vakit geçirilen alanları görüşmecilerin birçoğu güvenli bulurken bir kısmı da güvensiz buluyor. Ama genel olarak görüşmecilerin büyük kısmının kendini güvende hissettiği gözlemlenmiştir.

Ne tür etkinlikler olursa sizin için iyi olabileceğini düşünüyorsunuz? sorusunun çocukların aksine gençlerin ilgisini çekmediği gözlemlenmiştir. Gençler genel olarak oyun oynamadıklarını, resim yapmadıklarını, eğitim destek atölyelerinin ilgilerini çekmediğini; bunun yerine spor salonları, dil kursları ve gençlerin vakit geçirip sosyalleşeceği alanların olması onların daha çok dikkatini çekmiştir.

MALATYA

Saha araştırmasındaki ilk gözlem insanların daha önce böyle bir çalışma yapılmadığını dile getirmeleri olmuştur. Bazı aileler çocuklarının hala korkmaya devam ettiğini ve birçok travmatik sürecin hala çocuklar tarafından aşılamadığı belirtilmiştir. Depremi çocuklar üzerinde fazlasıyla korku, endişe ve benzeri duygulara sebep olduğu gözlemlenmiştir. Birçoğu psikolojik bir tedavi almamış veya alamamıştır. Hala depremin etkilerini üzerlerinde taşımaktadırlar. Sadece manevi değil maddi destekten de mahrum kalan çok sayıda çocuk bulunmaktadır. Depremi yaşayan yetişkin veya çocuk fark etmeksizin maddi manevi desteğe ihtiyacın olduğu iletişim kurulan çocuklarda gözlemlenmiştir. Özellikle de çocukların buna daha çok ihtiyacı olduğu gözlemlenmiştir. Depremden etkilenen çocukların şehirde eğlenecek, rahatlayacak ve özgür hissedecek pek fazla alternatifleri olmadığı görülmüştür. Görüşülen çocukların neredeyse hepsi farklı bir yerde yaşamak istemekte, şehrin gördüğü zarardan veya tehlikeli olduğunu düşündüklerinden dolayı farklı bir yerde yaşamayı istemekteler. İmkanlar dahilinde çocuklara psikolojik destek verilmesi ve çocukların kendini güvende hissederek eğlenebilecekleri alanların/etkinliklerin oluşturulması gerekliliği ön plana çıkan gözlemlerdendir.

Çalışma esnasında insanlar çalışmayı olumlu karşılamış ve faydalı olacağını düşünmüştür.

HATAY

Öncelikle depremin 3. Senesine girmiş olmamıza rağmen, kentte yıkımların devam ettiğini vurgulamak gerekir. Bu sebeple başta hava kirliliği, temiz su erişimi halen büyük ölçüde çözülmemiştir. Deprem bölgesinde çocuk hakları üzerine sorduğumuz sorularla birlikte, çocukların depremin travmasını halen atlatamadıkları, devam eden artçı depremlerin etkisiyle de uyku, yeme ve halen barınma sorununun devam etmesi nedeniyle güvenli ev/ yuva (yakın akrabalarla kalınması, mahalle içinde konteynerlerde veya konteyner kent içinde kalıyor olmaları) sosyal ve psikolojik etkileri devam etmektedir.

Anket sorularını ebeveyn eşliğinde sorarken çocukların genel olarak, göz ucuyla da olsa, bir onay bekledikleri gözlemlenmiştir. Deprem korkuları devam etmektedir. Kendilerine güvenli addettikleri geniş ailelerde kalmanın, iki katli evlerden çok, zemine ve yola yakın yerlerde yaşamının daha iyi olduğunu aktarmışlardır. Çocukların bu süreçte ebeveynlere daha çok bağlandıklarını, özellikle okula yeni başlayan çocuklarda gözlemlense de ebeveynlerinin bir deprem esnasında onlara yetişemeyecekleri endişesini taşıdıkları aktarılmıştır.

Güvenli yer olarak, daha çok sokak ve bahçe olarak belirtilmiş olsa da park olmadığı için sokak ve bahçede oynadıklarını aktarmışlardır. Özellikle deprem sonrası çocukların yeterli güvenli oyun alanları olmadığını vurgulamak gerekir.

Çalışmaya genellikle çekinerek katılım sağlamışlardır.

Soruların geneli küçük yaş grupları içinde zor anlaşıldı. Özellikle ebeveyn bakım hakkı, sömürüye karşı korunma hakkı, engellilik durumunda bakım hakkı gibi kavramlara yabancı oldukları görüldüğünden, soruların geneli örneklerle daha açıklayıcı hale getirilerek, çalışmalar tamamlandı.

Hatay'da yapılan çalışmada, genel olarak Arap olan ve halen evlerde konuşulan dilin de (özellikle büyüklerle) Arapça olmasına rağmen kendileri, anadillerinin Türkçe olduğu algısı bulunmaktadır. Ebeveynler, çocukların, Türkçeyi daha iyi öğrenmeleri amacıyla Arapça yönlendirmediklerini kimi görüşmelerde aktarmışlardır.

Bölgede göç kavramını, depremle birlikte bir süreliğine şehir dışına çıkıp dönmekle tanımlayan çocukların, yaşadıkları yerde genel olarak ayrımcılığın ne olduğunu tam olarak kavrayamadıkları gözlemlenmiştir.

GAZİANTEP

15 yaş üstü çocukların gelecekle ilgili hiç umutları olmadığı gözlemlenmiştir. Bu halde hayatlarını nasıl idame edeceklerini düşünmekte. Depremden çok korktuklarını ifade etseler de mevcut duruma kısmen alıştıkları gözlemlenmiştir. 15 yaş altı çocuklarınsa (11-12 yaşına kadar) tam anlamıyla atlatamadıkları ve tedirginlik yaşadıkları gözlemlenmiştir. 11-12 yaş altı çocuklarda ise deprem korkusu çokça gözlemlenmiştir. Çocukların o psikolojiyi atlatamamış olduğu görülmüştür. Özellikle 7-8 yaşlarındaki çocuklar hala tekrar deprem olacakmış gibi davranmakta ve en ufak bir seste irkilme davranışı göstermektedirler.

15 yaş altı çocukların deprem kaygıları olsa da 15 yaş üstü çocuklarda, diğer yaş gruplarına göre biraz daha olgunlaşmış durumu mevcut. Şu an korkmuyorlar ama hayat şartlarının çok zor olduğunu ve bu ülkede ne yapabileceklerini düşünüyorlar. Bu şekilde nasıl bir hayat sürdürebileceklerini konusunda kaygı taşımaktalar. Korktukları şey deprem değil deprem sonrası yalnızlık ve benzeri sonuçlar olmaktadır. Hepsinde olası bir felakette ne olur diye şimdiden bir kaygının mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

7-8 yaşı çocuklar hala çok tedirgin. Onlar her ne kadar 15 yaşı çocuklar gibi düşünemese de çok korkmaktalar. Komşularının, sevdiklerinin, arkadaşlarının, ailelerinin ablalarının, abilerinin başına bir şey gelir diye korktukları gözlemlenmiştir. Yalnız uyuyamamakta ve sürekli anne ve babalarıyla uyumak istemekteler. Kendi aileleriyle görüşüldüğü için bu izlenimlere varılmıştır.

15 yaşı üstü çocuklarda okul okumanın anlamsız olarak görüldüğü gözlemlenmiştir. Meslek sahibi olmanın zor olduğu gibi kaygıları taşımaktalar. Bu durum özellikle oğlan çocuklarında gözlemlenmiştir. Erkek çocukları elektrik tamiri gibi işlerde çalışmak istiyorlar. Hem hayat şartlarından dolayı hem de ailelerine destek olmak amacıyla bu istekleri mevcut. Yaşları daha küçük çocukların bile gelecek ile ilgili bir umutları yok. Yani okumanın bir işe yaramayacağını düşünmekteler. Çünkü olası bir felakette ellerindeki her şeyi kaybedecekleri düşüncesindeler.

Çocuk hakları noktasında çoğunlukla ayrıntılı bilgi sahibi olmasalar da genel olarak bilgi sahibi olduğunu söyleyen çocuklar çok fazlaydı. Bazı öğretmenlerle de çalışma hakkında görüşmeler olmuştur. Bu anlamda okulda da çocuk haklarıyla ilgili etkinlik ve sunumlar yapılmış olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle 15 yaşı üstü çocuklar bu konuda daha bilgili ama yaşadıkları zorluklardan ötürü zaten hiçbir haklarının yeteri kadar karşılanmadığını düşünmekteler. Erişim ile yeterlilik noktasının çocuklara anlatılmasında zorluklar yaşandığı gözlemlenmiştir. Konteynerde yaşamının barınma hakkına erişimde yeterli gibi görüldüğü fikrinin hâkim olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumun çocukların yeterlilik ölçütlerinin yetişkinlere nazaran daha düşük olduğunu göstermesi açısından önemli bir gözlem olmaktadır.

VI.BÖLÜM

GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Giriş

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen ve 11 ili derinden etkileyen depremlerin üzerinden iki yıl geçmiştir. Bu süreçte depremin çocuklar üzerindeki mekânsal, toplumsal, psikolojik ve ekonomik etkileri farklı düzeylerde devam etmektedir. Deprem bölgesinde yaşayan çocukların “iyi olma” ve “güvende olma” hallerinin, hak ve güvencelerinin ne derece yaşam bulduğu; deprem travmasını ne ölçüde atlatabildikleri veya atlatmak için hangi olanaklara erişebildikleri halen en tartışmalı konulardandır. Özellikle afet sonrası koşullar altında çocuk haklarının korunması ve hayata geçirilmesi konusunda ciddi boşluklar olduğu gözlenmiştir. Nitekim Türkiye’nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 4. maddesi uyarınca devlet, olağanüstü durumlar da dahil olmak üzere tüm çocuklar için her türlü yasal, idari ve diğer önlemleri almakla yükümlüdür. Ancak 2023 depremleri deneyimi, afet durumlarında çocukların korunmasına ve hak ihlallerinin önlenmesine dair özel bir yasal düzenlemenin eksikliğini ortaya koymuştur.

Deprem sonrası geçen iki yılda, çocukların temel haklarına erişimleri ve maruz kaldıkları ihlaller konusunda kapsamlı veriler sınırlıdır. Bu boşluğu gidermek amacıyla Önce Çocuklar Derneği, depremin en çok etkilediği Hatay, Gaziantep, Malatya, Kahramanmaraş ve Adıyaman illerinde yaşayan çocuklarla yüz yüze bir anket saha çalışması gerçekleştirmiştir.

7-18 yaş aralığında toplam 525 çocuk ile yürütölen bu çalışma, depremin özerinden zaman geömiş olmasına rağmen çocukların hala deprem etkilerini nasıl yaşadıklarını, ne ölçöde atlatabildiklerini; haklarına yönelik farkındalık ve haklarını kullanabilme olanaklarını tespit etmeyi ve güncel ihtiyaçlarını, taleplerini anlamayı hedeflemiştir. Bu rapor, adı geöen saha çalışmasının bulgularını referans olarak deprem bölgesindeki çocukların hak ihlallerine ilişkin daha derinlemesine bir analiz sunmaktadır.

Analizde, yüzeysel yüzde özetlerinin ötesine geöilerek verilerin olası nedenleri ve sonuçları yorumlanacak; farklı bulgular arasındaki ilişkiler kurulacaktır. Örneğın, psikolojik etkilenme oranları ile destek alma düzeyleri karşılaştırılacak, çocuk işçiliğı ile eğitimden kopma riskleri ilişkilendirilecektir. Nitel gözlemler, nicel bulgularla birleştirilerek çocukların ifade ve tutumlarının arka planı karma yöntem eşliğinde anlaşılmaya çalışılacaktır. Tüm değerlendirmeler BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme bağlamında, hak temelli bir bakış açısıyla yapılacak; deprem bölgesinde ihlal edilen veya risk altındaki haklar açıkça belirtilecektir.

Metodoloji Özeti

Araştırma, nicel anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Örneklem, depremden en çok etkilenen beş ildeki (Hatay, Gaziantep, Malatya, Kahramanmaraş, Adıyaman) toplam 525 çocuktan oluşmaktadır. Görüşmeler 7-18 yaş aralığındaki çocuklarla yüz yüze yapılmış; böylece hem il bazında hem de farklı yaş ve cinsiyet gruplarından kapsamlı veri toplanmıştır. Anket formu, çocuk haklarının farklı boyutlarını kapsayacak şekilde 5 bölüm halinde düzenlenmiştir:

- Bölüm 1 (Demografi): Çocuğun cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu gibi temel bilgileri içerir.
- Bölüm 2 (Deprem Etkisi ve Temel İhtiyaçlar): Çocuğun depremden nasıl etkilendiğine, barınma durumu ile beslenme, su, giyim gibi temel ihtiyaçlara erişimine dair sorular içerir.
- Bölüm 3 (Ayrımcılık ve Hak Farkındalığı): Çocuğun maruz kalmış olabileceği ayrımcılık ve ihlalleri, kendi haklarına dair farkındalık düzeyini ölçmeyi hedefler. Göçmen ve mülteci çocukların olası farklı deneyimleri de bu bölümde değerlendirilmiştir.
- Bölüm 4 (Haklara Erişim ve Kullanım): Çocuğun eğitim, sağlık, oyun, katılım gibi haklarına pratikte ne ölçüde erişebildiğini, bu hakları yaşama geçirebilme olanaklarını sorgular.
- Bölüm 5 (Nitел Gözlemler): Saha çalışmasını yürüten anketörlerin gözlem notlarını içerir; görüşme sürecinde dikkat çeken davranışlar, duygusal tepkiler ve ortam koşulları gibi nitel bulguları aktarır.

Anket sonuçları analiz edilirken çocukların yanıtları cinsiyet, yaş ve eğitim durumu değişkenlerine göre karşılaştırılmıştır. Böylece bu temel demografik faktörlerin farklı yanıt kalıplarına etkisi değerlendirilmiştir. Örneğin, kız ve oğlan çocukların, küçük ve büyük yaştaki çocukların bazı sorulara verdikleri cevaplar arasındaki anlamlı farklar raporda vurgulanmaktadır. Ayrıca, göçmen ve mülteci çocukların ayrımcılık konusundaki soruları yanıtlamaktan kaçındığı dikkati çekmiştir. Bu durum, özellikle hassas konularda bazı çocukların çekinceli davranabildiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla sonuçların yorumlanmasında bu durum da dikkate alınmıştır.

Saha çalışması Nisan 2025 itibariyle tamamlanmış ve veriler bu raporda analiz edilmiştir. Nicel bulgular, grafik ve tablolarla sunulurken; nitel gözlemler bu bulguların anlaşılmasını derinleştirmek amacıyla uygun bölümlerde entegre edilmiştir. Aşağıda, araştırmanın temel bulguları ve analizleri ilgili başlıklar altında sunulmaktadır.

Demografik Bulguların Analizi

Örneklem Profili: Araştırmaya katılan 525 çocuğun demografik dağılımı incelendiğinde, her bir ilin yaklaşık beşte birlik oranda temsil edildiği görülmektedir. Örneklemenin %22,7'si Gaziantep'ten, %19,6'sı Adıyaman'dan, %19,4'ü Malatya'dan, %19,4'ü Hatay'dan ve %18,9'u Kahramanmaraş'tandır. Bu dağılım, beş ildeki çocukların durumu hakkında dengeli bir tablo elde etmeyi sağlamıştır. Cinsiyet açısından, katılımcıların %56'sı kız, %44'ü oğlan çocuğudur. Bu oran, kız çocukların deneyimlerine özellikle ışık tutma imkânı vermektedir. Yaş grupları incelendiğinde örneklemin ağırlıklı olarak daha büyük çocuklardan oluştuğu görülür: %56,6'sı 15-18 yaş, %26,3'ü 11-14 yaş, %17,1'i ise 7-10 yaş aralığındadır. Yani, ergenlik çağındaki çocuklar çalışmada daha geniş yer bulmuştur. Bu durum, özellikle ergenlerin sorunlarını ve görüşlerini anlamak açısından değerlidir; ancak küçük yaştaki çocukların da temsil edildiği unutulmamalıdır.

Eğitim Durumu: Çocukların eğitim durumuna baktığımızda, yaş dağılımıyla uyumlu şekilde çoğunluğun ortaöğretim seviyesinde olduğunu görmekteyiz. Katılımcı çocukların %17,2'si ilkokul öğrencisi, %26,1'i ortaokul öğrencisi, %56,7'si lise öğrencisi veya mezunu statüsündedir. Bu bulgu, örneklemde ergenlerin ağırlıklı olmasının doğal bir sonucudur. Önemli bir gösterge olarak, “Eğitime devam ediyor musunuz?” sorusuna çocukların %95,8'i evet yanıtı vermiştir. Yani deprem sonrası dönemde bile her 10 çocuktan yaklaşık 9,5'i eğitime devam edebildiğini belirtmiştir. Sadece %4,2'lik bir kesim okula devam etmediğini söylemiştir. Bu oldukça yüksek bir okula dönüş oranına işaret etmektedir. İlk bakışta beklenenden olumlu görünen bu oran, bölgede eğitim faaliyetlerinin yeniden sürdürülebildiğini gösterir. Ancak devam etmeyen %4,2'lik kesimi dikkate almak gereklidir. Bu oran, 525 çocuğun yaklaşık 22'sine denk gelmektedir ki, deprem gibi yıkıcı bir olay sonrası bu sayı azımsanmayacak kadar çocuğun eğitimden kopmuş olduğunu gösterir.

Eğitimdeki sürekliliğe dair bir diğer veri, çocukların ailelerine ilişkindir. “Ailenizde okula devam edemeyen öğrenci var mı?” sorusuna çocukların %9'u evet demiştir. Yani her 10 çocuktan birine göre kendi kardeşleri veya yakın aile bireylerinden biri okuluna devam edememiş durumdadır. Çocukların büyük çoğunluğunun okula dönmüş olması sevindiricidir fakat ailelerde %9 düzeyinde eğitimden kopma yaşanması, özellikle bazı hanelerde birden fazla çocuğun eğitim sürecinde aksama olduğunu düşündürmektedir. Bu durum, ekonomik zorluklar veya barınma yerinin değişmesi gibi nedenlerle ailenin bazı çocuklarının okula gidememesi şeklinde açıklanabilir.

Göçmen/Mülteci Arka Plan: Demografik bölümde yer alan sorulardan biri de çocukların ailelerinin geçmişte göç deneyimi yaşayıp yaşamadığıdır. “Aileniz daha önce göç etmek zorunda kaldı mı?” sorusuna yanıt veren çocukların %90,1’i hayır demiştir. Yalnızca %6,1’lik bir kesim evet cevabı vermiştir. (Geri kalan küçük bir yüzde yanıt vermek istememiştir.) Bu %6 civarındaki grubun göç geçmişine bakıldığında, önemli bir bölümünün Suriye’den gelmiş olduğu dikkat çekmektedir (göç etmiş olanların %21,9’u Suriye yanıtını vermiştir) Bir başka %21,9’luk dilim ise bu soruya yanıt vermek istemediğini belirtmiştir. Bu bulgular, örnekleme küçük de olsa bir mülteci/göçmen çocuk grubu olduğunu gösterir. Suriye kaynaklı göç, muhtemelen Suriye krizinden etkilenip Türkiye’ye sığınmış ailelerin çocuklarını işaret etmektedir. Bu çocukların deneyimleri, deprem sonrasındaki durumlarının yanı sıra öncesinde de travmatik göç yaşamış olmaları nedeniyle çift katmanlı zorluklar barındırabilir. Nitekim çalışmada, göçmen ve mülteci çocukların bazı hassas soruları cevapsız bırakmayı tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Bu durum demografik bulgularda da kendini gösteriyor; örneğin ayrımcılığa uğrama sorusuna göçmen kökenli çocukların çoğunlukla yanıt vermekten kaçındığı saptanmıştır (bu konu ayrıntılarıyla ilgili bölümde ele alınacaktır).

Özetle, araştırmanın demografik profili, katılımcı kitlenin deprem bölgesindeki farklı ili, yaşı, cinsiyeti ve eğitim durumlarını kapsamaktadır. Bu çeşitlilik, bulguların genellenebilirliği açısından önemlidir. Demografik analiz, birçok çocuğun eğitime devam edebildiğini ancak yine de bir kısmının eğitimden uzak kaldığını, örnekleme az sayıda da olsa mülteci çocuk bulunduğunu ve cinsiyet/yaş dengesinin analizlerde göz önünde bulundurulması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu temel profil, raporun devamında sunulacak olan ihtiyaçlar, hak ihlalleri ve psikososyal durum analizinin arka planını oluşturmaktadır.

Temel İhtiyaçlar ve Barınma Durumu Analizi

Deprem, binlerce ailenin barınma ortamını kökten değiştirmiş ve çocukların en temel ihtiyaçlarına erişimini dahi kesintiye uğratmıştır. Araştırma verileri, deprem bölgesindeki çocukların barınma ve temel yaşamsal ihtiyaçlar açısından hala ne kadar kırılgan bir durumda olduklarını ortaya koymaktadır.

Barınma Durumu: “Şu an nerede kalıyorsunuz/barınıyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlar çocukların barınma koşullarını özetlemektedir. Görüşmeci çocukların yaklaşık yarısı (%52,2) kendi evlerinde kaldıklarını belirtmiştir (ailelerinin mülkü olan veya önceden yaşadıkları ev). Ancak önemli bir kesim hala geçici konaklama birimlerinde yaşamaktadır: Çocukların %33,7'si konteynerde yaşadığını söylemiştir. %9,9'u kiralık bir evde otururken, %2,1'i geçici konut olarak tanımlanan bir evde, %1,3'ü prefabrik evde kaldığını belirtmiştir. Çadırda yaşayan çocuk oranı %0,6 gibi küçük bir yüzde olsa da tamamen yok değildir; benzer şekilde pansiyonda kalanlar %0,2 ile çok az bir kesimi oluşturur. Bu dağılım, her iki çocuktan birinin hala kendi kalıcı evinde oturmadığını, yaklaşık üç çocuktan birinin konteyner kentlerde yaşamını sürdürdüğünü göstermektedir. Deprem sonrası iki yıl geçmesine rağmen üçte bir oranında çocuğun kalıcı konutuna dönmemiş olması, barınma hakkının (BM ÇHS madde 27'de düzenlenen uygun yaşam standardı hakkı) tam anlamıyla sağlanamadığına işaret eder.

Barınma durumunda yaş gruplarına göre çarpıcı bir farklılık göze çarpmaktadır. Küçük yaşta çocukların büyük bölümü konteynerlerde yaşamaktadır: 7-10 yaş grubunun %56,7'si, 11-14 yaş grubunun %45,7'si konteynerde kaldıklarını bildirmiştir. Buna karşın daha büyük çocuklarda (15-18 yaş) konteynerde yaşama oranı daha düşüktür (verilen oranlardan yola çıkarak 15+ grubunun muhtemelen %30'lar düzeyinde konteynerde yaşadığı hesaplanabilir). Bu durum, küçük çocuklu ailelerin kalıcı konutlara geçmekte daha fazla zorluk yaşadığını düşündürmektedir. Küçük çocukları olan aileler, belki de imkânları kısıtlı olduğu için veya risk algısıyla konteyner kentlerde kalmaya devam etmektedir. Nitekim nitel gözlemlere göre Hatay'da bazı aileler geniş akraba çevresiyle birlikte kalmayı veya mahalle içinde konteynerde yaşamayı, mevcut koşullarda en güvenli çözüm olarak görmektedir. Çocuklar da iki katlı evlerde olmaktan ziyade zemine yakın yerlerde olmayı "daha iyi" olarak aktarmıştır. Bu ifadeler, ailelerin ve çocukların depremin yarattığı güvensizlik hissiyle, kalıcı bir eve geçmekte tereddüt yaşadıklarını veya imkân bulamadıklarını ortaya koymaktadır.

Temel İhtiyaçlara Erişim (Beslenme, Giyim vb.): Depremden sonra ailelerin geçim kaynakları ve altyapı ciddi zarar gördüğü için çocukların yiyecek, temiz su, giyecek gibi ihtiyaçları da risk altına girmiştir. Ankette, "Temel gıda/beslenme/giyim ihtiyaçlarına rahatlıkla erişebiliyor musunuz?" sorusu ile çocukların kendi durumlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Sonuçlar, her ne kadar çoğunluk "evet" dese de, dikkat çekici bir azınlığın sorun yaşadığını gösterir: Çocukların %86,2'si evet rahat erişebiliyorum derken, %8,4'ü hayır erişemiyorum demiş; %5,4'ü ise kısmen yanıtını vermiştir. Yani her 10 çocuktan yaklaşık 1'i en temel ihtiyaçlarına ulaşamadığını, bir diğer 1'i ise kısmen ulaşabildiğini belirtmektedir. Bu oranlar küçük görünse de, bölgedeki binlerce çocuk düşünüldüğünde çok sayıda çocuğun halen düzenli beslenme, giyim gibi ihtiyaçlarda sıkıntı yaşadığını ortaya koymaktadır.

Nitekim Adıyaman'daki anketör gözlemleri, konteyner kentlerde ilk dönemde yapılan gıda ve giyim yardımlarının son dönemde devam etmediğini, buralarda yardıma muhtaç birçok insan bulunduğunu belirtmektedir. Çocuklar da ailelerinin artık gıda, giyim ihtiyaçlarını kendi imkânlarıyla karşılamaya çalıştığını dile getirmiştir. Bu durum, anket verilerindeki %8,4'lük "hayır, temel ihtiyaçlarıma erişemiyorum" diyen kesimin somut bir yansımasıdır. Özellikle hiç erişemediğini belirten çocukların aileleri, düzenli yardım almayan ve ekonomik olarak zor durumda olan ailelerdir.

Temel ihtiyaçlara erişim konusunda yaş grupları arasında bazı farklar mevcuttur. 7-10 yaş aralığındaki küçük çocukların %12,2'si "hayır, erişemiyorum" derken bu oran 15+ yaş grubunda %5,8'e düşmektedir. Benzer şekilde "evet, rahatlıkla erişiyorum" diyenlerin oranı küçük yaş grubunda %84,4 iken, 15+ yaşta %88,8'dir. Bu farklılık, daha küçük çocukların ailelerinin geçim sıkıntısına daha fazla maruz kaldığı veya küçük çocukların ihtiyaçlarının (örneğin süt, bebek maması, çocuk kıyafeti gibi) temininde güçlükler yaşandığı şeklinde yorumlanabilir. Alternatif olarak, ergenler temel ihtiyaç eksikliği konusunda daha az şikayetçi olma eğiliminde olabilir; zira ergenler durumu kabullenip "idare etme"ye çalışıyor veya durumunu iyi gösterme eğiliminde olabiliyor. Özellikle erkek ergenlerin duygusal ve fiziksel sıkıntıları ifade etmekte daha ketum olabildiği bilinir; nitekim ileride değineceğimiz üzere psikolojik etkilenme sorularında da benzer bir cinsiyet farkı gözlenmiştir. Yine de gerçekçi bakarsak, küçük çocuklu ailelerin gelir getirecek yetişkin sayısı az olabilir veya küçük çocuğa bakmak anne-babanın çalışma imkânını kısıtlamış olabilir. Sonuç olarak, özellikle küçük çocukların olduğu hanelerde yoksunluk riskinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sağlık Hizmetlerine Erişim: Deprem sonrasında hastanelerin yıkımı, altyapının çökmesi sağlık hizmetlerine erişimi aksatmıştır. İki yılın sonunda çocukların bulunduğu yerlerde temel sağlık kuruluşlarına erişim durumu sorulmuştur. “Yaşadığınız yere yakın aile sağlığı merkezi, hastane gibi yerler var mı?” sorusuna çocukların %91,5’i evet demiştir. %7,1’i bulundukları yerde böyle bir sağlık kurumu olmadığını, %1,3’ü ise bilmiyorum cevabı vermiştir. Büyük çoğunluğun yakında bir sağlık merkezi olduğunu belirtmesi, ilk bakışta altyapının önemli ölçüde onarıldığını düşündürür. Ancak burada “evet, var” demek, çocuğun fiilen hizmet alabildiği anlamına gelmeyebilir. Özellikle kırsal veya çadır/konteyner kentin şehir merkezine uzak olduğu durumlarda, teorik olarak bir sağlık merkezi “yakınlarda” olabilir ama ulaşım, kapasite veya dil engeli gibi faktörler hizmet alımını engelleyebilir. Yine de, %7 gibi bir oranda sağlık kurumu olmadığını söyleyen çocukların varlığı kritik bir soruna işaret eder: Bu durumda olan çocuklar, hastalandıklarında veya yaralandıklarında en yakın sağlık hizmetine gitmekte zorluk yaşayacaktır. Bu, sağlık hakkının (ÇHS madde 24) ihlaline yol açabilecek bir durumdur. Hatay özelinde anketörlerin vurguladığı bir noktaya değinmek gerekir: Deprem 3. yılına girilmesine rağmen kentte hava kirliliği ve temiz suya erişim sorunlarının halen büyük ölçüde çözülmemiş olduğu belirtilmiştir. Yıkıntıların devam etmesiyle ortaya çıkan toz ve kirlilik, temiz içme suyu sıkıntısı çocukların sağlık hakkını tehdit etmeyi sürdürmektedir. Yani sağlık merkezi olsa bile, sağlıklı bir çevre ve temiz su olmadan çocukların tam anlamıyla sağlık hakkından yararlandığını söylemek zordur.

Hijyen ve Su: Anket verilerinde doğrudan “temiz suya erişim” sorusunun yanıtı verilmemiş olmakla birlikte, gerek Hatay’daki gözlemler gerek genel durum temiz su ve hijyen koşullarının ideal olmaktan uzak olduğunu gösteriyor. Yukarıda belirtilen hava kirliliği ve su sıkıntısı, temel hijyen ihtiyaçlarının karşılanmasında zorluk anlamına gelir. Bu da özellikle bulaşıcı hastalıklar ve genel sağlık için risklidir. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi madde 24, temiz su ve hijyenin sağlanmasını sağlık hakkının bir parçası olarak görür. Bu bağlamda, barınma ve çevre koşullarının iyileştirilmesi, çocukların sağlık ve gelişim haklarının korunması için acil gerekliliktir.

Güvenli Barınma ve Yaşam Alanı: Barınma bir fiziksel ihtiyaç olmasının yanında güvenlik hissiyle de ilgilidir. Çocukların kendilerini nerede güvende hissedip hissetmedikleri, hak temelli analizde önemli bir göstergedir. İleriki bölümlerde ayrıntılı ele alınsa da burada bir bulguya değinmek gerek: “Yaşadığınız yerde oyun oynarken kendinizi güvende hissediyor musunuz?” sorusuna çocukların yalnızca %61,8’i evet yanıtı vermiştir. Yani çocukların yaklaşık %38’i kendi yakın çevresinde oyun oynarken güvende olmadığını hissetmektedir. Sokakta kendini güvende hissedendenlerin oranı ise daha da düşüktür (%38,7 evet diyebilmiştir). Buna karşın, “aile içinde kendinizi güvende hissediyor musunuz?” sorusuna %93,5 “evet” cevabı alınmıştır. Bu çarpıcı fark, çocukların barınma ortamı dışında (sokakta, oyun alanında) kaygı duyduklarını, asıl güvenliği aile ortamında bulduklarını göstermektedir. Bu da barınma durumunun fiziksel olduğu kadar psikolojik bir boyutu olduğunu hatırlatır. Deprem’e maruz kalmış çocuklar, sağlam bir eve sahip olsalar bile dış mekânları hala tehlikeli algılayabilir; yıkılmış binalar, güvensiz oyun alanları bu hissi pekiştirir. Kahramanmaraş’ta anketörler, görüştükleri çocuklar ve ebeveynlerin en büyük endişesinin güvenlik sorunu olduğunu vurgulamışlardır; çocukların “her anlamda güvenlik kaygısı” yaşadığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, kalıcı konuta geçmiş çocuklar bile artçı sarsıntılar veya yeni bir deprem korkusuyla tam olarak güvende hissetmeyebilir. Dolayısıyla, çocukların barınma hakkı sadece dört duvarla sınırlı değil; barındıkları yerin onları psikolojik olarak da güvende hissettirmesi önemlidir.

Değerlendirme: Temel ihtiyaçlar ve barınma analizine hak temelli bakıldığında, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 27. maddesi uyarınca her çocuğun “bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve sosyal gelişimini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı” olduğu hatırlanmalıdır. Deprem bölgesinde bu hakkın tam manasıyla karşılanamadığı görülmektedir. Barınma hakkı, birçok çocuk için konteyner ve geçici konut anlamına gelmektedir; temiz su, beslenme gibi haklara erişimde bir kısım çocuk sıkıntı yaşamaktadır. Devletin yükümlülüğü, afet durumunda dahi hiçbir çocuğun temel ihtiyaçlardan mahrum kalmamasını sağlamaktır (ÇHS md.4). Bu veriler ışığında, ilgili kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının, hala konteynerlerde yaşayan ailelere kalıcı konut temini, düzenli gıda ve nakit desteği gibi konularda daha etkin adımlar atmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Nitekim raporun öneriler kısmında da “her çocuğun daha güvenli barınma, hijyen, sağlıklı gıda ve temiz suya erişiminin sağlanması” bir öncelik olarak vurgulanmıştır. Sonuç olarak, deprem bölgesindeki çocukların önemli bir bölümü temel hayati ihtiyaçlarına erişimde zorluk çekmese de hatırı sayılır bir kısmı için barınma koşulları ve ihtiyaçların sürekliliği kırılganlığını korumaktadır. Bu durum, çocukların diğer hak alanlarını da etkilemekte (örneğin beslenme sorunu yaşayan çocuğun eğitimde başarısı düşebilir, güvensiz hisseden çocuk oyun oynayamaz vs.) ve bu alanlarda acil çözüm ihtiyacını göstermektedir.

Temel İhtiyaçlar ve Barınma Durumu Analizi

Depremi çocuklar üzerindeki en derin izlerinden biri de psikososyal etkilerdir. Travmatik bir olay yaşayan çocukların duygusal durumu, ruh sağlığı ve sosyal davranışlarında önemli değişimler olması beklenir. Nitekim anket sonuçları da çocukların büyük çoğunluğunun depremden psikolojik olarak etkilendiğini ortaya koymaktadır. Ancak bu yüksek etkilenme düzeyine rağmen çocuklara sunulan psikososyal desteklerin son derece yetersiz kaldığı görülmektedir. Aşağıda, psikolojik etkilenme düzeyleri, görülen semptomlar ve alınan destekler bir arada değerlendirilmiştir.

Depremden Duygusal Etkilenme Düzeyi: “Depremden duygusal/psikolojik olarak etkilendiniz mi?” sorusuna çocukların verdiği yanıtlar, travmanın yaygınlığını sayısal olarak gösterir niteliktedir. Görüşülen çocukların %46,3’ü “çok etkilendim”, %25,3’ü “etkilendim” demiştir. Yani toplamda yaklaşık %71,6’sı depremden ciddi düzeyde etkilendiğini beyan etmiştir. %16,4’lük bir kesim “az etkilendim” derken, sadece %11,2’si “hiç etkilenmedim” yanıtını vermiştir. Bu bulgular son derece çarpıcıdır: Her 10 çocuktan 7’si ağır veya orta düzeyde psikolojik sarsıntı yaşamış; yalnızca bir tanesi hiçbir etkilenme olmadığını iddia etmiştir. Bu oranlar, deprem gibi yıkıcı bir olaya maruz kalan bir çocuk kitlesi için beklenen bir tablo olmakla birlikte yine de üzerinde durulması gereken bir husus vardır: “Hiç etkilenmedim” diyen %11’lik kesimin profili. Bu çocukların gerçekten etkilenmemiş olma ihtimali düşük olabilir; muhtemelen bazıları etkilenmiş olsa dahi bunu dile getirmemeyi tercih etmiştir. Nitekim anketör gözlemleri, bazı çocuk ve gençlerin deprem etkisini inkâr etme veya olduğundan az gösterme eğiliminde olabildiğini ortaya koyuyor. Genel gözlem notlarında, bazı gençlerin depremden etkilenmediklerini, korkmadıklarını dile getirdikleri; ancak özellikle küçük çocuklarda korku ve kaygının yüksek olduğunun gözlemlendiği belirtilmiştir. Yani bir kısım ergen, belki güçlü görünme veya travmayı bilinç dışında bastırma amacıyla “hiç korkmadım” diyebilmektedir. Bu noktada cinsiyet faktörü dikkat çekicidir.

Cinsiyet Farkı: Kız ve oğlan çocukların psikolojik etkilenme beyanlarında belirgin farklılıklar vardır. Kız çocukların %52,4’ü “çok etkilendim” derken bu oran oğlan çocuklarında %38,5 olarak kaydedilmiştir. Benzer şekilde “hiç etkilenmedim” diyen erkek çocuk oranı %15,6 iken kızlarda sadece %7,8’dir. Bu veriler, kız çocuklarının deprem travmasını ifade etmede daha açıksözlü olduğunu veya gerçekten daha fazla etkilendiklerini göstermektedir. Oğlan çocukları ise duygusal etkiyi olduğundan az gösterme eğiliminde olabilir; nitekim “az etkilendim” diyenlerin oranı erkeklerde (%21,6) kızlara kıyasla (%12,2) daha yüksektir.

Toplumsal cinsiyet normları gereği erkek çocukların korku, üzüntü gibi duyguları ifade etmekten kaçınması olasıdır. Nitel gözlemler de bunu destekler niteliktedir: Gaziantep'te anketörler, 15 yaş üstü erkek çocukların deprem korkusunu pek dile getirmediğini, onun yerine “hayat şartlarının zorluğu” ve geleceğe dair kaygıları konuştuklarını not etmişlerdir. Hatta 15 yaş üstü bazı çocuklar (özellikle erkekler) “okumanın anlamsız olduğu” gibi ifadeler kullanmış, meslek sahibi olmanın zorluğundan dem vurarak eğitim dışında iş hayatına yönelmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu yaklaşım, bir bakıma duygusal travmanın farklı bir dışavurumudur: Korkuyu kabul etmek yerine, “güçlü olup çalışmaya atılma” tutumu görülmektedir. Diğer yandan kız çocukları duygusal reaksiyonlarını (korku, ağlama vs.) daha fazla ifade etmiş ama aynı zamanda eğitimlerine

devam etme oranları da daha yüksek seyretmiştir (kızların sadece %7,8'i hiç etkilenmedim diyebilmişken erkeklerin %15,6'sı dedi; bu, erkeklerin bir kısmının duygusal etkiyi reddettiğini düşündürüyor). Psikolojik Semptomlar: Depremden etkilendiğini söyleyen çocuklara, “Etkilendiyseniz nasıl etkilendiniz?” şeklinde spesifik belirti ve duygu durumları sorulmuştur. Burada çocuklara çeşitli ifadeler sunulmuş ve “Evet/Hayır” şeklinde bu belirtileri yaşayıp yaşamadıkları

sorulmuştur. Elde edilen veriler, deprem travmasının çocuklarda çok boyutlu tezahürleri olduğunu gösteriyor:

- **Korku geliştirme:** Çocukların %89,6'sı “korku geliştirdim” ifadesine Evet demiştir. Yani neredeyse tüm çocuklar deprem sonrasında belirgin bir korku duygusuna kapıldıklarını kabul etmektedir. Bu korku, deprem anına ve sonrasına dair olabilir; evlerinin yıkılmasına, artçı sarsıntılara veya sevdiklerini kaybetme endişesine dair olabilir.
- **Kaygı geliştirme:** “Kaygı geliştirdim” ifadesine %77,8 Evet yanıtı verilmiştir. Kaygı (anksiyete), korkudan biraz farklı olarak sürekli bir endişe hali, geleceğe dair belirsizlik hissi olarak yorumlanabilir. Bu oranın yüksekliği, depremin çocuklarda kalıcı bir endişe haline yol açtığını gösterir.
- **Güvensizlik hissi:** “Kendimi güvensiz hissetmeye başladım” anlamına gelebilecek ifade için %63,9 Evet oranı vardır. Çocukların üçte ikisi, artık çevrelerine veya hayatlarına dair bir güvensizlik duygusu taşıdığını belirtmektedir. Bu, özellikle deprem gibi beklenmedik bir felaket yaşamış olmanın getirdiği bir travmadır: Çocuk, dünya ile ilgili temel güven duygusunu sarsılmış hissederek.
- **İçe kapanma:** “İçime kapandım” diyenler %48 gibi yarı yarıya bir orandadır (tam olarak %48,0 Evet). Yani çocukların neredeyse yarısı depremden sonra kendi içine kapanma, duygularını paylaşmama, belki arkadaşlarıyla daha az iletişim kurma gibi davranış değişiklikleri yaşadığını söylüyor.
- **Ani ve yüksek seslere tepki:** Bu belirti de çok yaygındır; çocukların %65,7'si ani ve yüksek seslere irkilme/tepki geliştirdiğini belirtmiştir. Bu, tipik bir travma belirtisidir; deprem anındaki gürültü, sarsıntı, çığlık gibi seslerin izleri, çocukların sinir sisteminde yer etmiş; benzer bir yüksek seste yeniden yaşıyormuş gibi irkilme refleksi ortaya çıkmaktadır.

• **Alınganlık:** Çocukların %50,1'i "alıngan oldum" (her şeye çabuk kırılma, duygusal hassasiyet) derken, %49,9'u olmadım demiştir; yani yarı yarıya bir durum söz konusudur. Bu da deprem travmasının bir kısım çocukta duygusal hassasiyeti artırdığını gösterir.

• **Nedensiz ağlama:** "Sebepli veya sebepsiz ağlama krizleri yaşama" ifadesine %48,6 Evet yanıtı alınmıştır. Yani çocukların yarıya yakını zaman zaman kendini tutamayarak ağladığını, bazen ortada belirgin bir neden yokken bile ağlama hissinin geldiğini belirtmiştir. Bu da travma sonrası sık görülen bir duygusal boşalma ve hüzün belirtisidir.

• **Hırçınlık / saldırganlık:** "Daha hırçın oldum, şiddet eğilimi geliştirdim" diyenler %44,3 oranındadır. Yaklaşık her iki çocuktan birinin öfke patlamaları veya agresif davranışlar sergilediği anlaşılmaktadır. Travma sonrası özellikle ergenlerde görülebilen bir durumdur; yaşanan haksızlık ve kayıp duygusu, dışa vurumunu hırçınlık olarak bulabilir.

Bu veriler birlikte değerlendirildiğinde, deprem sonrası çocuklarda yaygın bir travma belirtisi profili olduğu söylenebilir. En yaygın üç belirti korku, kaygı ve güvensizlik olarak öne çıkmaktadır. Nitekim anketör gözlemleri de bunu doğrular şekilde: Özellikle küçük yaştaki çocuklar arasında deprem korkusunun çok yoğun olduğu, en ufak bir seste irkilme davranışının gözlemlendiği bildirilmiştir. 7-8 yaşlarındaki çocuklar hala tekrar deprem olacakmış gibi davranmakta, tek başlarına uyuyamamakta ve sürekli anne babalarıyla uyumak istemektedir. Bu durum, yukarıda nicel olarak belirtilen korku, kaygı ve güvensizlik hislerinin canlı bir yansımasıdır. Diğer yandan ergenlerde daha farklı bir psikososyal etki görülmüştür: 15 yaş üstü çocuklar depremden korkmadıklarını söyleseler de, "bu ülkede gelecekte ne yapacakları" konusunda ve "hayatlarını nasıl sürdürecekleri"

konusunda derin bir kaygı taşıdıkları gözlemlenmiştir. Yani onların korkusu depremden ziyade deprem sonrası yalnızlık, belirsizlik, ekonomik zorluklardır. Bu da aslında kaygı belirtisinin farklı bir yansımasıdır. Kimi ergen, travmaya tepki olarak “olgunlaşmış” bir duruş sergilediği izlenimini verirken özünde ciddi bir gelecek endişesi taşımaktadır.

Psikososyal Destek ve Yardımlar: Böylesine yaygın travmatik belirtiler gösteren çocuklara ulaşan psikososyal destek hizmetlerinin düzeyi ne yazık ki çok düşüktür. Anketin önemli sorularından biri “Depremden sonra hangi destekleri aldınız?” şeklindedir. Bu soruda çocuklara bir dizi destek kalemi sayılmış ve her biri için “Evet/Hayır/Kısmen aldım” biçiminde cevaplar alınmıştır. Bu kalemler içinde psikolojik destek de bulunmaktadır. Veriler, maddi yardımların bir ölçüde yaygın olsa da psikolojik desteğin neredeyse yok denecek kadar az sunulduğunu göstermektedir.

- **Psikolojik destek:** Çocukların %87,3’ü herhangi bir psikolojik destek almadığını, %2,1’i ise kısmen aldığını (belki bir-iki görüşme veya sınırlı bir etkinlik) söylemiştir. Yani her 10 çocuktan 9’u profesyonel bir ruh sağlığı desteğiyle buluşmamıştır. Bu son derece düşük bir orandır ve ÇHS’nin “sağlık hizmetine erişim” hakkı ile “rehabilitasyon” başlığında (madde 39) öngördüğü yükümlülükler bakımından ciddi bir eksikliğe işaret eder. Madde 39, “herhangi bir istismar, sömürü, işkence veya savaştan etkilenen çocukların rehabilitasyonu”ndan bahsetse de, geniş anlamıyla travma yaşamış çocukların toplumsal ve psikolojik rehabilitasyonu da bunun kapsamına girer. Deprem de bu bağlamda ele alınabilir ve çocukların psikolojik iyileşme süreçlerinin desteklenmesi devletin ve destek kuruluşlarının görevidir. Ancak veriler, bu görevin yerine getirilmediğini göstermektedir.

• **Barınma desteği (konteyner/çadır):** Çocukların %78'i konteyner veya çadır desteği aldık demıştır. Bu, deprem sonrası acil barınma ihtiyacının büyük ölçüde karşılandığı anlamına gelir. Nitekim barınma verilerinde gördüğümüz konteynerde yaşayan yüksek oranın bir yansımasıdır. %20,1'i barınma desteği almadığını belirtmiş (muhtemelen kendi evinde kalanlar veya akrabalarında kalanlar), %1,9'u kısmen aldığını söylemiştir. Barınma desteğinin bu düzeyde yaygın olması olumludur ancak konteyner kentlerde yaşamın uzun sürmesi farklı sorunları beraberinde getirmektedir (mahremiyet eksikliği, hijyen sorunları, kalabalık ortam vb.) Adıyaman konteyner kentinde yapılan gözlem, ilk dönem gelen yardımların zamanla azaldığını, ailelerin giderek daha fazla muhtaç hale geldiğini aktarmaktadır. Yani konteyner sağlanması sorunu bitirmemektedir; konteynerdeki yaşam koşullarının sürdürülebilir olmaması, psikososyal gerilimlere de yol açmaktadır.

• **Gıda/Giyim desteği:** Çocukların %61,9'u gıda veya giyim yardımı aldık demıştır. %34,4'ü almadığını, %3,7'si kısmen aldığını belirtmiştir. Bu da deprem sonrası yardım faaliyetlerinin büyük bölümünün ilk etapta gıda ve kıyafet dağıtımına odaklandığını gösterir. Yine de her üç çocuktan birine bu tür yardımlar ulaşmamıştır; belki ihtiyaç duymadıkları için (örneğin kendi olanakları ile halledebildikleri için) ya da dağıtımlar herkese yetişmediği için. Özellikle üzerinden zaman geçtikten sonra bu yardımların azaldığı Adıyaman gözleminden anlaşılmaktadır.

• **Para desteği:** Nakdi yardım alan çocuk oranı %27,1'dir. Çoğunluk (%69,8) para desteği almadığını söylemiştir; %3,1 kısmen almıştır. Para desteği, genellikle daha az kurumsal ve daha çok STK'ların veya devletin belli programlarının işi olabilir. Oranın düşüklüğü, belki de yardımların daha çok ayni (malzeme) olarak yapıldığına işaret eder. Ancak bazı ailelere nakit yardım (mesela sosyal yardım) ulaştığını da anlıyoruz (%27,1).

• **Oyun alanı desteği:** “Oyun oynayabileceğimiz yer desteği” ifadesini %14,2 oranında çocuk “evet aldım” şeklinde yanıtlamıştır. Bu oldukça dūřuk bir orandır. Çocukların %83,7’si böyle bir destek almadığını, %2,1’i kısmen aldığını söylemiştir. Çocuk dostu alanlar, psikososyal desteğin bir parçası olarak birçok afette kurulmaya çalışılır. Ancak bu bölgede görünen o ki her 7 çocuktan sadece 1’i, kendisine oyun oynayabileceği özel bir alan sağlanmadığını belirtmiştir. Nitekim nitel veriler de konteyner kentlerde güvenli oyun alanlarının olmamasının çocuklar açısından büyük bir problem olduğunu vurgular. Adıyaman’daki gözlemde, sinema, tiyatro gibi eğlencelerin olmadığı ama çocuklarca çok talep edildiği; düzenlenen bazı atölye/etkinliklerin sürelerinin kısa tutulduğu ve tekrarlanmadığı için yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Çocuklar özellikle oyun, resim ve eğitim atölyelerine ilgi göstermiş ancak bunların sürekliliği olmadığı için tatminsizlik yaşanmıştır. Bu tablo, oyun alanı desteği aldığını söyleyen %14,2’lik kesimin ötesinde, aslında çok daha geniş bir çocuk grubunun oyun ve sosyal etkinlik ihtiyacının karşılanmadığını ortaya koyuyor. Oyun hakkı (ÇHS md.31) sadece eğlence değil aynı zamanda çocukların travmayı atlatması için de kritik önemdedir. Çocuklar oyunla duygularını ifade eder, stres atar, normalleşir. Bu nedenle, bu alandaki boşluk önemli bir hak eksikliği olarak not edilmelidir.

• **Eğitim desteği:** Çocukların %32,9'u eğitim desteği aldığını belirtmiştir. Burada eğitim desteğinden kasıt, muhtemelen okul malzemesi yardımı, telafi kursları, burs veya kırtasiye desteği gibi kalemler olabilir. %64'ü eğitim desteği almadığını, %3,1'i kısmen aldığını söylemiştir. Depremde okulların bir süre kapalı kaldığı, ardından konteyner okullar veya diğer illerde misafir öğrenci uygulamalarıyla eğitim devam ettiği düşünüldüğünde, her üç çocuktan birine bir şekilde eğitim desteği ulaşmış olması fena bir oran değil gibi görünebilir. Ancak eğitime hiç ara vermeden devam edenler bile örneğin tablet, internet, okul gereci gibi ek desteklere ihtiyaç duymuş olabilir. Bu desteği alamayan %64'lük kesim içinde muhtemelen kendi kendine idare edenler de vardır, gerçekten ihtiyacı olup da ulaşamayanlar da. Öte yandan, eğitim desteği alan %32,9 içinde, belki deprem nedeniyle okulunu değiştiren veya telafi programına alınan öğrenciler de olabilir. Bu konu, eğitime erişim bölümüyle de bağlantılıdır. Hatırlanacağı üzere, çocukların %4,2'si okula devam etmediğini söylemişti. Bu çocuklar muhtemelen en kırılgan gruptur ve eğitim desteğine en çok ihtiyaç duyan kesimdedir. Bu bulgu, bize eğitim desteği çalışmalarının en azından bir kısım çocuğa ulaştığını ancak yine de yeterli olmadığını göstermektedir.

Psikososyal İyilik Hali ve Haklar: Yukarıda sayılan destek kalemlerini bir bütün olarak yorumladığımızda ortaya çıkan tablo şudur: Deprem sonrası çocukların barınma ve temel maddi ihtiyaçları konusunda belli ölçüde destek sağlanmışken (konteyner, gıda yardımı), manevi ve gelişimsel ihtiyaçları konusunda büyük eksikler vardır. Raporda da vurgulandığı gibi bu veriler çocukların psikolojik, maddi ve ekonomik ihtiyaçlarının; oyun ve eğitim gibi haklarını içeren desteklerden ciddi anlamda yoksun kaldığını göstermektedir. Sunulan destekler daha çok fiziksel iyilik haline odaklanmış; “iyi ve güvende olma hallerinin” sadece sınırlı düzeyde gözetildiği ortaya çıkmıştır. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 39. maddesi, travma yaşayan çocukların fiziksel ve psikolojik iyileşmesi için gerekli önlemlerin alınmasını öngörür.

Oysa burada psikolojik iyileşme boyutu neredeyse ihmal edilmiştir. Ayrıca 31. madde gereği oyun ve dinlenme hakkı, 28. madde gereği eğitim hakkı da destek yoksunluğu nedeniyle tam anlamıyla hayata geçirilememiştir.

Nitel Gözlemlerin Işığında Psikososyal Durum: Anketör gözlemleri, rakamların anlattığı hikayeyi doğrular ve detaylandırır niteliktedir. Birçok gözlem notunda, çocukları depremin etkisinden korumaya ve onlara sosyal-duygusal destek sağlamaya yönelik girişimlerin oldukça sınırlı kaldığı vurgulanmıştır. Çocukların neredeyse hepsi, eğlence ve sosyalleşme imkânlarının olmadığı bir ortamda büyümektedir. Gaziantep ve Malatya gibi illerde çocuklar, şehirlerinin gördüğü zarardan ötürü orada yaşamak istemediklerini, imkan olsa başka bir yerde yaşamak istediklerini dile getirmiştir. Bu istek, bulundukları ortamda psikolojik olarak rahat hissedemediklerinin göstergesidir. “Şehrin tehlikeli olduğunu düşündüklerinden başka yerde yaşamak istemek”, çocuğun kendi vatanında yerinden edilmesinin psikolojik etkisini yansıtır. Uzmanlar, travma sonrası mekan değişiminin kişinin kaçınma davranışlarından biri olabileceğini belirtir; çocuklar da bu mekanlarda kalmaya devam ettikçe travmayı hatırlatan uyarılarla (yıkık binalar, artçılar, anılar) yüz yüze gelmektedir. Öte yandan, aile içi bağların güçlenmesi de bir baş etme mekanizması olarak gözlemlenmiştir. Hatay’da aileleriyle görüşülen çocukların, deprem sonrasında ebeveynlerine daha fazla bağlandıkları aktarılmıştır. Özellikle okula yeni başlayan küçük çocuklar dahil, çocuklar “deprem anında anne-babamız bize yetişemezse” endişesi taşımaktadır. Bu nedenle aile büyükleriyle kalmanın, geniş aile ortamında olmanın kendilerini daha güvende hissettirdiğini söylemişlerdir. Bu anlatılar, anket verilerindeki “aile yanında kendini güvende hisseden %93,5” bulgusunu anlamlandırıyor: Çocuklar, güvenliği devlette ya da çevrede değil ailenin koruyuculuğunda aramaktadır. Aile içi güvenlik duygusu yüksek olsa da, bu çocukların dış dünyaya güveninin sarsıldığı anlaşılmaktadır. Bu da uzun vadede sosyal ilişkiler kurma, toplumsal katılım gibi alanlarda sıkıntı yaratabilir.

Psikososyal Destek İhtiyacının Altını Çizen Örnek: Malatya saha gözleminde bazı aileler, çocuklarının korkmaya devam ettiğini ve birçok travmatik sürecin hala aşılamadığını belirtmiştir. Birçok çocuğun hiç psikolojik tedavi almadığı veya alamadığı, hala depresmin etkilerini üzerinde taşıdığı gözlemlenmiştir. Bu ifadeler, sayılarla gördüğümüz %10,6'lık psikolojik destek alma oranının ne anlama geldiğini canlı bir biçimde gösteriyor: Her 9 çocuktan 8'i adeta kendi haline bırakılmış durumdadır. Bu çocuklar sadece manevi değil maddi destekten de mahrum kalmıştır, deniyor. Yani ailesini kaybetmiş, evini kaybetmiş ya da ekonomik zorluk içinde olan çocuklar hem psikolojik hem maddi açıdan destek bekliyor. Malatya'da da çocuklar için eğlenecek, rahatlayacak alanların olmaması, neredeyse hepsinin başka yerde yaşamak istemesi gibi Gaziantep'tekine benzer bulgular not edilmiştir. Tüm bu nitel veriler, psikososyal iyileşme sürecinin yetersiz kaldığını ve çocukların temel güven duygusunun yeniden tesis edilemediğini göstermektedir.

Hak İhlali Boyutu: Psikososyal etkiler ve desteklerin yetersizliği, bir hak perspektifinden ele alındığında, "her çocuğun mümkün olan en yüksek sağlık standardına ulaşma hakkı" (madde 24) ile "rehabilitasyon ve sosyal yeniden entegrasyon hakkı" (madde 39) bağlamında ciddi boşluklara işaret eder. Ayrıca eğitim hakkı (madde 28) ve oyun hakkı (madde 31) da psikososyal desteğin eksikliğinden dolayı olarak etkilenir: Travma sonrası destek alamayan bir çocuk okula odaklanmakta zorlanabilir, oyun oynamaya isteksiz olabilir veya davranış sorunları geliştirebilir. Nitekim gözlemlerde belirtildiği gibi bazı çocuklar okulu bırakmayı düşünmekte veya anlamlı görmemektedir. Bu, travma ve gelecek kaygısının bir sonucudur ve eğer psikososyal müdahale yapılmazsa çocuk eğitim hakkından da mahrum kalma riskiyle karşı karşıya kalır.

Özetle, deprem bölgesinde çocukların psikolojik açıdan büyük sarsıntı yaşadığı ancak bu sarsıntıyı atlatmaları için gereken desteği alamadıkları net bir biçimde görülmektedir. Veriler arasında belki en çarpıcı uçurum, psikososyal ihtiyaç ile destek arasındaki farktır: %89 korku yaşayan çocuk – sadece %10 destek alabilen çocuk.- Bu uçurum, hak temelli bakışla, çocukların “korunma ve iyileşme” hakkının ihlali anlamına gelmektedir. Raporun sonuç ve öneriler bölümünde de ilk sıralarda bu eksikliğe vurgu yapılmış; “çocuklar ve aileleri için erişilebilir ve etkili psikososyal destek hizmetleri sağlanmalı, depremin psikososyal, ruhsal, bedensel etkilerinin iyileştirilmesi için faaliyetler planlanmalı” denilerek çözüm önerilmiştir. Psikososyal destek, sadece terapi sunmakla kalmayıp çocukların hayatına bir nebze olsun normallik getirecek sosyal ve kültürel faaliyetleri de içerir. Bu nedenle raporda ayrıca, spor ve sanat faaliyetlerine uygun alanlar sağlanması, düzenli festivaller, sinema-tiyatro etkinlikleri organize edilmesi gibi öneriler de yer almaktadır. Bu tür etkinlikler hem oyun/eğlence hakkını gerçekleştirir hem de travma sonrası çocukların rehabilitasyonuna katkı sağlar.

Sonuç olarak, depremin psikososyal etkileri alanında veriler ve gözlemler, çok yüksek düzeyde bir travma ve stres altında olma halini, buna karşın çok düşük düzeyde desteklenmeyi ortaya koymaktadır. Bu durum, bölgedeki çocukların uzun vadeli ruh sağlığı ve toplumsal uyumu açısından alarm vericidir. Eğer gerekli müdahaleler yapılmazsa, bugün travma yaşayan çocukların bir kısmı ileriki yıllarda kalıcı psikolojik sorunlar, eğitim kayıpları ve sosyal entegrasyon zorlukları yaşayabilir. Bu nedenle, analiz bulguları ışığında psikososyal destek mekanizmalarının acilen güçlendirilmesi bir hak ve politik bir zorunluluktur.

Eğitim, Oyun ve Katılım Hakları Analizi

Deprem, çocukların eğitim hayatında kesintilere yol açmış; aynı zamanda oyun oynama imkânlarını, sosyal etkinliklere katılımını ciddi şekilde sınırlandırmıştır. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. maddesi eğitim hakkını, 31. maddesi ise dinlenme, oyun ve katılım hakkını güvence altına alır. Afet durumlarında bu hakların korunması, çocukların normal gelişim seyrine dönmeleri için hayati önemdedir. Bu bölümde deprem bölgesindeki çocukların eğitim durumları, çalışma (çocuk işçiliği) ile ilişkisi, oyun ve boş zaman aktivitelerine erişimleri ve kendi hayatlarına dair kararlara katılım imkanları analiz edilmektedir.

Eğitime Devam ve Okul Terki: Önceki demografi bölümünde de belirtildiği gibi araştırmaya katılan çocukların %95,8 gibi çok büyük bir bölümü okula devam ettiğini belirtmiştir. Bu son derece olumlu bir göstergedir; zira büyük afetlerin ardından eğitim-öğretimde uzun aksamlar, terkler beklenebilirken iki yıl içinde bölgedeki çocukların neredeyse tamamı yeniden eğitim sistemine dahil olabilmıştır. Ancak detaylı baktığımızda, %4,2'lik okul dışında kalmış bir kesim olduğunu görüyoruz. Bu küçük görünen oran, pratikte yüzlerce çocuğa denk gelir. Bu çocuklar hangi sebeplerle okula devam edememiştir sorusu önem kazanmaktadır. Çalışmada, doğrudan “neden okula gitmiyorsunuz?” sorusunun yanıtları verilmemiş olsa da, dolaylı olarak bazı ipuçları bulunmaktadır.

Bir ipucu, çocuk işçiliği konusudur. Araştırma, çocuklara “şu an çalışıyor musunuz?” diye sormuş ve çocukların %5,9'u evet çalışıyorum demiştir. Bu, yaklaşık her 17 çocuktan 1'ine denk gelir. %94'lük büyük kesim çalışmadığını belirtmiştir ki bu beklenen bir durumdur; zira örneklemin önemli bölümü hala öğrenci yaşındadır. Ancak burada kritik olan, çalışan o %5,9'luk kesimin eğitim durumudur. Verilere göre lise öğrencisi veya mezunu görüşmecilerin %10,1'i çalıştığını belirtmiştir; ortaokul öğrencilerinde bu oran %0,7, ilkokul öğrencilerinde ise %0'dır. Yani çalışan çocukların neredeyse tamamı 15-18 yaş aralığındaki ergenlerdir. Bu çocukların bir kısmı okulu bırakmış olabilir ya da okula devam ederken aynı zamanda çalışmak zorunda kalıyor olabilir.

Nitekim “eğitime devam ediyor musunuz?” sorusuna hayır diyen %4,2 ile “çalışıyor musunuz?” sorusuna evet diyen %5,9'luk grubun örtüşmesi muhtemeldir. Deprem gibi ailelerin ekonomik durumunu altüst eden bir felaketin ardından, bazı ergenlerin aile bütçesine katkı sunmak veya kendi geçimini sağlamak için eğitimden kopup çalışma hayatına atılması bilinen bir risktir. Bu araştırmada da çalışan çocukların üçte ikisinin depremden önce çalışmadığı, deprem sonrası dönemin çocukları çalışmaya ittiği açıkça ifade edilmektedir.

Çalışan çocuklara sorulan “Depremden önce de çalışıyor muydunuz?” sorusuna %61,3 “hayır” demiştir. Yalnızca %38,7'si depremden önce de çalışıyordu. Yani çalışan her 10 çocuktan yaklaşık 6'sı, deprem sonrası dönemde çalışmaya başlamış görünüyor. Bu son derece önemli bir bulgu: Deprem, çocuk işçiliğini artıran bir etkiye sahip olmuştur. Raporda da “bu da deprem sonrası sürecin çocukları çalışmaya ittiğini göstermektedir” şeklinde yorum yapılmıştır. Bu çocuklar muhtemelen eğitimlerinden feragat ederek (ya tamamen bırakarak ya da okulu aksatarak) iş hayatına atılmıştır.

Çocuk İşçiliği ve Eğitimden Kopma: Çalışan çocukların hangi işlerde çalıştığı ve neden çalıştığına dair veriler, eğitim hakkının ihlaline ilişkin durumu netleştirir. “Evet ise hangi işi yapıyorsunuz?” sorusuna çalışan çocukların %45,2’si çırak, %29’u işçi, %19,4’ü garson, %3,2’si terzi, %3,2’si çiftçi şeklinde yanıtlar vermiştir. Bu işler genel olarak bedensel emek gerektiren, vasıfsız veya yarı-vasıflı işlerdir. “Çırak” ve “işçi” gibi yanıtlar, sanayi sitelerinde, atölyelerde veya inşaat/tarım gibi sektörlerde çalışmayı işaret edebilir. Bu işler tam zamanlı ise çocukların okula gitmesi neredeyse imkansızlaşır; yarı zamanlı olsa dahi eğitimlerini olumsuz etkiler. Nitekim Gaziantep gözleminde, bazı erkek çocukların okul yerine elektrik tamiri gibi işlerde çalışmak istediği, “hayat şartlarından dolayı ailelerine destek olmak amacıyla” bu isteği taşıdığı belirtilmiştir. Bu ifade, çocuk işçiliğinin arkasındaki motivasyonu anlamamızı sağlar: Aileye ekonomik destek ve geçim kaygısı.

Araştırmada “Çalışmanızın nedeni nedir?” sorusu da çalışan çocuklara yöneltilmiştir. Yanıtlar beklendiği gibi ekonomik zorunlulukları ön plana çıkarmıştır: Çalışan çocukların %54,8’i “aileme destek olmak için” yanıtını vermiştir. %22,6’sı “kendi tercihim” dese de bunun da muhtemelen ailevi duruma dayandığı düşünülebilir (belki ailesine yük olmama arzusu veya kendi ihtiyaçlarını çıkarmak istemesi). %12,9’u “büyüdüğüm için” çalıştığını, %6,5’i “deprem nedeniyle yaşadığımız ekonomik kayıplar” dediğini, %3,2’si ise yanıt vermediğini belirtmiştir. Burada özellikle “deprem nedeniyle ekonomik kayıplar” ifadesini seçen çocuklar (%6,5) dikkat çekicidir, çünkü doğrudan felaketin sonucunda çalışmak zorunda kaldıklarını ifade etmektedirler.

Ancak “aileme destek” diyen %54,8’in içinde de aslında pek çoğu deprem yüzünden yoksullaşan ailelerine katkı sunmak zorunda kalmıştır. Dolayısıyla, çalışan çocukların önemli bir bölümü, aile ekonomisi sarsıldığı için eğitim hakkından feragat ederek iş hayatına atılmak zorunda kalmıştır. Bu durum, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 32. maddesi (çocukların ekonomik sömürüden korunması) ile doğrudan ilgilidir. Ayrıca dolaylı olarak 28. madde (eğitim hakkı) ihlalidir, çünkü çocuk işçiliği çocukları okuldan alıkoymaktadır.

Eğitimde Kalabilen Çocuklar: Okula devam eden %95,8’lik kesimin içinde de elbette farklı zorluklar söz konusu olabilir. Örneğin, deprem nedeniyle bir süre okuldan uzak kalan çocukların öğrenme kayıpları olmuştur. Kahramanmaraş’taki gözlemlerde, ebeveynlerin eğitim durumunun kısmen iyileşmiş görünse de deprem öncesiyle çok fark olmadığı şeklinde görüş belirttikleri hatta öğretmenlerle yapılan görüşmelerde deprem öncesi ve sonrası eğitim anlamında fark olmadığına dile getirildiği not edilmiştir. Bu ifadeler, eğitimin tekrar başlamış olmasının kalite anlamında sorunları çözmediğini ima etmektedir. Zaten bölge, deprem öncesinde de eğitimde bazı sorunlar yaşıyor olabilir (örneğin okul terki, kalite düşüklüğü). Deprem bu sorunları derinleştirmiş ancak telafi çabaları henüz istenen seviyede sonuç vermemiş gibi görünmektedir. Yine de, okulda olan çocukların en azından güvende ve meşgul olduklarını, rutinlerinin kısmen de olsa geri geldiğini söyleyebiliriz. Bu, psikososyal açıdan da önemli bir koruyucu faktördür.

Bu nedenle, eğitimine ara vermiş çocukların tekrar okula kazandırılması çok kritik bir hedeftir. Raporun önerilerinde de “eğitimini yarım bırakmış çocukların eğitime erişimini sağlayacak projeler geliştirilmesi, eğitime erişemeyen çocuklar için sosyal ve ekonomik destekler sağlanması” tavsiye edilmektedir. Bu, yukarıda analiz ettiğimiz çocuk işçiliği ve okul terki sorununa doğrudan bir yanıttır: Ailelere ekonomik destek ve çocuklara telafi eğitim imkanı sunulmazsa, bu çocuklar eğitim hakkından mahrum kalmaya devam edeceklerdir.

Oyun ve Boş Zaman: Çocukluk, sadece eğitim değil aynı zamanda oyun oynama, dinlenme, sosyal etkinliklere katılma dönemidir. Deprem bölgesinde çocukların oyun/eğlence hakları ciddi biçimde kısıtlanmıştır. Anket bulguları, ev ortamı dışında çocukların oyun oynayabilecekleri alanların çok yetersiz olduğunu göstermektedir. “Oyun oynayabiliyor musunuz?” sorusuna çocukların %69,2’si evet demiştir. Bu demektir ki yaklaşık %30’u oyun oynayamamaktadır. “Oyun oynayabileceğiniz bir alan (yer) var mı?” sorusuna evet diyenler %60,8’dir. Yani çocukların %39,2’sinin oyun oynayabileceği uygun bir alanı yoktur. Bu alan evin içi olabileceği gibi dışarıda park, bahçe, sokak vb. de olabilir. Depremde güvenli alanlar azaldığı için muhtemelen parklarda, bahçelerde oynama imkanı çok düşüktür. Nitekim Hatay gözleminde çocuklar güvende hissettikleri yer olarak park olmadığından sokak ve bahçeyi belirtmişlerdir. Yani aslında park olması gereken yerler yok; çocuklar mecburen sokakta, enkaz alanlarının yakınında belki de oynamaktadır.

Deprem sonrası süreçte uzaktan eğitim, online iletişim gibi gereklilikler de olduğu düşünülürse, bu cihazlara erişim bir hak haline dönüşmektedir. Ancak burada gözden kaçmaması gereken husus, cinsiyet farkı olabilir. Kız çocukların özellikle muhafazakar çevrelerde dijital cihazlara erişimi kısıtlanabilir. Rapor önerilerinde “kız çocukları başta olmak üzere tüm çocukların telefon, tablet, bilgisayar gibi dijital aletlere erişimi sağlanmalı” denmesi bu gözleme dayanıyor. Yani kızlar arasında dijital uçurum olabilir. Erişimi olmayan %5’lik kesimin önemli bir bölümü kız çocukları olduğu gözlemlenmektedir. Bu da bilgi ve iletişim hakkı açısından bir eşitsizlik konusudur.

Güvenli Alan ve Katılım: Çocukların oyun oynarken, sokakta, okulda kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri, onların katılım hakları ve sosyal hayata dahil olabilmeleriyle yakından ilgilidir. Veriler, daha önce de değindiğimiz gibi çocukların sokakta kendini güvende hissetme oranının sadece %38,7 olduğunu göstermektedir.

Oyun oynarken güvende hissetme %61,8’dir. Bu demek oluyor ki çocukların hatırı sayılır bir bölümü dış mekanlarda tedirginlik yaşamaktadır. Bu durumda, çocukların evden çıkıp arkadaşlarıyla oynaması, spor yapması, toplumsal etkinliklere katılması kısıtlanır. Ailelerin de çocuklarını dışarı göndermekte tereddüt edeceği düşünülebilir. Nitekim aileler de güvenlik kaygısını paylaşmaktadır; Kahramanmaraş gözleminde ebeveynlerin de çocuklar kadar güvenlik endişesi içinde olduğu vurgulanmıştır. Bu durumda, çocuğun katılım hakkı (kendi yaşantısına dair karar süreçlerine ve sosyal yaşama katılması anlamında) sekteye uğrar. Örneğin, bir çocuk sokakta güvende hissetmiyorsa, mahallesindeki etkinliklere katılamayacak, belki okul dışı aktivitelere gidemeyecektir.

Katılım hakkının bir diğ er boyutu, çocukların kendilerini ifade etmesi ve karar süreçlerine dahil olmasıdır ( HS md.12 ve md.13). Bu konuda anket, çocukların kendi hakları ve bu haklara erişimleri konusundaki farkındalığını ölçmüş ve dolaylı olarak katılıma dair ipucu sunmuştur. Elde edilen bulgular oldukça ilginçtir: Çocukların önemli bir kısmı, kendilerine sayılan hakların çoğunun “ ocuk hakkı” olduğ unu bilmektedir.  rneğ n, barınma hakkının bir  ocuk hakkı olduğ unu %84,9’u, eğitim hakkını %87,8’i, sağlık hakkını %87,4’  doğru biçimde tanım-lamıştır. Oyun ve eğlence hakkı diyenler %87,6; ifade özgürlüğü hakkı diyenler %86,9; şiddetten korunma hakkı diyenler %87,3; sömürüye karşı korunma %85,6 çıkmıştır. En düşük oranlar ise ebeveyn bakım hakkı (%70,9) ve engellilik durumunda özel bakım hakkı (%79,8) olmuştur. Bu sonuçlar gösteriyor ki, deprem sonrası dönemde çocuklara yönelik bazı hak bilgilendirme çalışmaları yapılmış olabilir. Zaten gözlemlerde de belirtildiği üzere çocukların önemli bir kısmının depremden sonra  ocuk hakları konusunda bilgilendirildiği ve haklarının önemli bir kısmını (tam olmasa da) bildiği anlaşılmaktadır. Bu farkındalık, çocukların kendi durumlarını hak temelli değerlendirebilmeleri açısından değerlidir.

Ancak bölgede  ocuk katılım mekanizmaları henüz yeterince gelişmemiştir. Raporun  neril-erinin 14. maddesinde de “ ocukların kendilerini ilgilendiren tüm konularda karar alma süreçlerine aktif katılım sağlayacağı mekanizmalar oluşturulmalı ve denetlenmeli” denilerek bu eksikliğe dikkat çekilmiştir. şu anki durumda, bu anket çalışması bile belki çocukların sesini duyurabildiği nadir platformlardan biri olmuştur. Malatya’da saha araştırması yapılırken insanların “daha önce böyle bir çalışma yapılmadığını” dile getirmesi bu açıdan manidardır. Bu,  ocukların ve ailelerin seslerini duyan, sorunlarını hak temelli kayda geçiren çalışmaların çok az yapıldığını gösterir.

Dolayısıyla, katılım hakkı sadece tek tek çocukların aile içi veya okul içi kararlara katılımı değil, genel olarak afet yönetimi ve toplum planlamasında çocukların söz sahibi olmasını da içerir. Deprem sürecinde çocukların görüşleri, ihtiyaç beyanları çoğu zaman geri planda kalmıştır. Onların en çok ihtiyaç duydukları şeyler (oyun, psikososyal destek gibi) yetişkin gündeminde alt sıralarda yer almıştır. Katılım hakkının eksikliği, hakların diğer alanlardaki ihlallerini de görünmez kılma riskini taşır. Örneğin, çocuk eğer bir sorununu dile getiremezse, o sorun (ister okulda ister kampta) devam edebilir.

Sonuç olarak bu bölümde, deprem bölgesindeki çocukların eğitim haklarını büyük ölçüde geri kazandıkları ancak çocuk işçiliği nedeniyle risk altında olan bir kesim bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Bu kesimin tekrar okula döndürülmesi, hem ekonomik hem sosyal desteklerle mümkün olacaktır. Oyun ve eğlence hakkı ise halen ciddi oranda ihlal altındadır; çocukların güvenli oyun alanları yok, etkinlik imkanları sınırlı ve bu durum onların ruhsal iyilik hallerini de olumsuz etkilemektedir. Katılım ve ifade hakları konusunda çocuklar teorik bilgiye sahip görünseler de pratikte kendi hayatlarını etkileyen kararlarda söz sahibi değildirler. Bu, afet yönetiminde çocukların ihtiyaçlarının göz ardı edilmesiyle de bağlantılıdır. Rapor bulguları, çocukların “normal çocukluk deneyimlerine” dönebilmeleri için eğitimin yanı sıra oyun ve sosyal yaşam haklarının da inşa edilmesi gerektiğini kuvvetle göstermektedir. Bunun için de çocuk dostu mekânlar, etkinlikler ve en önemlisi çocukların sesine kulak veren mekanizmalar oluşturulması şarttır. Hak temelli açıdan değerlendirirsek, eğitim hakkı (md.28) alanında olumlu adımlar olsa da ekonomik sebeplerle bu haktan mahrum kalan çocuklar için özel önlemler alınması (ÇHS md.4 gereği) gerekmektedir.

Oyun hakkı (md.31) neredeyse topluca ihlal edilmiş durumdadır, bu hakkın hayata geçirilmesi için fiziksel altyapı (parklar, spor alanları) ve programlar (şenlikler, atölyeler) planlanmalıdır. Katılım hakkı (md.12) ise çocukların kendi yaşam koşullarının iyileştirilmesi sürecine dahil edilmesiyle ilgilidir ki önerilerde belirtilen çocuk meclisleri veya benzeri katılım yapıları bu ihtiyaca cevap verebilir. Raporun önerileri arasında “çocuklar için festival, sinema, tiyatro etkinlikleri, sportif müsabakalar planlanmalı” denmesi, aslında hem oyun/eğlence hakkına hem de katılıma (toplumla bütünleşmeye) yöneliktir.

Aile ve okul ortamında katılım konusuna da küçük bir not: Çocukların anket sorularını ebeveyn eşliğinde cevaplarken bile bir “göz ucu ile onay bekleme” davranışı sergilediği gözlemlenmiştir. Bu, çocukların kendi görüşlerini bile tam özgür ifade edemeyebileceğini, ailelerinin onayını aradığını gösterir. Bu durum, afetzede ailelerde korumacı tutumların artmasının bir sonucu olabilir. Katılım hakkının tam anlamıyla hayata geçmesi, hem aile içinde hem toplumsal düzeyde çocukların fikirlerini özgürce söyleyebilmeleriyle mümkündür. Genel olarak, deprem bölgesinde eğitim, oyun ve katılım hakları bakımından karışık bir tablo vardır: Eğitimde nicel olarak iyiye gidiş olsa da nitel sorunlar ve eşitsizlikler sürmekte; oyun hakkı büyük ölçüde ikinci plana itilmiş durumda; çocukların karar süreçlerine katılımı ise yok denecek kadar az. Bu alanlarda iyileşme sağlanmadığı takdirde, deprem sonrası büyüyen neslin gelişiminde kalıcı yaralar oluşabilir. Bu nedenle sonraki bölümde ele alınacak öneriler kısmında bu konulara özel vurgu yapılmıştır.

Ayrımcılık, Dil ve Kültürel Haklar

Deprem, tüm çocukları etkiledi ancak bazı çocuklar için ek dezavantajlar ve ayrımcılık riskleri söz konusudur. Özellikle göçmen/mülteci çocuklar, farklı etnik-dil kimliklerinden gelen çocuklar veya kız çocukları gibi gruplar, afetzede olmanın yanında kendi kimliklerinden ötürü de ayrımcılığa uğrama potansiyeline sahiptir. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesi, çocuk haklarının hiçbir ayırım gözetilmeksizin tüm çocuklar için geçerli olduğunu vurgular. Bu bölümde, deprem bölgesindeki çocukların ayrımcılık deneyimleri, anadil kullanımı ve kültürel hakları bağlamındaki bulgular analiz edilmektedir.

Bölgenin Etnik-Dil Çeşitliliği: Araştırmanın yapıldığı iller, demografik olarak Türkiye'nin farklı dil, kimlik ve inanç gruplarını barındıran bir mozaikini yansıtır. Hatay'da ve Adıyaman'da Arap Alevi nüfus, Gaziantep ve çevresinde Kürt nüfus gibi çeşitli topluluklar mevcuttur. Raporda da belirtildiği üzere, deprem bölgesi farklı dil, kimlik, inanç ve kültürlerin bir arada olduğu ancak aynı zamanda bu kimlik ve kültürlerin kamusal görünürlüğünün en aza indiği illeri de barındırmaktadır. Bu saptama, bölgedeki azınlık grupların kültürel haklarını tam anlamıyla yaşama geçirmekte zorlandıklarına işaret eder. Deprem öncesinde de mevcut olan bu durum, deprem sonrasında belki daha da belirgin hale gelmiş olabilir. Çünkü afetten etkilenen herkes gibi azınlık gruplar da hayatta kalma mücadelesine odaklanırken kültürel hak talepleri gündemde geri plana itilmiştir.

Anadil Kullanımı ve Farkındalığı: Çocuklara ilk olarak “Anadiliniz nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru, çocukların kendi dil kimliklerini algılayış biçimlerini ortaya koymak açısından ilginç sonuçlar vermiştir. Araştırma grubundaki çocukların %66,5’i anadilini Türkçe olarak ifade etmiştir; %24,2’si Kürtçe (Kurmancî), %6,9’u Arapça demiştir. %1,5’i anadilini bilmediğini söylemiş, %1’i ise yanıt vermek istememiştir. Bu rakamlar, bölgenin dilsel çeşitliliğini gösterir: Her dört çocuktan biri Kürtçe, yaklaşık her 15 çocuktan biri Arapça anadil bildiriyor. Ancak burada dikkat çeken nokta, bazı çocukların evde farklı bir dil konuşsa da anadil sorusuna Türkçe cevabı verme eğilimidir. Araştırmacılar, çocukların önemli bir kısmının evde/sokakta konuşulan dili değil de “resmi dili” anadil olarak söyleme ihtiyacı hissettiğini gözlemlemiştir. Hatta Türkçeden başka bir dil konuşan bir çocuğun “Anadilim Türkçe” demesi tipik bir örnek olarak aktarılmıştır. Bu durum, asimilasyon baskısı veya en azından toplumsal baskı nedeniyle çocukların kendi anadillerini ifade etmekten çekinebildiğini gösteriyor. Belki de çocuk, “Anadilim Kürtçe” dersem kötü karşılanır endişesi taşıyor veya bu kavramı tam olarak anlamıyor olabilir. Kimlik siyasetinin veya eğitim sisteminin etkisiyle, Kürtçe ya da Arapça konuşan birçok çocuk “benim anadilim Türkçe çünkü Türk vatandaşayım” gibi bir algıya sahip olabiliyor. Bu noktada şunu vurgulamalıyız: Çocuğun kendi kültürüne ve anadiline dair kimliğini özgürce ifade edebilmesi de bir haktır (ÇHS md.30, azınlık ve yerli halklara mensup çocukların kendi kültürünü yaşama hakkı).

“Ailenizde çoğunlukla hangi dilde konuşulur?” sorusu, anadil sorusunu desteklemek için sorulmuştur. Bu soruya çocukların %83,9'u evde Türkçe konuşulduğunu, %14,7'si Kürtçe (Kurmançî), %1'i Arapça konuşulduğunu belirtmiştir. Burada anadil sorusuyla ufak farklılıklar var: Anadilim Kürtçe diyen %24,2'ye karşın evde Kürtçe konuşuluyor diyen sadece %14,7. Bu fark, yukarıda bahsedilen çekinme veya algı farklılığından kaynaklanıyor olabilir. Bazı çocuklar evde Kürtçe konuşsalar bile bunu “çoğunlukla Türkçe konuşuyoruz” şeklinde ifade etmiş olabilir. Ya da belki de ev içinde gerçekten Türkçe daha baskındır, Kürtçe bilen aileler bile çocuklarla Türkçe konuşuyordur (asimilasyonun bir sonucu). Her halükarda, bölgedeki çocukların yaklaşık %15'i evde Türkçe dışında bir dil konuşmaktadır diyebiliriz (veri Arapça için %1, Kürtçe için %14,7). Bu oran Hatay gibi illerde daha yüksek, Gaziantep gibi illerde düşük olabilir ancak toplam ortalama budur.

Deprem Sürecinde Dil Temelli Ayrımcılık: Araştırma, deprem sürecinde anadil farklılığına dayalı ayrımcılık yaşanıp yaşanmadığını da sorgulamıştır. “Deprem süreci ve/ya sonrasında anadilinizden kaynaklı ayrımcılığa maruz kaldınız mı?” sorusuna çocukların büyük çoğunluğu “hayır” (%85,7) yanıtını vermiştir. %5,7 “evet” derken, %3,2 “kararsızım”, %2,7 “kısmen” yanıtı görülmüştür (bir kısım da yanıt yok demiştir). Bu sonuç, yüzeysel olarak bakıldığında, dil temelli ayrımcılığın fazla raporlanmadığını gösterir. %85 gibi bir oran “hayır olmadı” diyorsa, çocukların ezici çoğunluğu dil yüzünden ayrımcılık hissetmemiş demektir. Ancak burada iki önemli noktayı atlamamalıyız:

1. **Çocukların algısı ve beyanı:** Bazı çocuklar ayrımcılığı fark etmeyebilir veya bunu ayrımcılık olarak tanımlamayabilir. Örneğin, bir hizmete erişemediğinde bunun dil yüzünden olduğunu anlamayabilir ya da söylemek istemeyebilir.

2. **Cevap vermekten kaçınma:** Bu soruda cinsiyet ve yaş kırılımlarına baktığımızda, özellikle küçük çocukların ve erkek çocukların daha yüksek oranda “yanıt yok” veya “kararsızım” dediği görülüyor: Oğlan çocukların %5,2’si, kızların %1,7’si yanıt vermemiş; 7-10 yaş grubunun %6,7’si yanıt vermemiş (15+ yaşta sadece %2). Bu, küçüklerin veya belki de dile hakim olmayanların bu soruya cevap vermekte zorlandığını gösterebilir. Ayrıca “kısmen” diyen bir kesim de var. “Evet” diyen oran genelde düşük kalsa da (kızlarda %6,1, erkeklerde %5,2), bu verilere çok güvenerek “dil ayrımcılığı yok” demek doğru olmaz. Niteliksel olarak, göçmen ve mülteci çocukların ayrımcılık konulu soruları cevapsız bırakma eğiliminde olduğu belirtilmişti. Örneğin, yabancı uyruklu çocuklara sorulan “deprem yardımlarında göçmen olmaktan dolayı ayrımcılığa uğradınız mı?” sorusunda çocukların %65,6’sı yanıt vermemiş, %12,5’i evet, %21,9’u hayır demiştir. Bu, çocukların bu tür hassas konuları dile getirmekten çekindiğini gösterir.

Dolayısıyla, dil ve kimlik temelli ayrımcılık konusunda anket verileri “büyük çoğunluk sorun yaşamadı” dese de, bunun bir kısmı çocukların durumu ifade etmemesinden kaynaklanabilir. Yine de, genel ortamın bu çocuklara karşı çok ciddi bir ayrımcılık üretmemiş olması olasıdır. Deprem döneminde yardımların tüm bölge insanlarına ulaştırılmasında bazı eksikler olsa da, açık etnik-dil ayrımı yapıldığına dair yaygın bir algı oluşmamış gibi görünüyor.

Hizmetlere Erişimde Dil Engeli: Daha somut bir gösterge, “Anadilinizden kaynaklı yararlanmadığınız hizmetler oldu mu?” sorusudur. Bu soruya çocukların %89,9’u hayır demiştir; yani neredeyse %90’ı dil bariyeri yüzünden alamadığı bir hizmet olmadığını belirtmiştir. Sadece %10,1 civarı evet demiştir. Bu küçük kesime, hangi hizmetlerden anadil yüzünden yararlanmadıkları sorulduğunda çeşitli cevaplar alınmıştır: %42,3’ü “anadilde hizmet alamıyoruz” (yani resmi kurumlarda kendi dilimizde muhatap yok), %38,5’i “rahatlıkla konuşamıyoruz” (muhtemelen dilimizi konuşurken çekiniyoruz veya anlaşıyoruz), %15,4’ü “yardım vermediler”, %3,8’i “anadilde eğitim vermediler” demiştir. Bu detaylar, dil bariyeri yüzünden bazı çocukların kamusal hizmetlere erişimde sıkıntı yaşadığını gösteriyor. Özellikle “anadilde hizmet alamama” en büyük pay; bu, örneğin sağlık ocağına gittiğinde Kürtçe bilen personel bulamama, veya psikososyal destek etkinliklerinde Arapça bilen uzman olmayışı gibi durumlar olabilir. “Rahatlıkla konuşamıyoruz” ifadesi de önemli: Bu, belki çocuk ya da ailesi Türkçe konuşamadığı için derdini anlatamıyor ya da konuşurken çekiniyor demek. “Yardım vermediler” diyen %15,4 ise doğrudan ayrımcılığa işaret edebilir: Belki ana dili farklı diye veya mülteci diye bir yardımda ayrım yapıldığını düşünüyorlar. “Anadilde eğitim vermediler” diyen %3,8 ise bölgede uzun süredir tartışılan bir talebe gönderme yapıyor; ancak Türkiye’de resmi olarak anadilde eğitim hakkı tanınmadığı için (okullarda eğitim dili Türkçedir), bu çocuk normal zamanda da bu haktan mahrumdu, depremden bağımsız bir yapısal mesele bu.

Göçmen ve Mülteci Çocuklar: Örneklemde %6 civarında göçmen arka planlı (muhtemelen Suriyeli) çocuk olduğundan söz ettik. Bu çocuklar için deprem yardımlarında ayrımcılık sorusu yukarıda bahsettiğimiz gibi büyük oranda cevapsız kalmıştır. %12,5 evet demesi, aslında 8 çocuktan birinin yardım dağıtımında ayrımcılık hissettiğini gösterir; ama %65,6'nın suskunluğu bu oranın daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu bulgular ışığında, dil ve kültürel haklar bağlamında iki temel sonuç çıkmaktadır: Birincisi, deprem yardımları ve hizmetlerinde dil veya etnik köken temelli yaygın ve açık bir ayrımcılık rapor edilmemiştir. Bu, olumlu bir bulgudur; yardımlar büyük ölçüde ihtiyaca göre dağıtılmış, çocuklar arasında belirgin bir “ikinci sınıf” muamelesi hissi oluşmamıştır. İkincisi, yapısal ve algısal düzeyde bazı sorunlar devam etmektedir: Azınlık dillere anadil desteği verilmemesi, hizmet sunumunda çok dilli iletişim eksikliği, bazı çocukların kendi kimliğini ifade etmekten çekinmesi gibi. Özellikle mülteci çocuklar konusunda dikkatli olunmalıdır. Anket verilerinde, göçmen çocukların ayrımcılık sorularını yanıtlamaktan kaçındığı görülmüştür. Bu çocuklar yardım dağıtımında fiili bir ayrımcılığa maruz kalmış olmasalar da, algısal düzeyde güvensizlik duyabilir ya da seslerini duyurmada tereddüt yaşayabilirler. Bu nedenle, ayrımcılığın önlenmesi sadece eşit muameleyi değil aynı zamanda tüm çocukların kendini eşit hissedebilmesini sağlamayı gerektirir.

Kız ve erkek çocuklar açısından, veriler cinsiyet temelli belirgin bir ayrımcılık işaret etmemekle birlikte, toplumsal cinsiyet rollerinin etkileri hissedilmektedir. Örneğin, dijital araçlara erişimde kız çocukların daha kısıtlı olabileceğine dair öneri bu konuda bir farkındalığa işaret eder. Bunun dışında kız çocukları ve oğlan çocukları deprem sürecinde benzer yardımları alabilmiş, benzer zorlukları yaşamıştır; ancak kız çocukların özel ihtiyaçları (ör. hijyenik ped, ayrı tuvalet-banyo ihtiyacı, güvenlik endişeleri) ayrıca gözetilmelidir. Nitekim rapor önerileri arasında özellikle kız çocukların dijital araçlara erişimi vurgulanmış, ayrıca muhtemelen güvenlik ve katılım konularında da kız çocuklarına atıf yapılmıştır.

Hak Temelli Değerlendirme: BM ÇHS'nin 2. maddesi uyarınca hiçbir çocuk, dili, milliyeti, cinsiyeti gibi özellikleri nedeniyle ayrımcılığa uğramamalıdır. Deprem sonrası yardım ve yeniden inşa süreçlerinde bu ilkeye uyulması esastır. Elde edilen veriler, en azından çocukların büyük bölümünün bu açıdan eşit muamele gördüğünü düşündüğünü gösteriyor. Ancak azınlık dil konuşan çocukların kamusal alanda kendi dillerini kullanabilme (madde 30) ve kültürlerini yaşayabilme haklarının desteklenmesi gereği sürmektedir. Örneğin travma desteği verirken çocuğun anadilinde hizmet alabilmesi, eğitim ve sosyal etkinliklerde çok dilliliğin gözetilmesi, hem çocukların daha iyi anlamasını sağlar hem de kendilerini değerli hissettirir. Mülteci çocuklar açısından da mülteci statüsündeki çocukların korunması (ÇHS madde 22) devlete özel sorumluluklar yükler. Bu çocukların aidiyet hissetmesi, ayrımcılık korkusu yaşamaması için yerel halkla kaynaşmalarını sağlayacak programlar önemlidir.

Özetle, deprem bölgesinde dil, din, etnik köken veya cinsiyet temelli açık hak ihlallerinden ziyade, örtük ve yapısal hak eksiklikleri söz konusudur. Çocuklar arasında bizatihi ayırım yapılmamış olsa da, var olan çeşitliliğin ihtiyaçlarına tam yanıt verilmemesi bu grupların haklarını kısıtlayabilir. Raporun önerilerinde yer alan “ihmal, istismar, çocuk hakları, mahremiyet gibi konularda farkındalık çalışmaları” yapılması tavsiyesi, aslında toplum genelinde her türlü ayrımcılığın önlenmesi ve çocuk hakları kültürünün yaygınlaştırılması amacını taşır. Yine “çocuk haklarının ayırım gözetmeksizin uygulanmasını izleyecek bir sistem kurulması” önerisi, olası ayrımcılık vakalarının anında tespit ve müdahalesini de içerecektir.

Anketör Gözlemleriyle Nitel Yorumların Entegrasyonu

Araştırmanın en zengin yanlarından biri, nicel bulguların yanı sıra nitel gözlemlerin de derlenmiş olmasıdır. Anketörlerin sahada edindiği izlenimler, sayısal verilerin arka planını anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu bölümde, önceki sayısal analiz bölümlerinde yer yer değindiğimiz nitel bulgular, özel örnekler üzerinden özetlenecek ve nicel sonuçlarla bağdaştırılacaktır. Böylece çocukların davranış ve ifadelerindeki bazı örüntüler daha derin anlaşılabilir.

1. **“Yetinmecilik” Eğilimi ve Olumlayıcı İfadeler:** Raporun dikkat çektiği kavramlardan biri “yetinmecilik” (eldekiyle yetinme) eğilimidir. Anketörler, çocukların sahip oldukları imkanları ve hakları değerlendirirken genellikle olumlayıcı cevaplar verdiklerini; “var, iyiyiz, sorun yok” şeklinde yanıtlar sunduklarını gözlemlemiştir. Oysa nicel bulgularda aynı konular derinlemesine incelendiğinde, çocukların yaşamlarında aslında bu saydıkları imkanların oldukça sınırlı olduğu görülür. Örneğin çocukların %86’sı beslenme/giyim ihtiyacına erişimi olduğunu söylese de %8’inin aslında erişemediğini biliyoruz. Yine %93’ü “barınma hakkına sahibiz” derken sadece %63’ü barınma

hakkına fiilen erişebildiğini belirtmiştir. Benzer şekilde %87'si oyun hakkının çocuk hakkı olduğunu bilmekte ama sadece %61'i oyun oynayabildiğini söylemektedir. Bu farklar, çocukların mevcut durumu kabullenme ve halinden memnun görünme eğilimlerini destekler niteliktedir. Anketörler, görüşme esnasında çocukların ebeveynlerinin yanında olduklarında veya resmi bir ortamda konuşurken “şikayet etmeme” tutumu benimsediklerini aktarmıştır. Hatta bazı çocukların soruları cevaplarken göz ucuyla ailelerinden onay beklediği gözlenmiştir. Bu da çocukların bilinçli ya da bilinçsiz biçimde sorunlarını küçük göstermeye çalıştıklarını düşündürür. Yetinmecilik, belki de çocukların bir başa çıkma mekanizmasıdır: Ellerinde olmayanı dile getirmek yerine, elde kalanlara odaklanmak ve onları yüceltmek. Örneğin konteyner kentte yaşayan bir çocuk, park olmayabilir ama “sokakta oynayabiliyorum” diyerek mevcut durumu olumlamaya çalışır. Bu eğilim, anket sonuçlarındaki bazı iyimseler yüzdelerin ardında yatan neden olabilir.

Bu noktada, nitel gözlemlerin bize öğrettiği önemli bir şey var: Çocukların dile getirmediği ihtiyaçlar da var. Salt anket rakamlarına bakarak “çocukların %93'ü güvende hissediyor” diyebiliriz (aile içinde) ama bu onların sokakta kendini güvensiz hissettiği gerçeğini gölgeliyor. Yetinmecilik, bir bakıma çocukların sesinin tam duyulmasını engelleyen bir perde gibi. Bu perdeyi aralamak için nitel gözlemler çok kritik. Örneğin bir anketör, Adıyaman konteyner kentinde çocukların ihtiyaçlarını sorduğunda çocuklar belki “iyiyiz” demiş olabilir ama gözlemci etrafta yardıma muhtaç birçok insan olduğunu, yardımların kesildiğini ve çocukların aslında gıda, giyim desteğine ihtiyaç duyduğunu not düşmüştür. Yani gözlem, çocuğun söylemediğini de açığa çıkarır.

2. **Yaş Gruplarının Farklı Psikolojik Tepkileri:** Nicel verilerde gördük ki küçük yaş grupları (“çok etkilendim” diyen oran olarak) depremin etkisini daha yüksek oranda ifade ederken, ergenler arasında “hiç etkilenmedim” diyenler çıktı. Bu durumun açıklaması nitel gözlemlerde bulunuyor. Gaziantep’te, 7-8 yaş çocukların en ufak seste irkildiği, hala çok tedirgin olduğu rapor edilmiştir. Buna karşın 15 yaş üstü çocuklar “şu an korkmuyoruz” demektedir; ancak onların derdi başka bir boyuttadır: “Hayat şartları çok zor, bu ülkede ne yapacağız?” diye kaygılanmaktadırlar. Yani ergenler de travmanın etkisini taşımakta ama bunu “deprem korkusu” olarak değil gelecek korkusu olarak dillendirmektedir. Anket sorusunda “depremden psikolojik olarak etkilendiniz mi?” diye sorulduğunda belki de bazı ergenler “hayır, korkmuyorum artık” demiştir ama aynı ergen gözlem sırasında “okumanın anlamsız olduğu, iş bulmanın zor olduğu” gibi ifadelerle karamsarlığını ortaya koymuştur. Bu, nicel ve nitel verinin güzel bir birleşimidir: Rakamlar ergenlerin daha az korktuğunu söylese de, gözlemler onların aslında daha derin bir çaresizlik veya karamsarlık yaşadığını gösterir. Nitekim 15+ yaş erkek çocukların bir kısmının çalışmaya yönelme isteği de bu kaygıların sonucudur. Çelişkili görünen veriler (örneğin %15 erkek “hiç etkilenmedim” derken aslında iş arayışına girmesi) bu şekilde tutarlı bir açıklamaya kavuşur.

Ayrıca yaş grupları arasındaki fark, başa çıkma mekanizmalarında da ortaya çıkıyor. Küçük çocuklar travmayı doğrudan korku ve ağlamayla dışa vururken ergenler dissosiyatif bir yaklaşımla kendini “olgun, güçlü” göstermeye çalışıyor. Gaziantep gözleminde “15 yaş altı çocuklar atlatamamış ama 15 yaş üstüler daha olgun, şu an korkmuyorlar” denirken aslında bu olgunluğun altında kaygı taşıdıkları da ekleniyor. Bu, travma psikolojisinde bilinen bir fenomendir: Ergenler ve yetişkinler bazen “inkar” mekanizması ile korkuyu bastırır. Gözlem notları, bu inkârın tam resmini çizmemizi sağlamıştır.

3. **Aile Onayı ve İfade Özgürlüğü:** Anket sırasında ebeveynlerin varlığı, çocukların yanıtlarını etkilemiştir. Nitel notlar, çocukların anne-babalarının tepkisine duyarlı olduğunu ve çoğunlukla ebeveynlerini üzmemek veya onaylarını almak ister gibi cevaplar verdiğini belirtmektedir. Bu durum, bazı hassas konularda çocukların gerçek fikirlerini söylememiş olabileceğine işaret eder. Örneğin “kendini güvende hissediyor musun?” sorusuna, anne babası yanındayken çocuk “evet” diyebilir, çünkü “hayır” derse ebeveyn üzülür veya kızar diye düşünebilir. Özellikle istismar veya ihmal gibi konular (ankette doğrudan sorulmamış olsa da) bu nedenle açığa çıkmayabilir. Bu gözlem, çocukların ifade özgürlüğü hakkının ev ortamında ne denli kısıtlı olabileceğini gösterir. Depremden sonra ailelerin korumacı tavrı artmış, çocuklar da onları üzmemek veya endişelendirmemek için kendi sıkıntılarını dile getirmemeye başlamış olabilir. Sonuç olarak, nicel bulgularda beklenmedik biçimde iyimser duran bazı oranlar (örneğin %93 aile yanında güvende hissetme) bu etkiyle kısmen açıklanabilir. Çünkü çocuk, aile yanında kendini güvende hissediyor demek bir yönüyle “annem babam bana bakıyor, onları üzmemek istemem” mesajı da içerir. Bu durum, katılım hakkı açısından önemlidir. Çocukların görüşlerini özgürce dile getirebilmesi için uygun koşullar gerekir. Rapor önerilerinden biri olan “çocukların karar alma süreçlerine katılım sağlayacağı mekanizmalar oluşturulması”, tam da bu nedenle kritiktir; zira böyle mekanizmalarda çocuklar ebeveyn gölgesi olmadan konuşabilir, kendi seslerini duyurabilirler.

4. **Çocukların Talepleri ve İhtiyaçlarına Dair Bilinç:** Anketör gözlemleri, çocukların taleplerini de yansıtmaktadır. Örneğin Adıyaman'da çocukların sinema, tiyatro gibi eğlence etkinliklerini çok talep ettiği belirtilmiştir. Yine aynı sahada çocukların oyun, resim ve eğitim atölyelerine ilgi gösterdikleri ancak bunların sürekliliğinin olmamasından şikayetçi oldukları anlaşılmaktadır. Bu nitel bulgular, nicel verilerdeki “oyun hakkına erişim düşük” sonucunu destekler; ayrıca çocukların somut öneriler sunar şekilde talepleri olduğunu gösterir. Bu, katılım hakkının fiilen kullanıldığı anlardandır: Çocuk, “sinema istiyorum, atölye istiyorum” diyerek ihtiyacını dile getirir. Bu talepler raporun politika önerilerine de yansıtılmıştır (spor ve sanat faaliyet alanları sağlanmalı, düzenli etkinlikler planlanmalı önerisi doğrudan bu gözlemlere dayalıdır). Aynı şekilde Gaziantep ve Malatya'da çocukların “farklı bir yerde yaşamak istiyoruz” demeleri, onların çevrelerini ne kadar güvensiz bulduklarının ifadesidir. Nicel verilerde “sokakta güvende hissetme %38,7” olarak gördüğümüz olgu, nitelde “bu şehir tehlikeli, başka yere gitmek isteriz” cümlesiyle dile gelmiştir. Bu güçlü bir ifadedir ve çocukların aslında bulundukları çevreden kopma arzusunu gösterir. Bu arzu elbette her zaman gerçekleştirilebilir bir şey değildir; fakat burada önemli olan, çocukların duygusunu bilmektir. Bu duygu, bulundukları ortama yönelik bir güven ve aidiyet zedelenmesidir. Bu nedenle, öneriler kısmında “çocuklar için güvenli ve destekleyici çevre koşulları oluşturulmalı; sokaklar, parklar, yeşil alanlar çocuğun güvenlik ve gelişim ihtiyacına uygun dizayn edilmeli” denmektedir. Bu da çocukların dile getirdiği “burası güvenli değil” algısına bir cevaptır.

5. **Umutsuzluk ve Gelecek Kaygısı:** Gözlem notlarında en sarsıcı bölümlerden biri, Gaziantep için yazılmış olandır. 15 yaş üstü çocukların “gelecekle ilgili hiç umutları olmadığı” tespiti, raporun belki de en karanlık ama gerçekçi cümlelerinden biri. Bu gençler, “hayatlarını nasıl idame ettireceklerini” düşünüyor, ülkede ne yapabileceklerini sorguluyorlar. Depremden korktuklarını söyleseler de mevcut duruma alıştıklarını, asıl korkularının deprem sonrası yalnızlık ve belirsizlik olduğunu ifade ediyorlar. Bu, nicel verilerde doğrudan ölçülmeyen, ancak anketör gözlemi sayesinde öğrendiğimiz bir durumdur. Mesela anket, “gelecekte umutlu musunuz?” gibi bir soru içermiyordu. Ancak gözlem, ergen çocukların psikolojisindeki bu boyutu açığa çıkardı. Bunun nicel karşılığını dolaylı olarak çocuk işçiliği verisinde veya eğitim motivasyonunda gördük: Okulu anlamsız bulup bırakmak isteyen gençler veya “büyüdüm, çalışmalıyım” diyen %12,9'luk çalışan çocuk kitlesi, bu umutsuzluğun eyleme dökmüş halidir. Gençlerin ülkeden, gelecekte umudunu yitirmesi, sadece bir deprem bölgesi sorunu değil, ülke çapında da bir meseledir fakat afet, bu duyguyu daha da pekiştirmiş görünmektedir. Bu ciddi soruna çözüm, sadece maddi yardım değil, gençlere yeniden umut aşılayacak, onları toplumun yeniden inşasında aktif rol alabilecekleri programlarla olur. Katılım hakkının önemi burada da devreye giriyor: Eğer gençler fikirlerinin dinlendiğini, yeniden yapılanma süreçlerinde söz sahibi olduklarını hissetseler, bir amaç duygusu kazanabilirler. Raporun son önerisi tam da bunu hedefler: “Çocukların kendilerini ilgilendiren tüm konularda karar alma süreçlerine aktif katılım sağlayacağı mekanizmalar oluşturulmalı”. Ergenleri bu mekanizmalara dahil etmek, onların yalnızlık ve çaresizlik hissini azaltabilir. Ayrıca “çocuklar için spor ve sanat faaliyetleri, festivaller vs. planlanmalı” önerisi, gençlere normalleşme ve sosyalleşme imkanı sunarak depresif ruh halini dağıtmaya yardımcı olacaktır.

6. **Kız Çocuklarına Yönelik Gözlemler:** Gözlem notlarında cinsiyete dair çarpıcı bir bulgu direkt olarak belirtilmemişse de, bazı ifadelerde kız ve erkek çocuklar arasında farklılıklar sezilmektedir. Örneğin Kahramanmaraş'ta “bu durum özellikle oğlan çocuklarında gözlemlenmiştir” denilerek, erkek çocukların okulun anlamsız olduğu, çalışmak istedikleri gibi söylemlerde bulunduğu belirtilmiş. Bu, kız çocukların benzer oranda okuldan kopma eğiliminde olmadığını düşündürür. Nitekim çalışan çocuk verilerinde de kız-erkek kırılımı verilmemiş ancak bölge koşullarında genellikle çalışan çocukların çoğunun erkek olması muhtemeldir. Kız çocukları ise ev içi sorumlulukların artması (küçük kardeşlere bakma, çadırdaki ev işleri yardımı vs.) şeklinde görünmez yükler taşımış olabilir. Ayrıca Hatay gözleminde “kız çocukları başta olmak üzere tüm çocukların telefon, tablet gibi araçlara erişimi sağlanmalı” önerisi, sahadaki izlenime dayalıdır: Kız çocukları, belki de daha korunaklı tutulduğu için teknolojik araçlara daha az erişebilmiştir. Kültürel bağlamda aileler, kızlarının telefon kullanımını sınırlamış olabilir. Bu nedenle, anketör gözlemlerinin ışığında öneriler listesine böyle özel bir madde konulmuştur.

Sonuç olarak, nitel ve nicel verilerin birlikte okunması bize daha bütüncül bir resim sunmaktadır. Yalnız sayılara bakılsaydı anlaşılmayacak pek çok detay, gözlem notları sayesinde gün yüzüne çıkmıştır. Çocukların psikolojik halleri, davranışları, gözlerindeki ifade, ebeveynleriyle ilişkileri gibi konular, verilerin yorumlanmasına derinlik katmıştır. Örneğin, “%11 hiç etkilenmedi” verisi tek başına kalsa belki “bazı çocuklar gerçekten etkilenmedi” diye yorumlanabilirdi; ama gözlemler bunun muhtemelen bir ifade eksikliği olduğunu gösterdi. Yine “%61,8 oyun oynarken güvende” sayısı arkasında, çocukların park yerine sokakta oynamak zorunda kalmasının yattığını, onların aslında güvenli bir alan arzusu taşıdığını gözlem sayesinde anladık.

Bu entegrasyon bize Şunu da hatırlatır: Her istatistiğin arkasında bir ocuk hikayesi vardır. Gözlem notları işte bu hikayeleri zet halinde de olsa aktarmıştır. Örneğin Malatya’da bir aile “ocuğum hala korkuyor, travmasını atlatamadı” diye belirtmiş, bu belki nicel verilerde “ok etkilendim %46” oranının içinde küçük bir paydır ama somut bir durumdur. Bir başka deyiŐle, nicel veriler makro resmi çizerken, nitel gözlemler mikro örnekler sunarak o resmi boyamaktadır.

Raporun bu bölüme kadar ortaya koyduğu tüm analizler, çocukların ihtiyaç ve hak ihlallerinin birbiriyle bağlantılı olduğunu göstermiştir. Barınma sorunu yaşayan ocuk güvende hissetmiyor; güvende hissetmeyen ocuk oyun oynayamıyor; oyun oynayamayan ocuk stresini atamıyor, psikolojik olarak kötüleŐiyor; psikolojisi kötüleşen ocuk okula odaklanamıyor veya okulu anlamsız buluyor; okulu bırakan ocuk çalışmak zorunda kalıyor; çalışan ocuk daha fazla hak ihlaline maruz kalıyor... Bu zincir, bütüncül bir ocuk koruma ve destek yaklaşımının önemini ortaya koymaktadır. Nitel ve nicel verilerin entegrasyonu, bu zincirin halkalarını bir araya getirip büyük resmi netleŐtirmemize yardımcı olmuştur.

Genel TartıŐma

Yapılan saha araştırmasının bulguları, deprem bölgesindeki çocukların durumuna dair kapsamlı bir tablo sunmaktadır. Genel olarak, depremin zerinden iki yıl gemiŐ olmasına rağmen ocuk haklarının pek çok boyutunda iyileşme ile ihmal i ie gemiŐ durumdadır. Bu bölüme kadar ele alınan her bir konu baŐlıĐını bir araya getirerek bazı genel çıkarımlar ve tartıŐma noktalarını vurgulayabiliriz:

- **Hakların gerçekleşme düzeyi:** BM ocuk Hakları Sözleşmesi'nin bir bütün olarak ele aldığı haklar (yaşama-gelişme hakları, korunma hakları, katılım hakları vb.), bölgede farklı düzeylerde sekteye uğramıştır. Yaşama ve gelişme hakları kapsamında temel ihtiyaçlar (barınma, beslenme, sağlık) tam olarak karşılanamamış; korunma hakları kapsamında psikososyal destek, güvenlik, işçilikten korunma konularında ciddi boşluklar kalmış; katılım ve özgürlük hakları kapsamında ise çocuklar yeterince söz sahibi olamamış, oyun ve ifade özgürlüğü alanları daralmıştır. Bununla birlikte, eğitim hakkı gibi bazı alanlarda hızlı toparlanma gözlenmiş, pek çok çocuk yeniden okula dönebilmiştir. Yani tablo tamamen karanlık değildir; ancak her bir hak alanında zayıf halkalar mevcuttur.
- **İyileşen ve Kötüleşen Göstergeler:** Beklentilerin aksine olumlu çıkan birkaç gösterge dikkat çekicidir: Okula devam oranının %95'i aşması bunlardan biridir. Çocuk hakları perspektifinden bakıldığında, eğitimin yeniden başlaması çocuklar için bir istikrar unsuru olmuştur. Öte yandan, bazı alanlar beklenenden de kötü durumdadır: Özellikle psikolojik destek oranının %10'da kalması ve çocuk işçiliğinin depresyon sonrası artış eğilimi ciddi alarm zilleridir. Yine oyun ve sosyal etkinlik eksikliği, çocukların gündelik hayatını renksiz ve stres yüklü hale getirmektedir. Bu negatif göstergeler, afetten sonra daha fazla kaynak ve çaba ayrılması gereken alanların altını çizerek.

- **Birbiriyle İlişkili Hak İhlalleri:** Bulgular, tek tek ele alındığında bile kaygı vericiyken, birbirini tetikleyen bir döngü içinde olduğunu da göstermektedir. Örneğin barınma sorunu ve ekonomik sıkıntılar, çocukları çalışmaya itmiş; çocuk işçiliği eğitim hakkını tehdit etmiş; eğitimsiz ve travmalı çocuklar geleceğe umutsuz bakmaya başlamış; umutsuzluk psikolojik sorunları derinleştirmiş vb. Bu zincirin kırılması gerekir. Aksi takdirde deprem kuşağının çocukları, sadece iki yıl değil belki on yıl sonra da bu travmanın dolaylı etkilerini yaşamaya devam edecektir. Mesela bugün 16 yaşında okulu bırakıp çalışmak zorunda kalan bir genç, ileride niteliksiz işgücü olarak yoksulluk döngüsüne girebilir ve kendi çocukları da risk altında olur. Yine psikososyal desteğin verilmemesi, ileride bu çocuklarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB), depresyon, kaygı bozukluğu gibi uzun süreli ruhsal sorunlara yol açabilir.
- **Çelişkili ve Beklenmedik Veriler:** Araştırmada birkaç noktada çelişkili görünen sonuçlarla karşılaştık. Örneğin çocukların hak bilgisi yüksek olmasına rağmen haklardan yararlanma düzeylerinin düşük olması, “bildikleri ama sahip olamadıkları” bir durum yaratıyor. Bu, hak farkındalığı ile hak uygulaması arasındaki uçurumu gösterir. Bu uçurum, çocuklarda zamanla hayal kırıklığına dönüşebilir: Haklarını bilen ama kullanamayan çocuk, sisteme güvensizlik geliştirebilir. Bir diğer çelişki, erkek ergenlerin düşük psikolojik etkilenme beyanı ile yüksek oranda umutsuzluk sergilemeleri arasındadır. Bu, raporda tartıştığımız gibi aslında bir ifadenin eksikliği meselesidir; yani çelişki gibi görünse de açıklaması vardır. Beklenmedik sayılabilecek bir başka bulgu, kız çocukların kendilerini daha güvende hissettiklerini belirtmeleridir (zira ayrımcılık sorularında kızların “hayır ayırım görmedim” deme oranı biraz daha yüksekti, güvende hissetme sorularında aile içinde kızlar belki daha emindi). Bu, kız çocukların aile tarafından daha sıkı korunmasının bir sonucu olabilir.

Fakat aynı korumacılık, onların kamusal alana katılımını kısıtlıyor da olabilir. Yani kızlar evde daha güvende ama sokakta belki hiç bulunmadıkları için “sokakta güvensizlik” ifadesini daha az belirtiyor olabilirler. Bu tip nüanslar, verilerin derinlemesine yorumunu gerektirir.

- **Yaş ve Cinsiyet Örüntüleri:** Analiz boyunca gördüğümüz üzere, yaş faktörü birçok değişkende fark yaratıyor. Küçük çocuklar depremden daha doğrudan korku şeklinde etkilenirken, ergenler dolaylı ve sosyal etkiler yaşıyor. Küçükler aileye daha bağımlı hale gelirken, ergenler aileden kopma (çalışma, başka yere gitme) eğilimi gösteriyor. Bu durum, yardım ve programların yaşa göre uyarlanması gerektiğini ortaya koyar. Örneğin 7-10 yaş grubuna oyun terapisi, masal anlatımı, okul rutinine adaptasyon gibi müdahaleler gerekirken; 15-18 yaş grubuna kariyer danışmanlığı, mesleki eğitim, katılım platformları gibi yaklaşımlar gerekebilir. Kız çocukları psikolojik etkileri daha açık gösterip destek arayışına daha açık olabilirler, erkekler ise içine atıp farklı yönlerde sapabilirler (öfke, iş arayışı vs.). Ayrıca toplumsal normlar, kızların hareket alanını daraltıp erkeklerin omuzuna erken yaşta sorumluluk bindirebiliyor. Bu nedenle hem kız hem oğlan çocukları için farklı riskler mevcuttur ve bunlara duyarlı politikalar geliştirilmelidir. Örneğin, kız çocukların eğitimden kopmaması için ailelere özel destek programları (burs, yurt, güvenli ulaşım) devrede olmalı; oğlan çocukların erken yaşta iş piyasasına yönelmemesi için ekonomik destek ve meslek eğitimleri planlanmalıdır.

- **Mülteci ve Azınlık Çocukların Durumu:** Veriler, mülteci ve azınlık konumundaki çocukların sorunlarını tam olarak yansıtmayabilir, zira bu çocuklar çekingen davranmışlardır. Ancak, gözlemler ve bazı yanıtlar, bu grupların özel riskler taşıdığını ima ediyor. Özellikle Suriyeli çocukların ayrımcılık çekincesi, onların halihazırda kırılğan konumunu daha da hassas hale getiriyor. Bu çocukların hem genel yardımlardan eşit yararlanması hem de dil eğitimi, uyum desteği gibi özel ihtiyaçlarının karşılanması gerekiyor. Bölgedeki Türk, Kürt, Arap bütün çocuklar deprem mağduru olarak benzer sıkıntıları paylaşırsalar da, örneğin anadil sorunu Kürtçe konuşan veya Arapça konuşan çocuklar için ek bir stres kaynağı olabiliyor (kendini ifade edememe, yardım alamama korkusu gibi). Dolayısıyla hiçbir çocuğun geride bırakılmaması (Leave No One Behind ilkesi) için göçmen ve azınlık çocuklarına yönelik kapsayıcı politikalar şarttır.
- **Devletin Yükümlölükleri ve Politika Açığı:** Genel tartışmanın belki en önemli yönü, bu bulguların sistem düzeyinde neyi işaret ettiğidir. Türkiye, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne taraf olarak her koşulda çocuk haklarını koruma taahhüdü altındadır. Afet gibi olağanüstü durumlar, çocuk haklarını askıya alınabilecek lüks durumlar değildir; aksine, çocukların en çok korunmaya muhtaç oldukları zamanlardır. 2023 depremleri sonrasında, çocukların korunmasına dair özel bir yasal düzenleme eksikliğinin hissedildiği raporda belirtilmiştir. Yani mevzuatta bir boşluk vardır; örneğin afet anında çocukların tahliyesi, aile birleşimi, kayıp çocukların takibi, eğitim ve barınma haklarının sürekliliği gibi konularda net protokoller yoktur. Bu eksiklik, uygulamada da parçalı yaklaşımlara yol açmış olabilir. Nitekim psikososyal destek daha çok STK'ların inisiyatifine kalmış; oyun alanları gönüllü grupların çabasıyla sınırlı kalmış; eğitim-öğretim bir nebze düzene girmiş ancak çocuk işçiliğiyle mücadele gibi alanlar arka planda kalmıştır.

Bu bulgular, afet durumlarında çocuk koruma sistemimizi güçlendirecek kalıcı mekanizmalara ihtiyaç duyduğumuzu göstermektedir. Raporun önerilerinden biri olan “hak ihlallerine hızla müdahale edebilen bir izleme ve raporlama sistemi” kurulması, tam da bunu amaçlamalıdır. Böyle bir sistem, gelecekte benzer krizlerde çocukların durumunu anlık takip ederek çözüm üretebilir, ayrıca normal zamanlarda da çocuk hak ihlallerini izleyecek bir ombudsman gibi çalışabilir.

- **Toplum Temelli ve Çocuk Katılımlı Çözümler:** Tartışmanın bir diğer boyutu, çözümlerin tek elden değil toplum temelli olması gerektiğidir. Bulgular, özellikle güvenlik ve psikososyal iyilik hali konularında, komşuluk ve sosyal ağların önemini ortaya koyuyor (çocuklar geniş ailede veya mahallede kendini daha iyi hissedebiliyor, bir arada oynama ihtiyacı duyuyor). Bu nedenle, konteyner kentlerde veya mahallelerde çocuk dostu alanlar, topluluk etkinlikleri organize etmek, sadece çocukların değil ailelerin de iyileşme sürecini destekler. Çocuk katılımı da çözümlerin merkezinde olmalıdır. Çocuklar sorunlarını ve ihtiyaçlarını en iyi kendileri anlatabilir. Nitekim bu raporun bulguları dahi çocukların kendi sesinden geliyor. Deprem sürecinde belki ilk defa çocuklar böylesine söz alabildi. Bunun devam etmesi gerekir. Yerel yönetimler, okullar, gençlik merkezleri çocuk meclisleri kurarak, özellikle afet sonrası planlamalarda çocukların fikirlerini almalıdır. Örneğin, park yapılacaksa çocuklara danışılmalı; okul güvenliği artırılacaksa öğrenciler dinlenmeli.

Genel olarak, bulgular arasında umut verici olan ve olmayan yönler bulunmakla birlikte, iki yılın sonunda çizilen resim, hak temelli acil eylem planlarına duyulan ihtiyacı net biçimde ortaya koymaktadır. Deprem, çocukların hayatında geri döndürülemez yaralar açmıştır ancak doğru politikalarla bu yaralar sarılabilir ve çocukların dayanıklılığı artırılabilir. Rapor sonuçları, bir yandan çocukların esnekliğine (yeniden okula dönebilme, haklarını öğrenebilme, dayanışma içinde olabilme) işaret ederken, diğer yandan ihmal edilirse oluşacak kayıplara (eğitimden kopuş, psikolojik travmanın kronikleşmesi, yoksulluk döngüsü) dikkat çekiyor.

Bu noktada BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 3. maddesindeki “çocuğun yüksek yararı” ilkesi hatırlanmalıdır. Tüm karar ve uygulamalarda öncelikle çocukların üstün yararının gözetilmesi gerekir. Deprem sonrası yeniden yapılanma süreçlerinde de bu ilke kılavuz olmalıdır. Çocuğun yüksek yararı, onun fiziksel ihtiyaçları kadar duygusal, eğitsel ve sosyal ihtiyaçlarını da kapsamayı gerektirir.

Ayrıca Sözleşme'nin 6. maddesinde belirtilen yaşama ve gelişme hakkı, devletin sadece çocuğun hayatta kalmasını değil tam potansiyeline ulaşmasını sağlama yükümlülüğünü içerir. Bu bağlamda, çocukların iki yıl sonra hala konteynerde yaşıyor olması, çocuğun ruh sağlığı desteği alamamış olması kabul edilemez bir durumdur. Gelişme hakkı, ancak bütüncül iyileşme ile mümkündür.

Sonuç olarak, genel değerlendirme bize şunu gösteriyor: Deprem bölgesinde çocuk haklarının durumu, önemli iyileştirme alanları barındırıyor. Kaydedilen ilerlemelerin sürdürülebilir kılınması (örneğin eğitimde devamlılığın korunması) ve ihmal edilen alanların hızla ele alınması gerekiyor. Bir sonraki afet gelmeden, mevcut kuşağın yaralarını sarmak hem insani bir zorunluluk hem yasal bir yükümlülük. Aksi takdirde, bu çocuklar büyüdüklerinde de haklarından mahrum kalacak ve toplumsal eşitsizlikler derinleşecektir.

Sonuç ve Hak Temelli Politika Önerileri

Sonuç: Depremi etkilediği beş ilde gerçekleştirilen bu saha çalışması, çocuk hakları perspektifinden bakıldığında halen giderilmesi gereken ciddi sorunlar olduğunu ortaya koymuştur. Çocuklar, depremin fiziksel yıkımının yanı sıra duygusal travmasını da taşımaktadır. Barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçlarda belli bir iyileşme sağlansa da, psikososyal iyilik hali, güvenlik ve katılım konularında büyük boşluklar bulunmaktadır. Eğitime dönüş oranı yüksek olsa bile, ekonomik sıkıntılar ve travma nedeniyle eğitim hakkı risk altındadır. Oyun ve dinlenme hakkı neredeyse unutulmuş, çocuklar çocukluklarını yaşayamamaktadır. Yine de, çocukların haklarına dair bilinç düzeylerinin artması ve dayanışma ruhu, doğru adımlar atıldığında değişimin mümkün olacağını göstermektedir. Bu noktada, hak temelli ve bütüncül bir yaklaşım ile çocukların hem acil ihtiyaçlarını gidermek hem de uzun vadeli gelişimlerini desteklemek esastır. Çocuklar için yapılacak her türlü

müdahalede BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin temel ilkeleri – ayırım gözetmeme, çocuğun yüksek yararı, yaşama ve gelişme hakkı, katılım hakkı – rehber alınmalıdır. Depremden etkilenen çocukların yaşadığı hak ihlallerini gidermek, sadece insani yardım meselesi değil, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler gereği yerine getirmesi gereken bir adalet meselesidir.

Aşağıda, araştırma bulgularından yola çıkarak geliştirilen hak temelli politika önerileri sıralanmaktadır. Bu öneriler, çocuk haklarının korunup geliştirilmesi için ilgili tüm paydaşlara (kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve toplumun geneli) yol gösterici niteliktedir:

- **Hak Bilinci ve Eğitim:** Çocuk hakları konusunda farkındalık artırılmalıdır. Daha fazla çocuğun, kendi haklarının neler olduğunu öğrenebileceği eğitim programları ve atölyeler düzenlenmelidir. Çocuklara haklarının yaşamlarındaki karşılıkları somut biçimde öğretilmelidir (örneğin “oyun hakkı” sadece bir kavram değil günlük hayatta oyun alanına sahip olmak demektir). Bu kapsamda okullarda çocuk hakları müfredatı güçlendirilmeli, öğretmenler ve veliler de haklar konusunda bilinçlendirilmelidir.
- **Psikososyal Destek Hizmetleri:** Çocuklar ve aileleri için erişilebilir ve etkili psikososyal destek hizmetleri sağlanmalıdır. Depremi psikolojik, duygusal ve bedensel etkilerinin iyileştirilmesi için bir dizi uzun vadeli faaliyet planlanmalıdır. Her mahallede veya geçici barınma alanında mobil psikososyal destek ekipleri görevlendirilebilir. Oyun terapisi, sanat terapisi, grup terapisi gibi yöntemlerle çocukların travmayı işlemesine yardımcı olunmalıdır. Bu hizmetler ücretsiz ve ulaşılabilir olmalı, ihtiyaç duyan her çocuğa (ayırım gözetmeksizin) sunulmalıdır.

- **İzleme, Raporlama ve Koordinasyon:** Çocuk haklarının uygulanmasını izleyen ve ihlallere hızla müdahale eden bir sistem kurulmalıdır. Özellikle kriz dönemlerinde devreye girecek, farklı kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlayacak bir Çocuk Hakları Kriz İzleme Merkezi oluşturulabilir. Bu merkez, gelen ihlal bildirimlerini toplayarak ilgili mercilere iletmeli ve çözüm sürecini takip etmelidir. Örneğin, konteyner kentte bir istismar vakası ya da okul terk riski tespit edildiğinde, bu mekanizma sayesinde ilgili birimler derhal haberdar olup birlikte hareket edebilmelidir. Normal zamanlarda da çalışacak bu yapı, çocuk hakları göstergelerini (eğitimde devamlılık, sağlık durumu, şiddet vakaları vs.) düzenli raporlayarak politika yapıcıları bilgilendirmelidir.
- **Güvenli Barınma ve Sağlıklı Çevre:** Her çocuğun güvenli barınma, hijyen, sağlıklı gıda ve temiz suya erişimi sağlanmalıdır. Özellikle konteyner kentler ve çadır alanları gibi geçici yerleşimlerde yaşamaya devam eden çocuklar için acil iyileştirmeler yapılmalıdır. Barınma alanlarının güvenliği (yangın, suç, kötü koşullar riskine karşı) artırılmalı; temiz su ve arındırma altyapısı eksiksiz kurulmalıdır. Çocukların kışın üşümeyeceği, yazın aşırı sıcağa maruz kalmayacağı barınak çözümleri üretilmelidir. Ayrıca, kalıcı konut projelerinde ailelerin bir an önce evlerine kavuşması önceliklendirilmelidir. Barınma hakkı, çocuğun diğer haklarının temelidir; güvenli bir evi olmayan çocuğun sağlıklı gelişimi mümkün değildir.

- **Eğitime Erişim ve Devamlılık:** Eğitimini yarım bırakmış çocukların yeniden eğitime kazandırılması için programlar geliştirilmelidir. Deprem nedeniyle okula gidemeyen veya terk eden çocuklar tespit edilerek onlara özel destek sunulmalıdır. Bu destek, okul kayıt işlemlerinin kolaylaştırılması, gerekiyorsa taşınabilir eğitim imkanı, kırtasiye ve okul forması yardımı, öğrenme kayıpları için telafi dersleri gibi boyutları içermelidir. Özellikle maddi zorluklar yüzünden okula gidemeyen çocuklar için sosyal ve ekonomik yardımlar devreye sokulmalıdır. Örneğin, ailesine gelir sağlamak zorunda kaldığı için okuldan kopan bir ergene burs ve ailesine sosyal yardım verilip tekrar okula dönmesi sağlanabilir. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı bölgedeki okullarda psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerini güçlendirerek travma yaşamış öğrencilerin okul uyumunu takip etmelidir.

- **Gelişimsel Destek ve Sağlık Hizmetleri:** Çocuğun bedensel, ruhsal ve bilişsel gelişimindeki eksikler tespit edilip giderilmelidir. Deprem sonrası dönem, çocukların sağlık kontrollerinin ve gelişim takibinin aksamasına yol açmış olabilir. Bu nedenle, bölgede kapsamlı taramalar yapılarak beslenme yetersizliği, aşı eksikleri, gelişim gerilikleri, öğrenme güçlükleri gibi sorunlar belirlenmeli ve müdahale edilmelidir. Örneğin işitme kaybı yaşayan veya travma nedeniyle konuşma geriliği olan çocuklar olabilir; bunlar rehabilitasyon programlarına yönlendirilmelidir. Aynı şekilde, bedensel engelli çocukların cihaz, terapi ve özel eğitim ihtiyaçları karşılanmalıdır. Sağlık hizmetlerine erişimde kalan engeller (ulaşım, ücret vs.) kaldırılmalı, gezici sağlık ekipleriyle aileler düzenli ziyaret edilmelidir.

- **Dijital Erişim ve Eğitim:** Kız çocukları başta olmak üzere tüm çocukların telefon, tablet, bilgisayar gibi dijital cihazlara ve internete erişimi sağlanmalıdır. Ayrıca bu cihazları güvenli ve verimli kullanmaları için eğitim verilmelidir. Pandemi ve deprem gibi krizlerde uzaktan eğitime geçilebildiği unutulmamalıdır; dolayısıyla dijital uçurum bırakılmamalıdır.

Kız çocukların dijital dünyadan mahrum kalmaması için ailelere farkındalık çalışması yapılmalı; gerekirse cihaz dağıtımı gibi pozitif ayrımcı tedbirler uygulanmalıdır. Dijital okuryazarlık atölyeleriyle çocuklar hem eğlenebilecekleri hem öğrenebilecekleri çevrimiçi kaynaklarla tanıştırılmalıdır. Bu, çocukların bilgiye erişim hakkı ve ifade özgürlüğü hakkının (ÇHS md.13, 17) bir parçasıdır.

- **Çocuk İşçiliği ile Mücadele:** Çocukların çalıştırıldığı iş kolları tespit edilmeli ve çocuk işçi çalıştıran işyerleri etkin şekilde denetlenmelidir. Deprem sonrası dönemde özellikle artış gösteren çocuk işçiliğini engellemek için ilgili kurumlar arasında işbirliği yapılmalıdır. Ancak nihai hedef, hiçbir çocuğun ekonomik zorlama nedeniyle çalışmak zorunda kalmamasıdır. Bu amaçla ailelere sosyal destek (nakit transferi, istihdam fırsatları) sağlanmalı, mesleki eğitim merkezleri cazip hale getirilerek çocukların çıraklık eğitimi alırken aynı zamanda eğitime devam etmesi modeli teşvik edilmelidir. Çocuk işçiliği, çocukların hem eğitim hakkını hem sağlığını tehdit eder; bu nedenle bu konuya özel eylem planı geliştirilmelidir.

- **İhmal ve istismar farkındalığı:** Çocuklara ve yetişkinlere yönelik ihmal, istismar, şiddetten korunma ve mahremiyet konularında farkındalık çalışmaları yürütülmelidir. Afet sonrası koşullar, ne yazık ki çocukların istismar ve ihmale açık olduğu durumlardır (kalabalık yaşam ortamları, denetimsiz alanlar, stres altındaki ebeveynler vs.). Bu yüzden hem çocuklar kendi bedenlerini ve sınırlarını korumayı öğrenmeli hem de yetişkinler (ebeveynler, gönüllüler, öğretmenler) çocuk koruma prensipleri konusunda bilinçlendirilmelidir. Okullarda ve toplum merkezlerinde çocuklara “hayır diyebilme”, “güvendiği yetişkine anlatma” gibi beceriler kazandırılmalı; yetişkinlere ise travma döneminde pozitif ebeveynlik, stres yönetimi gibi eğitimler verilmelidir.

Ayrıca, riskli durumları fark edebilme ve yardım isteme yolları çocuklarla birebir çalışılarak öğretilmelidir. Örneğin her konteyner bölgede bir “güvenli görevli” belirlenip çocuklara tanıtılabilir; böylece çocuk kendini tehlikede hissettiğinde kime gideceğini bilir. Bu tür önleyici çalışmalar, çocukların şiddetten ve sömürüden korunma hakkı (ÇHS md.19, 34) için elzemdir.

- **Güvenli ve Çocuk Dostu Çevreler:** Çocuklar için güvenli ve destekleyici çevre koşulları oluşturulmalıdır. Sokakların, parkların, oyun alanlarının çocukların güvenlik ve gelişim ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi gereklidir. Deprem bölgesinde yıkılan parklar yeniden inşa edilmeli, konteyner kentlerde mutlaka korunaklı oyun alanları yapılmalıdır. Geçici barınma alanları etrafında trafik önlemleri (hız sınırı, bariyer) alınarak çocukların oyun oynarken araba kazası riskine karşı korunması sağlanmalıdır. Aydınlatma, temizleme ve düzenleme çalışmalarıyla sokaklar çocuklar için tehlikeli olmaktan çıkarılmalıdır. Ayrıca her mahallede en az bir güvenli topluluk merkezi kurulup burada çocuklar buluşabilmeli, etkinliklere katılabilmelidir. Bu merkezler aynı zamanda psikososyal destek ve danışma noktaları olarak hizmet verebilir. Güvenli çevre, sadece fiziksel tehlikelerin olmaması değil aynı zamanda çocukların özgürce oynayıp sosyalleşebilecekleri ortamların varlığı demektir.

- **Spor, Sanat ve Kültürel Etkinlikler:** Çocuklar için spor ve sanat faaliyetlerine uygun alanlar sağlanmalı; düzenli festival, sinema, tiyatro, konser, sportif müsabaka gibi etkinlikler planlanmalıdır. Deprem bölgesindeki çocuklar uzun süre sadece hayatta kalma mücadelesine odaklanmış, neşeli etkinliklerden mahrum kalmıştır. Oysa oyun ve kültürel faaliyetler, çocuğun ruhsal iyileşmesi ve normalleşmesi için kritik önemdedir. Bu bağlamda, yerel yönetimler ve STK'lar işbirliğiyle çocuk şenlikleri düzenlenebilir; gezici sinema/tiyatro gösterimleri organize edilebilir; çocukların ücretsiz katılabileceği spor turnuvaları yapılabilir. Bu etkinliklere katılım, mümkün olduğunca sürekli (tek seferlik değil, belirli aralıklarla) ve yaygın olmalıdır. Örneğin her hafta sonu farklı bir mahallede çocuklar için film gösterimi ve atölye günü yapılması, bir rutinin parçası haline gelebilir. Bu tür çabalar, ÇHS'nin 31. maddesindeki dinlenme, boş zaman değerlendirme, kültürel yaşama katılma haklarının hayata geçirilmesini sağlayacaktır.

- **Çocuk Güvenliği ve Bilinçlendirme:** Çocukların fiziksel ve duygusal olarak güvende hissetmeleri ve kendilerini koruyabilmeleri için farkındalık çalışmaları yapılmalıdır. Özellikle olası yeni felaketlerde ne yapacaklarını bilmeleri, acil durum hazırlığı psikolojik olarak da onları rahatlatacaktır. Okullarda ve mahallelerde afet eğitimi verilerek çocuklara “deprem anında – sonrasında nasıl davranmalı” öğretilmeli, böylece belirsizlik kaynaklı kaygıları azaltılmalıdır. Ayrıca, çocukların maruz kalabilecekleri riskleri (kötü niyetli kişiler, tehlikeli alanlar, internetteki riskler gibi) fark etmeleri ve gerektiğinde yardım istemeleri öğretilmelidir. Bu kapsamda, okul rehber öğretmenleri ve sosyal hizmet uzmanları çocuklarla grup çalışmaları yapabilir. Çocuk güvenliği, sadece dış tehditlerden korunma değil aynı zamanda çocuğun kendine güvenini de inşa etme meselesidir. Bir çocuk ne kadar bilinçli olursa, zor durumda o kadar az panikler ve hak aramaya o kadar yatkın olur.

- **Çocuk Katılım Mekanizmaları:** Çocukların kendilerini ilgilendiren tüm konularda karar alma süreçlerine aktif katılım sağlayabileceği mekanizmalar oluşturulmalı ve işletilmelidir. Bu, tüm öneriler içinde belki de en çatı niteliğinde olanıdır. Çünkü diğer tüm alanlarda kalıcı iyileşme ancak çocukların da söz sahibi olduğu çözümlerle mümkündür. Belediyeler bünyesinde çocuk meclisleri kurulabilir, il düzeyinde çocuk hakları komiteleri oluşturulabilir. Bu platformlarda özellikle depremde etkilenen çocuklar temsil edilerek, barınma, eğitim, şehir planlaması gibi konularda görüşlerini iletebilmelidir. Örneğin, bir okul inşası planlanırken öğrenci temsilcileriyle istişare edilmesi sağlanabilir. Ya da psikososyal destek programlarının tasarımına bizzat gençler dahil edilebilir (ne tür etkinlikler istediklerini söyleyerek). Katılım mekanizmalarının başarılı olması için yetişkinlerin çocuk görüşüne gerçekten değer vermesi, alınan kararlarda bunu yansıtmaları gerekir. Bu sayede çocuklar da toplumun aktif vatandaşları olduklarını hissedecek, özgüven kazanacaklardır. “Bizi dinliyorlar, fikrimiz önemli” duygusu, deprem gibi güven sarsıcı bir deneyimin ardından çocukların topluma tekrar bağlanmasını sağlar.

Yukarıdaki öneriler, rapor bulgularından süzülerek geliştirilmiştir ve birbirini tamamlayan adımlardır. Örneğin psikososyal destek, oyun hakkı ve katılım mekanizması önerileri birlikte ele alındığında, çocukların duygusal iyileşmesi ve güçlenmesi mümkün olacaktır. Benzer şekilde, eğitim ve ekonomik destek önerileri birlikte uygulandığında, çocuk işçiliğiyle mücadele de etkinlik kazanacaktır.

Son söz olarak, deprem bölgesindeki çocukların yüksek yararı için tüm ilgili aktörlerin işbirliği içinde ve vakit kaybetmeden harekete geçmesi elzemdir. Bu raporun ortaya koyduğu gerçekler, çocuk hakları odaklı bir yeniden yapılanma ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır. Çocuklar, toplumun en korunmasız ama aynı zamanda en umut vadeden üyeleridir. Onların haklarını korumak, yalnızca bu çocukların bireysel geleceğini değil ülkenin geleceğini de korumaktır. Afetin yaralarını sararken çocukları merkeze almak daha dirençli ve tadil bir toplum inşa etmenin de anahtarı olacaktır. Bu doğrultuda, yukarıda sıralanan politika önerilerinin hayata geçirilmesi, deprem bölgesindeki binlerce çocuğun kayıp çocukluklarının telafisine ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin sahada gerçek anlamda uygulanmasına hizmet edecektir. Bu da hepimizin ortak sorumluluğudur.

